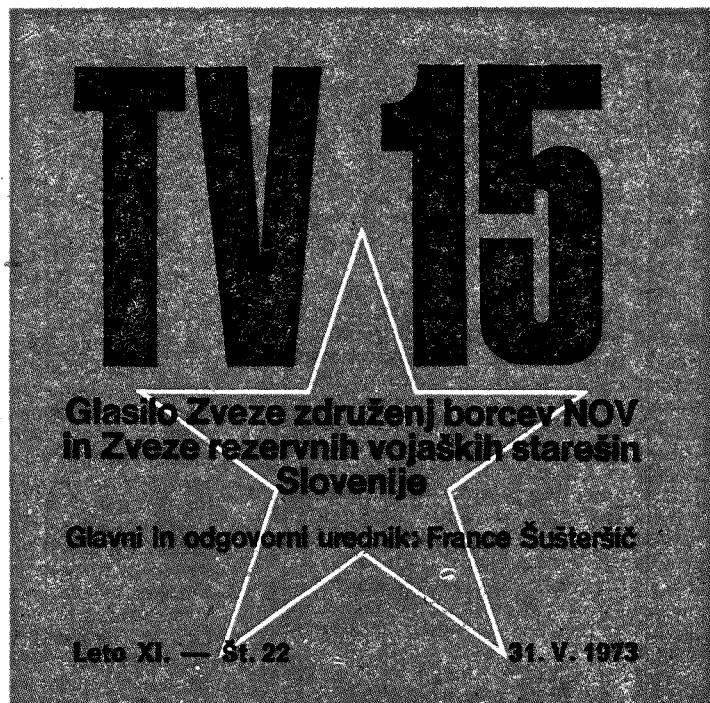
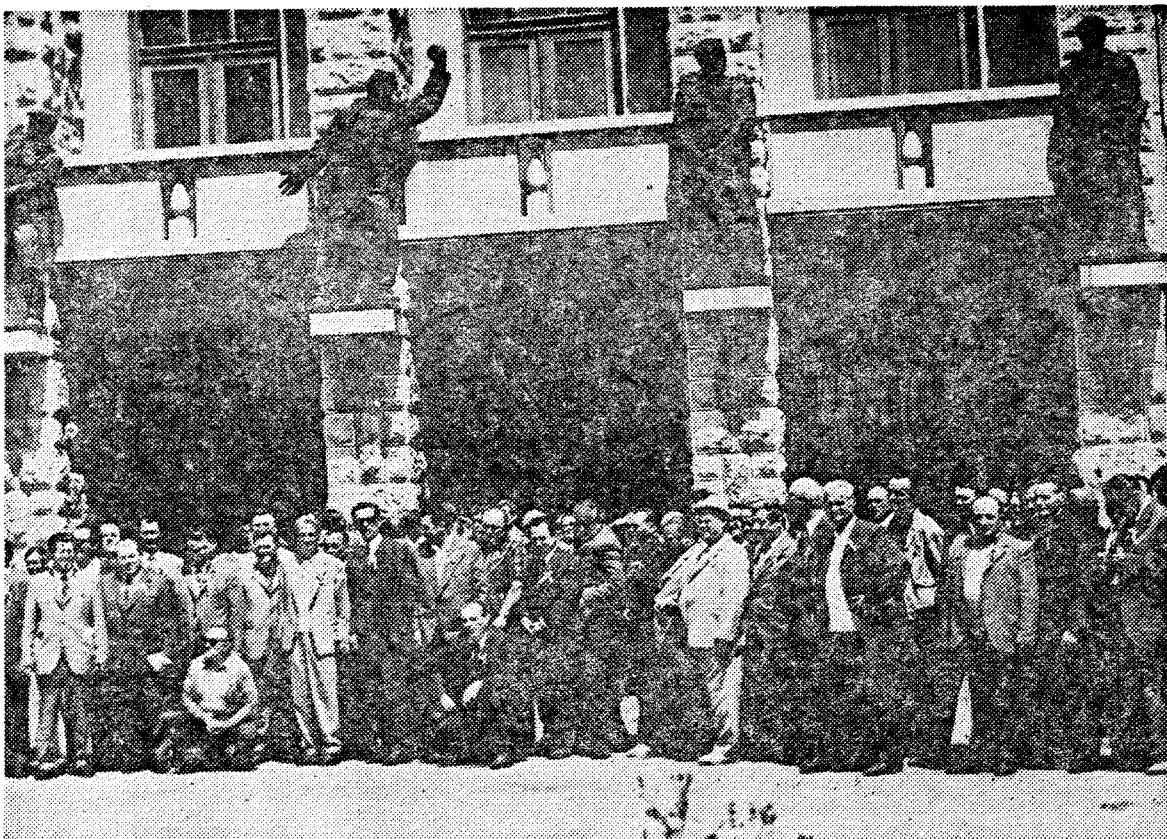

Posnetek s srečanja voj. vojnih invalidov v Novi Gorici — 26. V. — ki ga je organizirala Zveza za šport in rekreacijo invalidov Slovenije (foto Mile Gojković)

Gre za spremembo 23. člena ZPIZ

S SEJE KOMISIJE ZA VPRAŠANJA BORCEV NOV SKUPŠČINE SRS

Na seji komisije za vprašanja borcev NOV skupščine SR Slovenije, ki je bila 24. maja, so obravnavali predlog za spremembo zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Kako pomembna je zadeva, potrjuje to, da so se ji prisostvovali tudi predstavniki izvršnega sveta skupščine SRS.

Med gradivom za razpravo o tej točki dnevnega reda je bil izpisek tistih členov, katerih spremembo predlaga komisija. To so člani 23, 91 in 106 zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Člen 23 je namreč tisti, po katerem se upokojencu, ki je ponovno stopil v delovno razmerje, začel opravljati samostojno dejavnost, ali začel delo na podlagi pogodbe o delu, pokojnina izplača nezmanjšano, če njegova pokojnina in dodatni osebni dohodek ne presega dvojnega zneska povprečnega oseb-

nega dohodka vseh zaposlenih iz prejšnjega leta. Če presega to mejo, se za ta čas izplačuje le del pokojnine... Člen 91 predpisuje postopek za sklenitev družbenega dogovora, a 106. člen se nanaša na tiste upokojence organov za notranje zadeve, za katere tudi veljajo določila člena 23.

V zvezi z 23. členom je bil gradivu za sejo priložen tudi povzetek iz razprave poslanca republiškega zbora Vlada Černeta, ki je na seji tega zbora predlagal razpravo o tem členu. Ugotovil je, da so za njegovo spremembo na voljo tri možnosti: predlog skupne komisije o tem, da se pokojnina zmanjšuje pri trikratnem povprečnem osebnem dohodku, predlog komisije za vprašanja borcev in precejšnje večine upokojencev, naj se osebni dohodki skupno s pokojnino omejijo na nivo najvišjega zneska osebnega dohodka določenega z družbenim dogovorom, in predlog odbora za socialno politiko in zdravstvo, naj se dohodek in pokojnina obdavči z zakonom o davkih občanov.

Gradivu za to sejo je bil dalje priložen tudi izpisek iz sklepov IV. skupščine ZZB NOV Slovenije in med temi ugotovitve:

— Zveza združenj borcev se ne zavzema za izdvajanje udeležencev NOV iz splošnih kriterijev glede socialnega razlikovanja. Zato meni, da je z družbenim dogovorom določen najvišji dohodek v republiki tista meja, ki naj velja za vsakogar. V tem smislu se bomo, ob pričakovanjih, spremembah in dopolnitvah zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju zavzeli za spremembo določil dosedanjega zakona.

Priloženi pa so bili tudi prepisi več vlog na ustavno sodišče SRS, ki so jih v zvezi z navedenim 23. členom zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju vložili posamezni prizadeti upokojenci. Med temi je tudi vloga odbora klubov upokojenih delavcev organov za notranje zadeve, ki glede določil 23. člena prosijo ustavno sodišče za razlago in presojo teh vprašanj.

● Kaj je pokojnina?

● Ali ni z ustavo pokojnina neodtujljiva pravica tistega, ki pokojnino zasluži?

● Ali so po ustavi vsi državljani enakopravni?

● Zakaj z zakonom mimo ustave oblikujemo posebno kategorijo državljanov pod nazivom »upokojenci«?

Vse to gradivo je opozarjalo člane komisije na zelo pereča vprašanja in je tudi razprava na seji pokazala, da gre za zadevo, ki postaja iz dneva v dan vse bolj politični problem. Člani komisije so namreč opozarjali na protislovja, ki jih povzroča uveljavljanje člena 23, dalje na odmev vsega tega v javnosti in tudi na neugodne posledice.

Po zelo izčrpnih in vsestransko stvarni razpravi, v kateri je bilo slišati tudi nekaj pikrih pripomb, je komisija sklenila sporočiti skupščini SR Slovenije, da vztraja pri svojem prvotnem predlogu,

po katerem naj bi se člen 23 glasil takole:

»Upokojencu, ki je uveljavil starostno pokojnino, pa je ponovno stopil v delovno razmerje, začel opravljati samostojno dejavnost ali začel delo na podlagi pogodbe o delu oziroma avtorske pogodbe, se pokojnina izplačuje nezmanjšana, če njegov skupni dohodek ne presega zneska najvišjega osebnega dohodka, določenega z družbenim dogovorom.«

Vsebinski tona tega člena so prilagodili tudi predlog sprememb 91. in 106. člena ZPIZ. Sklenili so predlagati skupščini SRS še predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o dodatku zaposlenim udeležencem NOV. Po tem zakonu imajo pravico do tega dodatka tudi jugoslovanski državljani, borci narodnoosvobodilnega gibanja Grčije in španski borci.

V. M.

Zasnova za X. kongres ZKJ

Prejšnji teden je 43. seja predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije, posvečena razpravi o najpomembnejših pripravah na deseti kongres ZKJ, načrtu o izhodiščih kongresa, potrdila, da sedanje obdobje našega družbenega življenja pomeni velik preporod družbeno politične dejavnosti, zlasti pa organizacije komunistov kot vodilne razvojne družbene sile. Osnutek zasnove za kongres je utemeljil in izčrпно pojasnil predsednik odbora za pripravo desetega kongresa Veljko Vlahović. Predsedstvo ZKJ je po obširni razpravi v celoti sprejelo osnutek ter sklenilo, da je treba najpozneje do 5. junija sprejeti dokončno besedilo. Prvotni osnutek bodo dopolnili še s poglavjem o perečih znanstvenih, umetnostnih in kulturnih vprašanjih.

Veljko Vlahović je predvsem ugotovil, da so načrt pripravljali v ugodnih političnih razmerah, saj so po 21. seji predsedstva ZKJ, po številnih konferencah, zlasti pa po pismu tovariša Tita in izvršnega biroja nastale velike, ugodne spremembe v dejavnosti ZKJ. Na politični oder je hkrati stopila večmilijonska množica delavskega razreda,

poglavitna sila našega socialističnega samoupravnega razvoja. Zdaj smo v obdobju idejnopolitične in organizacijske krepitve Zveze komunistov. Popolnoma upravičeno pa je tudi pričakovanje, da bo dejavnost komunistov pred desetim kongresom čedalje bolj naraščala. Tako bomo stopili pred kongres z jasnejšo podobo pred očmi o našem nadaljnjem družbenem razvoju, pa tudi s primernimi uspehi.

Priprave na deseti kongres pa so se dejansko začele že z 21. sejo predsedstva ZKJ in z uresničevanjem nove politike po smernicah Titovega pisma. Po sodbi Veljka Vlahovića bo deseti kongres zbor preporočene, prav takšne vodilne revolucionarne sile delavskega razreda pri nas, kakršna je našemu delavskemu razredu dejansko potrebna.

Vlahović je sporočil, da je odbor za pripravo kongresa zavzel stališče, da programa ZKJ ni treba spreminjati, saj se je v zadnjih petnajstih letih potrdilo, da so njegove zasnove pravilne. Bolj pereča pa je zahteva, da kar najbolj kritično ter korenito razčlenijo v minullem obdobju dejavnost ZKJ, da bi Nadaljevanje na 2. strani

**INDUSTRIJA
STAVBNEGA
POHIŠTVA
RIBNICA**

KOMPLETNO STAVBNO POHIŠTVO ZA VAŠO HIŠO — OKNA — VRATA — POLKNA — VHOD NA IN GARAŽNA VRATA.

Prodaja na kredit — popust za devize. Informacije 87 212

besede in dejanja

RADI BI IZKORISTILI NAŠO ODKRITOST

V tujini je vedno več ljudi, ki želijo naš samoupravni socialistični družbi novih uspehov, poleg njih pa so tudi krogi, ki hočejo to odkritost izkoristiti za spodkopavanje samoupravljanja in za povezovanje z ostanki sil, ki so bile potolčene v dosedanjih revolucionarnih spopadih.

Iz govora Veljka Vlahovića na 43. seji predsedstva ZKJ

ALI SO POTREBNI NOVI UKREPI?

Pregled gibanja osebnih dohodkov v prvem tromesečju letošnjega leta prav gotovo kaže, da se v Sloveniji na tem področju

ju ne uresničujejo cilji stabilizacijske politike. Podobno je seveda tudi v okviru vse Jugoslavije, čeprav je v tem okviru naraščanje osebnih dohodkov v prvem letošnjem tromesečju manjše kot v Sloveniji. Ob tem se postavlja vprašanje, ali so izčrpani pozitivni učinki sedanjih ukrepov proti inflatornemu gibanju osebnih dohodkov, ali se je potrebno lotiti novih ukrepov za stabilizacijo.

Naši razgledi — 25. V. 1973

KONTROLA JE RES POTREBNA!

V Kombinat »Boris Kidrič« iz Lukovca je prišel profesor iz Beograda in v treh dneh deset ur predaval o organiziranju samoupravne delavske kontrole.

Za to »ogromno« delo je dobil nepo-

memben honorar »7000 dinarjev« plus osilo.

Tema o delavski kontroli bi bila tej delovni organizaciji očitno res zelo potrebna. Večernje novice — 23. V. 1973

O STANJU IZUMITELJSTVA

O stanju izumiteljstva, novatorstva in racionalizatorstva pri nas je mogoče govoriti samo s paradoksi. Raven našega izumiteljstva komajda presega tisto spred desetletij. Leta 1939 smo, na primer, premogli 500 izumov, trideset let pozneje samo dvakrat toliko. Ves naš znanstvenotehnični aparat, vključno s 33 znanstvenimi akademijami in 30.000 zaposlenimi strokovnjaki v petsto znanstveno-raziskovalnih institutih je v lanskem letu prijavil samo dva (!) patenta. Delo — 24. V. 1973

● V Beogradu so nad vse slovesno proslavili dan mladosti in 81. rojstni dan predsednika republike maršala Tita, ki je za svoj jubilej sprejel številne čestitke iz raznih krajev Jugoslavije in od uglednih tujih državnikov. Praznik mladosti so proslavljali po vseh večjih krajih Jugoslavije.

● V Beogradu se je končalo dnevno politično posvetovanje med namestnikom zveznega sekretarja za zunanje zadeve Jakšo Petrićem z glavnim sekretarjem švedskega zunanjega ministrstva Aströmom. Med posvetovanjem je bil govor o najvažnejših mednarodnih vprašanjih, posebno o vprašanjih evropske varnosti in sodelovanja, o pripravljalnih razgovorih v Helsinkih, o evropskih gospodarskih integracijskih gibanjih, o krizi na Blaznem vzhodu, o razmerah v Sredozemlju in razvoju dogodkov v Aziji. Razgovori so pokazali, da imata Jugoslavija in Švedska dokaj podobne poglede na vrsto mednarodnih vprašanj.

● Z uradnega obiska v Čilu in Peruju se je vrnil podpredsednik zveznega izvršnega sveta in zvezni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minić. Izjavil je, da bo ta obisk dal novo pobudo sodelovanju Jugoslavije s Čilom in Perujem, s katerima ima Jugoslavija resnične prijateljske odnose, vezi popolnega medsebojnega sodelovanja in zapužanja. Velik del razgovorov v obeh državah je bil posvečen politiki neuvrščenosti, krepitvi gibanja neuvrščenih in pripravi četrte konference na vrhu v Alžiru.

● V Bonnu so objavili skupno sovjetsko-zahodnonemško izjavo, v kateri poudarjata obe strani možnost še večjega sodelovanja med obema državama. V njej je bilo rečeno, da so moskovski in varšavski sporazum ter štiričlanski sporazum o Berlinu in temeljna mednemška pogodba bistveno pripomogli k popuščanju napetosti v Evropi. Objavili so tudi sklepni komunike o obisku Brežnjeva v Zahodni Nemčiji.

● V Moskvi je v 75. letu starosti umrl maršal Konjev, eden najbolj znanih sovjetskih generalov in zadnje svetovne vojne. Konjev se je med drugim udeležil odločilnega napada na Berlin ter osvoboditve Prage.

● Britansko obrambno ministrstvo je sporočilo, da britanska vojska pripravlja novo orožje, ki sloni na principu laserskih žarkov. Britanski znanstveniki so v stalnem stiku z ameriški kolegi, ki tudi pripravljajo podobno orožje. To orožje naj bi uporabili predvsem proti letalom, raketam in tankom. Osnovno vprašanje je okrepiti laserski žarek in mu dati tolikšno moč, da lahko preluknja kovinske plošče tudi na velike razdalje.

● Predsednik zveznega odbora ZZB NOVJ Marijan Cvetković je izročil direktorju in glavnemu uredniku lista »4. jul« Miloradu Vukadinoviću red bratstva in enotnosti z zlatim vencem. To visoko priznanje je bilo podeljeno ob desetletnici izhajanja lista »4. jul« in 25-letnici izhajanja borčevskega tiska.

● V Jugoslaviji je od 25. maja do 5. junija obsežna akcija za zaščito človekovega okolja pod nazivom »Lepota, narava in zdravje«. Predsednik Tito je ob tej akciji poslal jugoslovanskemu svetu za zaščito in razvoj človekovega okolja posebno pismo, v katerem poudarja organizirano družbeno dejavnost v zvezi z zaščito človekovega okolja.

Zasnova za X. kongres ZKJ

Nadaljevanje s 1. strani

se mogli bolje pogledati v naše družbeno gibanje in določiti natančneje nadaljnje naloge. Nasploh se načrt za izhodišča desetega kongresa ne omejuje toliko na dosedanje razvojne uspehe naše družbe in Zveze komunistov, kakor pa obravnava vzroke neugodnih gibanj ter neuspehov gospodarstva, zlasti nesmotrnih naložb na posamezna področja. V načrtu opozarjajo na pomanjkljivosti organizacije našega gospodarstva in na dosedanje škodljive težnje, naperjene proti naši samoupravi ureditvi. Vlahović je zlasti korenito razčlenil tehnokratizem, ki se je razpasel celo v Zvezi komunistov. Del znanstvenikov se je vdinjal tehnokratski menežerski plasti, ki je čedalje bolj prevladovala na vodilnih gospodarskih in družbenih postojankah. Najnevarnejši poskus te plasti je bil, da bi Zvezo

● Podpredsednik predsedstva SFRJ Rato Dugonjić se je mudil v Buenos Airesu, kjer se je udeležil slovesnosti ob razglasitvi novoizvoljenega argentinskega predsednika Hectorja Campore. Dugonjić je najvišja jugoslovanska osebnost, ki je v zadnjih 25 letih obiskala Argentino, njegov obisk pa bo najbrž imel tudi velik politični pomen za bodoči razvoj stikov med državama.

● Tunizijski predsednik Habib Burgiba je izjavil, da je pripravljen posredovati med Arabci in Izraelom. Poudaril je, da bližnjevzhodne krize ne bo mogoče rešiti, če ne bodo poslušali jezika razuma. Egiptovski predsednik Sadat pripravlja svojo državo na vojno, stopa pa tudi po poti pogajanj, da bi dosegel mir brez vojne. Egipt se lahko pogaja in se želi pogajati o palestinskem problemu z Izraelom. Zmeraj sem sodil, da bi bila razdelitev Palestine manjše zlo. Palestinci bi v tem primeru sprejeli žrtev. Izrael pa bi zmanjšal svoje zahteve v zamenjavo za mir, in to ne le s Palestinci, temveč z vsemi arabskimi državami. Burgiba ne izključuje možnosti nove vojne med Izraelom in arabskimi državami, toda »če bo izbruhnila vojna, se utegne zgoditi, da bodo Arabci četrtič premagani, Izrael pa bo nato živel naprej v strahu pred vojno z Arabci.«

● Predsednik republike in vrhovni komandant oboroženih sil Jugoslavije maršal Josip Broz Tito si je s svojim spremstvom ogledal razstavo sodobne oborožitve in vojaške opreme v Nikin. Z velikim zanimanjem si je ogledal strešno, artilerijsko, raketno, okopno, zračno in pomorsko orožje in opremo, sredstva za zvezo, transportna vozila in druge proizvode domače vojne industrije. Ko so ga seznanili s perspektivami razvoja in opremljanja oboroženih sil, je Tito poudaril, da je prehod na množično proizvodnjo opreme in orožja za vse rodove naše vojske zelo pomemben. Izrekel je posebno priznanje delavcem, konstruktorjem, inženirjem in tehnikom, posebej je poudaril, da nas izkušnja najnovejših vojn uči, da se male in srednje države, ki imajo razvit sistem vsenarodne obrambe in razpolagajo z množičnimi bojnimi sredstvi, ki so jih same naredile, ki so moralno politično enotne in imajo izredno izurjeno ljudstvo, lahko uspešno uprejo vsem agresivnim napadom in pritiskom.

● Romunski predsednik Ceausescu se je mudil na večdnevem uradnem obisku v Rimu. S predsednikom italijanske vlade Andreottijem sta podpisala slovesno izjavo, v kateri obe državi izjavljata, da bosta delovali v občo korist miru na svetu in razvoju vseh narodov. Ceausescu in Andreotti sta podpisala tudi 10-letno pogodbo o gospodarskem, industrijskem in tehničnem sodelovanju in sporazumu o pomorski plovbi. Ceausescu se je srečal in pogovarjal tudi s predsednikom KPI Longom in glavnim sekretarjem KPI Berlinguerjem.

● Cesar Etiopije Haile Selasie je v govoru, ki ga je imel na otvoritvi 10. jubilejne konference šefov afriških držav v Adis Abebi, pozval afriške voditelje, naj rešijo svoj kontinent pred rasiističnimi režimi, uskladijo ekonomsko politiko svojih držav in organizirajo vseafriške oborožene sile za vzdrževanje miru. Poudaril je, da nobena druga naloga ne more imeti prednosti pred dolžnostjo neodvisnih afriških držav, da Afriko rešijo ostankov kolonializma in razizma. S tem v zvezi je pozval vse afriške države, naj povečajo pomoč osvobodilnim gibanjem v Afriki.

komunistov odtrgali od delavskega razreda in jo spremenili v svoj prirepek.

Sicer pa načrt obravnava vsa področja našega družbenega ter političnega življenja, zato seveda tudi mednarodne razmere in našo zunanjo politiko, prav tako pa silnice mednarodnega družbenega razvoja in mednarodne socialistične sile. Poudarek je zlasti na pomenu naše politike neuvrščenosti in na naši doslednosti, da ostanemo zvesti načelom internacionalizma ter mednarodni solidarnosti delavskega razreda, kakor smo bili ves čas, da si je Jugoslavija utrdila tako velik ugled na svetu.

Vlahović je posebej opozoril, kako izrednega pomena so priprave na deseti kongres, ker je prav od priprav največ odvisno, ali bo kongres mogel dovolj uspešno, zares korenito opraviti svojo veliko nalogo.

Ideal – enotnost

Pred dnevi je črna celina slavila svoj pomembni jubilej: deseto obletnico, odkar so v »afriški palači« v etiopskem glavnem mestu Adis Abebi podpisali (26. maja leta 1963 ob enih ponoči) ustanovno listino organizacije afriške enotnosti (s kratico OAE). Pri podpisovanju je bilo tedaj navzočih 31 voditeljev komajda osvobojenih afriških držav — proslava pa se zdaj udeležuje že 41 afriških voditeljev.

Odtlej se je marsikaj spremenilo. Nekaterih glavnih pobudnikov ideje o afriški enotnosti danes ni več — bodisi so umrli bodisi so jih z državnimi udari zamenjali. Toda tisto, za kar so se tedaj borili, enotnost vsega črnega kontinenta, je ostalo prav takšno kot tedaj: ideal, ki še ni uresničen in za katerega se bo potrebno še boriti.

Vseeno pa je vrsta dogodkov v preteklih desetih letih pokazala, da je bila maja 1963 ustanovljena OAE potrebna. Ta vseafriška organizacija — kakršne nobena druga celina ne pozna — je združila poprej toliko stoletij zapostavljeno afriško prebivalstvo v številnih notranjih in zunanjih skupnih akcijah. Tako je na primer razrešila nekaj obmejnih sporov med posameznimi afriškimi državami, uveljavila zahteve črne celine na tretjem Uncadu v čilskem glavnem mestu Santiagu lani, okrepila položaj afriških osvobodilnih gibanj tako v njihovi boju proti premočnim kolonialnim silam kot tudi na mednarodnem prizorišču (predvsem v OZN), se uspešno vključila v delovanje skupine neuvrščenih držav (neupravičenost je eno izmed sedmih načel, zapisanih v ustanovni listini OAE).

Zmeraj pa seveda ni bila uspešna, saj ji je manjkalo poprejšnjih političnih izkušenj. V vodo so padli vsi dosedanja poskusi o ustanovitvi skupne afriške vlade, parlamenta ali vojske, brezuspešno je bilo posredovanje OAE v nigerijski državljanski vojni, mimo nje je šla 16 let trajajoča državljanska vojna v Sudanu ter dolgotrajni upori v Čadu ter Etiopiji (zaradi načela o nevmesavanju v notranje zadeve drugih držav), ni si drz-

nila obsoditi krvavih notranjih obračunavanj v Burundiju, Ruandi, Ugandi in še drugih afriških držav.

Toda takšna OAE, kakršna so jo začrtali leta 1963, se je pokazala kot premeren okvir za skupna afriška načrtovanja, zlasti še na področju gospodarstva, kulture, informacij, telekomunikacij, znanstvenih raziskav in zdravstva. Dejstvo je namreč, da črna celina ni revna — podatki o njeni zaostalosti (nad 90 odstotkov nepismenih, izpod sto dolarjev nacionalnega dohodka na prebivalstvo, velika zadolženost v tujini) so zgolj odraz večstoletnega kolonialnega izkoriščanja. V svojih nedrih skriva ogromna naravna bogastva: številne dragocene rude, nafto (tako na severu, v arabskih državah, kot tudi okrog ekvatorja, v Nigeriji in Angoli), diamante itd. Vendar pa so posamezne države (od katerih mnoge štejejo komaj milijon ali celo še manj prebivalcev) niso dovolj močne, da bi lahko same izkoriščale to bogastvo in z njim načrtovali svoj razvoj, pretesno povezovanje z razvitimi državami pa bi kaj lahko privedlo do nove politične odvisnosti oziroma do neokolonializma. Prav zato so tako pomembni tisti sklepi vrhunskih srečanj OAE, ki se nanašajo na medsebojno gospodarsko sodelovanje, saj je le-to temelj čedalje večje politične neodvisnosti črne celine.

Vrhunskih konferenc OAE (ko se se stanejo šefi držav in vlad) je bilo deset, od tega šest v Adis Abebi (druge so bile v Akri, Kinshasi, Alžiru in Rabatu). Številna od teh vrhunskih zasedanj so bila zelo burna, tako tudi zadnje, deseto, v Adis Abebi, ko sta Somali in Etiopija zaostriili svoj obmejni spor, Libija pa je obsodila nekatere afriške države za sodelovanje z Izraelom ter zahtevala, naj bi sedež OAE preseleli iz Adis Abebe v Kairo. Kljub temu pa je prevladovalo tisto, kar je vse afriške države ves čas združevalo: enotna obsodba ostankov kolonializma in razizma na afriških tleh in skupna želja, da bi se črna celina čim bolj politično in gospodarsko osamosvojila ter uveljavila v svetu. To daje OAE izglede za uspešno nadaljno prihodnost. KOMENTATOR

Žejni svet

Te dni se je mudil na večdnevem obisku v naši državi generalni direktor svetovne organizacije za kmetijstvo in prehrano (s kratico FAO) dr. Addeke Boerma, ki je na tiskovni konferenci razgrnil dramatično sliko položaja, ki vlada v nekaterih afriških, azijskih in latinskoameriških državah, prizadetih zaradi neznosne suše, kakršne ne pomnijo že nad pol stoletja. Direktor FAO je še povedal, da je pozval 21 razvitih držav po svetu, naj s svojimi zalogami žita nujno priskočijo na pomoč tem državam, kjer kakim 300 milijonom ljudi

kužnih boleznih, ki jih suša prinaša s sabo, pomrlo tudi več milijonov ljudi.

To so najrevnejše dežele na svetu, saj imajo letnega dohodka na prebivalca izpod sto dolarjev (kar je slabih 150 dinarjev mesečno!). Zaradi strahotne suše so tem ljudem zaprte vse možnosti za nadaljnji razvoj, obsojeni so še na večjo revščino, zaostalost (tu je zelo velik odstotek nepismenih), umiranje zaradi težkih kužnih boleznih.

Podoben je položaj tudi v Indiji, Indoneziji in na Filipinih. Povsod tu se čedalje bolj čuti pomanjkanje hrane, zlasti še žitaric (riža). Vzrok za to stanje je lanska suša, zaradi katere je letos tako katastrofalna letina. Lakota grozi dvesto milijonom ljudi v Indiji in nekaj desetim milijonom v drugih azijskih državah. Prizadeti pa so še posamezni deli Brazilije.

Četudi se zdi na prvi pogled, da je za ta položaj predvsem kriva kruta in nepremagana narava, pa temu ni tako. Ne smemo pozabiti, da so vse prizadete države tako imenovane države v razvoju, ki so bile svojčas kolonije razvitega sveta. Kolonialne države pa so svoje kolonije neusmiljeno izkoriščale in izčrpavale. Ustvarjale so v njih plantaže posameznih kultur, ki so prinašale trenutno največ dobička, ter pri tem zanemarile vsestranski razvoj kmetijstva, ki bi lahko omogočil tamkajšnjim ljudem varno življenje. Prav tako niso vložile nobene denarja v namakalne načrte, ker so bili predragi in bi prinašali prepičle dobičke. Razvite države so si torej prizadevale, da bi izmzgale iz kolonij kar največ naravnega bogastva, ne glede na to, da bi to lahko nekoč postalo usodno.

In tako je suša imela v teh državah lahko delo. Ze tako podhranjeni ljudje in živina se ji niso mogli upirati. Zato je zdaj dolžnost razvitih držav, da s pošiljanjem izdatne pomoči pomagajo popraviti — svoje lastne napake iz preteklosti. Svojčas jim je namreč nerazviti svet pomagal ustvarjati njihovo zdajšnje ogromno bogastvo.

KOMENTATOR

brest cerknica
industrija pohištva jugoslavija
telefon 791-080 telex 31-167

Sklepi IV. skupščine ZZB NOV Slovenije

Četrta redna skupščina Zveze združenj borcev NOV Slovenije je sprejela na osnovi razprave o poročilu republiškega odbora in uvodne besede naslednje sklepe in stališča o dejavnosti organizacij ZZB NOV Slovenije:

Skupščina ugotavlja, da so organizacije Zveze združenj borcev NOV v naši republiki — kakor tudi širom po Jugoslaviji — vključene v revolucionarno družbeno akcijo, ki jo je še posebej spodbudilo pismo tovariša Tita in izvršnega biroja Zveze komunistov Jugoslavije, za dosledno uveljavljanje temeljnih samoupravnih socialističnih načel v naši družbi. Članstvo naše organizacije bo tudi v prihodnje dejavno v vseh prizadevanjih, da bi v naši družbi uveljavili nove družbenoekonomske odnose v duhu tako imenovanih delavskih dopolnil naše ustave, da bi na vseh ravneh odpravili monopol birokratskega in tehnokratskega odločanja in prisvajanja tujega dela, zlasti pa, da bi preprečili neupravičeno socialno razlikovanje in razne oblike zlorabe družbenega položaja, kriminala in korupcije. Članstvo naše organizacije, ki je še posebno občutljivo reagiralo na te pojave, zlasti pa na pojave nacionalizma in druge poskuse tihotapljenja protisocialističnih in kontrarevolucionarnih gesel v naše življenje, čuti za svoje globoko politično in moralno dolžnost, da skupaj z drugimi delovnimi ljudmi najaktivneje sodeluje v boju za uresničenje načel samoupravljanja, za krepitev bratstva in enotnosti, za skladen in dinamičen razvoj naše družbe in utrjevanje njenih obrambnih sposobnosti. V teh nalogah vidimo borci nadaljevanje revolucije in čutimo se globoko odgovorne za njeno popolno zmago.

Organizacije zveze združenj borcev NOV bodo zato tudi v lastnih vrstah razvijale intenzivno politično delo in premagovale pojave malodušja, nedejavnega zapiranja v preteklost, podcenjevanja in nerazumevanja sedanjih nalog, ki so se pojavile pri posameznikih. Pri tem se bodo tesno opirale na sodelovanje z vsemi samoupravnimi in političnimi činitelji, zlasti na sodelovanje z mladino. Odprto naše organizacije naj pripomore, da bomo pridobili kar največ zaveznikov za skupno delovanje na področju negovanja in razvijanja revolucionarnih tradicij, kjer se borci in njihove organizacije čedalje manj pojavljajo kot nekakšni učitelji ali edini interesi, čedalje bolj pa kot najbolj iskreni in naravni zavezniki mladim v prevzemanju te bogate revolucionarne dediščine.

Skupščina poziva vse organizacije in vse članstvo Zveze združenj borcev, da še bolj kot v preteklosti in po svojih najboljših sposobnostih aktivno sodeluje v skupni fronti, ki jo vodi Zveza komunistov in se zavzema za dosledno vztrajanje, brez omahovanja, v vseh sedanjih in bodočih naporih za uveljavljanje vodilne vloge delavskega razreda in za njegov odločilen vpliv v vsem našem družbenem dogajanju.

Skupščina Zveze združenj borcev prav tako izraža vso podporo neuvrščeni mednarodni politiki Jugoslavije, s katero se utrjuje varnost in neodvisnost naše dežele in ki veliko prispeva k boju za mir in demokratizacijo mednarodnih odnosov v svetu. Naša organizacija prispeva k tej politiki s tem, da razvija svoje stike z borčevskimi organizacijami drugih dežel, zlasti pa s sodelovanjem in pomočjo osvobodilnim, protikolonialnim in protimperialističnim gibanjem. Kakor smo oboroženi boj v vietnamskega ljudstva spremljali in podpirali z globoko solidarnostjo, tako bomo tudi v prihodnje podpirali pravičen boj vseh tistih, ki se borijo za svoje človeške in narodnostne pravice. Še posebej čutimo za svojo dolžnost, izkazovati več solidarnosti in pomoči Slovencev v zamejstvu. Narodno zavest je treba krepiti tudi med našo ekonomsko emigracijo.

Da bi bilo delo naših organizacij na vseh področjih družbenega dogajanja čim uspešnejše, nalaga skupščina novemu republiškem odboru, da preuči nekatere oblike organiziranosti našega članstva v novih pogojih, da preveri ustreznost sedanjih statutarnih določb in pripravi ustrezne predloge za VII. kongres Zveze združenj borcev Jugoslavije, kakor tudi, da se zavzame za urejanje drugih organizacijskih, zlasti pa kadrovskih in materialnih vprašanj, ki so pogoj za uspešno uveljavljanje naše organizacije v sedanjih in prihodnjih nalogah.

II.

1. Zveza združenj borcev je vedno zastopala stališče, da je razvijanje in ohranjanje tradicij narodnoosvobodilnega boja in revolucije stvar vseh borcev, družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov in družbe v celoti.

2. Razvijanje revolucionarnih tradicij je naloga, ki je najtesneje povezana z življenjskimi interesi slovenskega naroda, z oblikovanjem njegove družbene zavesti in še posebej socialističnega patriotizma, osnovnega faktorja življenjske obrambne sile.

Kot dediči vseh najnaprednejših teženj in stvaritev v preteklosti, moramo za prihodnost ohraniti zlasti tiste vrednote in pridobitve delavskega gibanja in našega narodnoosvobodilnega boja, ki so tudi danes spodbuda ustvarjalnim prizadevanjem za razvoj naše samoupravne socialistične družbe in za ustvarjanje zavesti o moči vseljudskega odpora, da v primeru ponovne potrebe z vsemi sredstvi branimo neodvisnost. Ohranjanje in razvijanje revolucionarnih tradicij pomeni tudi nadaljevanje tesne povezanosti z vsemi naprednimi in svobodoljubnimi tokovi sodobnega sveta, katerim dajemo svoj prispevek ne samo z bojem za mir, ampak tudi s svojim primernim graditvijo novih, demokratičnih in samoupravnih upravnih odnosov med ljudmi.

3. Razvijajoč svojo lastno dejavnost na področju ohranjanja in razvijanja revolucionarnih tradicij, si bo Zveza združenj borcev NOV Slovenije tudi v prihodnje prizadevala, da to postane skrb vse naše družbe, zlasti vseh samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij in posebno mladine. Mladini bo tudi v bodoče veljala naša posebna skrb, da bi se bogatil njen razumski in čustveni razvoj in se plemeniti z ideali človečnosti in družbenega napredka. Odločno se bomo spopadali z vsemi poskusi zastrupljanja mladim in njihovega odtujevanja od družbene angažiranosti. Zavzemali se bomo za pomoč organizacijam, ki združujejo mlade v različnih aktivnostih, s katerimi se omišlja njihovo življenje in uravnava k najnaprednejšim družbenim ciljem.

4. Okrepiti moramo mentorsko vlogo naše organizacije pri pobudah in akcijah vseh tistih mladinskih strokovnih organizacij, ki v svojih programih razvijajo in sprejemajo revolucionarne tradicije. Posebno pozornost moramo posvetiti množičnim spominskim manifestacijam, ki imajo vzgojni pomen. Sem spadajo pohodi po poteh partijskih brigad, Titova šafeta, pohod »po poteh tovarštva in spominov«, športna prireditve na Jelovici in druge športne in kulturne prireditve, ki imajo izreden politično vzgojni pomen. Prizadevali si bomo, da bo tudi vsa naša družba pravilno vrednotila take manifestacije. Tudi v prihodnje bomo najtesneje sodelovali z Zvezo prijateljev mladine in podpirali njene akcije, kakršne so kurirčkova pošta in druge oblike dela z najmlajšimi.

5. Veliko skrbi moramo posvetiti vzgoji mladine v naših šolah, ki naj bi dale mladi generaciji osnovno socialistično idejno usmeritev. Posebno se bomo zavzemali za izpopolnjevanje družbene vzgoje in pouka novejših zgodovine, kakor tudi za pomoč pedagoškim kadrom v teh nalogah. Sodelovali bomo v prizadevanjih, da bi izpopolnili vsebino in metode dela o narodnoosvobodilnem boju in družboslovju nasploh ter zagotovili za to primerne kadre in potrebna učna sredstva.

6. Zgodovinske o naši revoluciji in osvobodilnem boju bo še naprej v ospredju naše pozornosti. Republiški odbor se bo zlasti prek svoje komisije za zgodovino zavzel, da bi v doglednem času uresničili celoten program Knjižnice NOV in POS in zaokrožili obdelavo vojaške zgodovine. Prav tako bo podpiral pisanje politične zgodovine osvobodilnega boja na Slovenskem, ki naj bi bilo zajeto v program Knjižnice Osvobodilne fronte. Podpirali bomo napore založb, ki se ukvarjajo s tematiko naše zgodovine in so pri opravljanju svoje posebne naloge dostikrat ostale brez prave družbene pomoči in celo v zapostavljenem položaju.

7. Zveza združenj borcev bo podpirala in spodbujala umetniško ustvarjanje, ki črpa iz zakladnice vrednot narodnoosvobodilnega boja in revolucije, pri čemer bomo posebej posebno skrb kvaliteti, pa naj to velja za knjižno, literarno, glasbeno, filmsko ali katerokoli drugo področje. Zveza združenj borcev se ne zavzema za ustvarjanje nekakšnega mita, temveč za tako umetnost, ki črpa v našem resničnem življenju in ki bogati duha svobodnega človeka z najbolj humanimi in naprednimi težnjami našega časa. Zveza borcev se bo tudi v prihodnje borila za jasno opredelitev kulturne politike naše družbe. Odločno bomo nastopili proti vsem poskusom pačenja in razvrednotenja zgodovine naše revolucije, ne glede na to, ali je to posledica neznanja in nerazumevanja ali izraz zavestno sovražnih namenov.

8. Zveza združenj borcev in posebej svet za tradicije pri republiškem odboru se morata zavzeti, da bo dejavnost borčevskih organizacij in posebej problematika tradicij v večji meri prisotna v vseh sredstvih javnega obveščanja. Posebno pomembno vlogo v ohranjanju zgodovinskih iz-

kušenj in razvijanja revolucionarnih tradicij ima slovenska radiotelevizija, pri čemer naj bi tematiki zgodovine in po njej navdahnjenim umetniškim delom zlasti televizija namenila več prostora.

9. Organizacije Zveze združenj borcev si bodo zlasti prizadevale, da bi glasimo naše organizacije »TV 15« razširile ne le med vse bivše borce, ampak da postane tudi glasilo njihovih družin in še posebej mladine.

Prav tako se bomo trudili, da bo revija BOREC kot kulturnozgodovinska revija še bolj tesno povezana s cilji naše organizacije in da bo po svoji vsebini in razširjenosti postala pomemben dejavnik na področju ohranjanja zgodovinskega izročila in revolucionarnih tradicij.

10. Zveza združenj borcev bo še nadalje sodelovala z zavodi za spomeniško varstvo, ki so po zakonu dolžni skrbeti za spomenike narodnoosvobodilnega boja in revolucije. Zavzemali se bomo za utrjevanje teh zavodov ter za njihovo kadrovsko pa tudi materialno krepitev. Nujno bo treba tudi dokončno izdati tiskani pregled spomenikov, z upoštevanjem vseh elementov, ki so v veljavi v spomeniškem varstvu. Skrb za grobišča in spomenike pa mora postati predvsem naloga samoupravnih organov družbenopolitičnih skupnosti. S pristojnimi državnimi organi bomo sodelovali tudi v skrbi za grobišča in spomenike borcev in žrtev fašističnega nasilja v tujini.

11. Nujno je potrebno ob sprejemanju zakona o čuvanju grobišč borcev narodnoosvobodilnega boja, internirancev, zapornikov in povojnih aktivistov poskrbeti tudi za splošen slovenski predpis o pogrebi, ki bi dal civilnim pogrebom ne samo naših borcev, temveč tudi vseh komunistov in drugih občanov potreben in dovolj svečan protokol.

12. Posveti borcev, ki skrbijo za ohranjanje in razvijanje revolucionarnih tradicij, naj bi tudi v prihodnje, še bolj kakor doslej, prispevali k oblikovanju naših skupnih nalog. Ne samo za območje celotne Slovenije, temveč tudi po posameznih regijah naj bi se po potrebi organizirala taka posvetovanja ob sodelovanju SZDL, Zveze mladine Slovenije in drugih mladinskih organizacij.

13. Še bolj moramo utrditi delo odborov enot, vojaških služb NOV in aktivistov OF. Naloge teh odborov, ki so že opravili svoj obstoj, zlasti z delom pri obdelavi zgodovine svoje enote ali področja, je treba razširiti tudi na razne oblike vzgojnega delovanja in še posebej povezovanja z mladimi v domicilnih občinah.

14. Pri delu za ohranjanje in razvijanje tradicij mora biti še bolj prisotna zavest o povezanosti slovenskega naroda z usodo vseh narodov Jugoslavije. Zato bomo razvijali sodelovanje na tem področju z borčevskimi organizacijami iz drugih republik in pokrajin. Še posebej nam je do tega, da bodo najboljše dela s področja zgodovinskega in umetniškega ustvarjanja v kulturi drugih narodov dostopna tudi slovenski javnosti. Prav tako si bomo prizadevali, da se naše kulturno življenje bogati tudi s stvaritvami drugih naprednih in osvobodilnih gibanj v svetu.

III.

Skupščina ZZB NOV Slovenije je posvetila vso pozornost splošnemu ljudskemu odporu, ki terja stalno in organizirano aktivnost organizacij in članov ZZB NOV Slovenije, ne glede na nihanja v mednarodnih odnosih.

Kot v dosedanjem obdobju si bo ZZB NOV Slovenije tudi v prihodnje prizadevala, da skupno z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami prispeva k vključeva-

nju občanov in vsega članstva v procese podružbljanja obrambnih priprav v skladu s samoupravno družbeno organiziranostjo. Prispevala bo tudi h krepitvi samozavesti kot sestavnega dela samoupravnih odnosov in državljanske vzgoje. Tudi v prihodnje imajo člani in organizacije ZZB NOV Slovenije predvsem naslednje naloge:

1. Z opredeljevanjem in dograjevanjem vloge ZZB NOV Slovenije na področju SLO v miru in vojni ter krepitvijo odgovornosti članov in organizacij ustvarjati vzdušje zaupanja, pripravljenosti in stalno vključevati občane v vse oblike priprav za SLO. V zvezi s tem je seveda potrebno stalno seznanjati članstvo z zasnovo SLO, s svetovnimi dogajanjem in mednarodnimi odnosi, z vlogo in delovanjem Jugoslavije ter tudi s problemi notranje politike in z vsem tistim, kar krepi našo obrambno moč in pripravljenost. Pri tem je zlasti potrebno stalno izvajati naloge iz pisma predsednika Tita in izvršnega biroja predsedstva ZKJ ter smernice predsedstva SFRJ za obrambo pred napadom.

2. ZZB NOV Slovenije je soodgovorna za uspešno delo odborov za splošni ljudski odpor v krajevnih skupnostih, delovnih organizacijah in šolah. S posodabljanjem obrambnih izkušenj in njihovim prenašanjem na mlajše generacije, bo naša organizacija in njeno članstvo najbolj prispevalo k razvijanju tistih vrlin, ki nam omogočajo premagati vse preizkušnje.

3. Pripravljenost ljudi na odpor je v veliki meri odvisna od materialnega in družbenega položaja ljudi pri urejanju njihovih in družbenih problemov. Zato si bodo člani organizacije in vodstva ZZB NOV Slovenije prizadevali, da bodo vse te zadeve urejene na samoupravnih socialističnih načelih ter odstranjeni vsi vzroki, ki porajajo nerazpoloženje, manjšo vero v pravičnost in ovirajo ljudi pri njihovi družbeni vlogi. S tem bomo prispevali k izoblikovanju resnične odgovornosti vseh družbenih dejavnikov do samoupravljanja in občana. Člani organizacije ZZB NOV morajo s stalno aktivnostjo preprečevati poskuse psihološko-propagandno političnih pritiskov od znotraj in od zunaj, ki čisto izkoriščajo družbeno-ekonomske razmere, kulturne, zgodovinske in nacionalne posebnosti ter skušajo s tem vnašati nemir, neenotnost in nezaupanje med ljudi in tako slabiti njihovo pripravljenost na odpor proti katerikoli napadalcu.

Zveza združenj borcev mora aktivno sodelovati v prizadevanjih naše družbe za vsestranski napredek partizanskih krajev, ki so zaostali v razvoju, in krajev, ki bi tudi v morebitni vojni bili v središču odpora.

4. Člani in organizacije ZZB NOV se morajo zavzemati za aktivnost vseh oblastnih in samoupravnih organov, društev, delovnih in drugih organizacij in krajevnih skupnosti na področju splošnega ljudskega odpora. Skrbeti morajo za take pogoje, ki bodo omogočali vsem občanom še posebej mladini in ženskam prevzemati odgovornost in naloge pri pripravah na splošni ljudski odpor.

Pri seznanjanju s temi nalogami ima pomembno vlogo tudi revija »Naša obramba«. Zato bomo skrbeli za njeno razširjanje.

5. Organizacije in člani ZZB NOV bodo odslej skrbeli za vključevanje mladine v organizacijo splošnega ljudskega odpora. Vsem organizacijam, ki združujejo mlade, bodo pomagali pri urjenju v vojaških in obrambnih sposobnostih in pri razvijanju moralno-političnih vrednot.

IV. Skupščina ZZB NOV Slovenije ugotavlja,

Nadaljevanje na 4. strani

Prva seja predsedstva RO

Prva seja predsedstva republiškega odbora ZZB NOV Slovenije je bila 29. maja. Potem ko je predsednik Janko Rudolf pozdravil nove člane predsedstva, so se prisotni člani najprej pogovorili o programskih nalogah tega odbora po 4. skupščini.

Spricho tega, ker je 4. skupščina v svojih sklepih obširno nakazala vse naloge za prihodnje štiriletno poslovno obdobje so na seji smatrali, naj bi komisije republiškega odbora na podlagi teh sklepov in prejšnjega programa izdelale program dela za prihodnje obdobje. Pri tem so še posebej naglasili, da sicer komisije imenuje in program sprejema republiški odbor, ki se bo sestel šele v juliju. Prav zato pa so menili, da ne gre čakati z delom, marveč priporočili komisijam, da čimprej izdelajo svoje delovne programe in jih začnejo izvajati.

Na dnevnem redu se je bilo tudi oblikovanje predlogov za formiranje delovnih teles republiškega odbora. Po temeljitosti in izčrpnosti razpravi o nalogah komisij, so dopolnili predloge za člane: sveta za razvijanje in negovanje revolucionarnih tradicij, komisij za vojaške vojne invalide, za vojne ujetnike, za bivše politične zapornike, interniran-

ce in izgnance, za ekonomsko socialno-zdravstvena vprašanja, za splošni ljudski odpor, za mednarodne stike in zamejstvo ter komisije za vloge in pritožbe, pa tudi za uredniški odbor TV 15. Tako izoblikovan predlog članov delovnih teles bo predložen republiškem odboru v potrditev.

Za sejo republiškega odbora bodo v smislu sklepa predsedstva pripravili tudi predlog za nove člane žirije za podeljevanje nagrad vstaje.

Sklenili so tudi na seji republiškega odbora vedno vabiti tudi člane zveznega odbora ZZB iz Slovenije.

Ob 25-letnici Zveze združenj borcev NOV Jugoslavije je bila ustanovljena plaketa ZZB NOV Jugoslavije. Prvo tako plaketo so ob dnevu borca lani podelili predsedniku Josipu Brozu-Titu. Ob letošnjem dnevu borca pa bo po vsej Jugoslaviji podeljenih precejšnje število takih plaket tako posameznim zelo aktivnim članom ZZB pa tudi pomembnim ustanovam. Za Slovenijo je določeno 75 takih plaket. Zato je predsedstvo izvolilo posebno komisijo, ki naj pripravi predlog za podelitev teh 75 plaket ZZB NOV Jugoslavije.

V. M.

Sklepi IV. skupščine ZZB NOV Slovenije

Nadaljevanje s 3. strani

da so na podlagi aktivnosti organizacije ZZB NOV kot celote doseženi pomembni uspehi v izpolnitvi sistema materialne zaštite predvojnih revolucionarjev, borcev in vojaških vojni invalidov NOV. Sistemsko in enotno so urejene pravice udeležencev NOV in vojaških vojni invalidov na ravni federacije, kar zagotavlja borcev in vojaškim vojnim invalidom večje pravno varstvo. Dosežen je pomemben napredek v izboljševanju materialnega položaja vojaških vojni invalidov in borcev NOV tudi z republiški dopolnilnimi predpisi.

Sodelovanje ZZB NOV pri krepitvi in razvijanju občine kot samoupravne skupnosti delovnih ljudi je pripomoglo, da so občinske skupščine izpolnile nekatere predpise, ki izboljšujejo socialni položaj borcev NOV.

Ne glede na dosežene uspehe pa obstajajo še nekateri odprti materialni in stanovanjski problemi borcev, vojaških vojni invalidov, vdov in staršev padlih borcev NOV, predvsem borcev po 9. 9. oziroma 13. 10. 1943, katere bo treba čimprej rešiti.

Posledice prestanj vojnih in povojnih naporov so iz leta v leto hujše in se kažejo v poslabšanem socialnem in zdravstvenem stanju borcev in vojaških vojni invalidov. Tudi zaradi spreminjanja ekonomske strukture vasi je na podeželju in v industrijskih središčih ter mestih vedno več bolnih, ostarelih in osamelih borcev NOV, ki tudi ob zagotovljenih dohodkih živijo brez potrebne oskrbe in nege. Navedeni problemi terjajo od Zveze združenj borcev NOV posebno zavzetost in odgovornost, da bi si s pristojnimi faktorji v republiki in občinah našli ustrezne rešitve. Zato skupščina ZZB NOV Slovenije sprejema naslednje konkretne sklepe:

1. Republiški odbor ZZB NOV Slovenije bo spremljal in ugotavljal učinkovitost dopolnilnih zveznih predpisov, predvsem zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, zakona o vojaških vojni invalidih, zakona o posebnem dodatku za borce NOV in drugih predpisov, ki urejajo osnovno materialno zaščito borcev in vojaških vojni invalidov.

V pokojninskem zakonu je treba doseči za vojaške vojne invalide skrajšanje pokojninske dobe od 40 na 35 let za moške oz. od 35. na 30 let za ženske. Taka zahteva in predlogi prevladujejo med moškimi vojnimi invalidi že nekaj let, toda pristojni oblastni in drugi organi doslej niso ugodili taki zahtevi. Gre predvsem za vojaške vojne invalide, udeležence NOV po 9. 9. oz. 13. 10. 1943 z invalidnostjo pod 60 odst. Zdravstveno varstvo vojaških vojni invalidov je med osnovnimi pravicami, ki jih zagotavlja temeljni zakon o vojaških vojni invalidih. Ker je iz zakona izpadlo načelo popolnega brezplačnega zdravstvenega varstva, je potrebno ob prvi spremembi zakona o vojaških vojni invalidih to pomanjkljivost odpraviti.

S tem zakonom bi bilo tudi treba urediti za vojaške vojne invalide nadomestilo za primer bolezni na enak način kot za nosilce »Spomenice 1941«.

2. Republiški odbor ZZB NOV Slovenije bo spremljal in analiziral učinkovitost dopolnilnih republiških predpisov republiškega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, zakona o zdravstvenem varstvu in oblikah zdravstvenega varstva, zakona o vojaških vojni invalidih, zakona o republiških priznavalninah, zakona o dodatku za zaposlene udeležence NOV in zakona o starostnem zavarovanju kmetov — borcev NOV.

Preučiti je treba, kako se uresničujejo cilji novega republiškega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki ureja tudi dodatno zaposlovanje upokojenec. Zveza združenj borcev se zavzema za izdajanje udeležencev NOV iz splošnih kriterijev glede socialnega razlikovanja. Zato smatra, da je z družbenim dogovorom določen najvišji dohodek v republiki tista meja, ki naj velja za vsakogar. V tem smislu se bomo ob pričakovanih spremembah in dopolnitvah zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju zavzeli za spremembo določb sedanjega zakona.

Zavzemamo se za dosledno izvajanje zakona o starostnem zavarovanju kmetov, posebno glede meril, ki so jih sprejele občinske skupščine kot skupni republiški dogovor glede varstvenega dodatka socialno ogroženih kmetov-borcev. Občinski odbori ZZB NOV naj v sodelovanju s komisijami za vprašanja borcev pri občinskih skupščinah pospešijo zbiranje dokumentacije in izdajanje odločb. Na podlagi zbranih podatkov je treba pripraviti predloge za spremembe in dopolnitve zakona. Skupno s skupščino SRS in izvršnim svetom pa je treba iskati rešitve za obliko in višino udeležbe republike glede na različno zmogljivost občin in na število socialno ogroženih kmetov-borcev NOV.

Treba je izboljšati in sistemsko trajneje urediti problem cenazov za pridobitev pravice do invalidskega dodatka, zlasti za invalidske upravičence, ki živijo na kmetijskem posestvu.

Na podlagi analize podatkov o višini pokojnin (za katere popis pokojninskih spisov bo opravila Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja Slovenije) borcev NOV po 9. 9. oz. 13. 10. 1943 bo treba skupno z izvršnim svetom SR Slovenije iskati zadovoljive rešitve materialnega položaja tistih borcev NOV, katerih osebni dohodek oz. pokojnina ne zagotavlja primerne življenjske ravni.

Preučiti je treba tudi socialno vprašanje žensk, udeleženk NOV, ki nimajo pogojev za upokožitev, in na podlagi teh ugotovitev poiskati primerno ureditev njihovih življenjskih razmer.

Posebej bo treba opraviti popis borcev NOV, ki so sodelovali v NOV kot mladiletniki (v starosti izpod 15 let), ki so še v delovnem razmerju.

Na podlagi zahtev borcev NOV bo treba sprožiti postopek v skupščini SR Slovenije za dopolnitev zakona o zdravstvenem zavarovanju in obveznih oblikah zdravstvenega varstva prebivalstva s tem, da se zagotovi borcev NOV:

— 100-odstotno nadomestilo osebnega dohodka v primeru bolezni in odsotnosti z dela;

— borce NOV izvzeti od plačevanja zdravila.

3. Z medobčinskimi družbenimi dogovori doseči usklajenost kriterijev in poenotenje višine občinskih priznavalnin in nadaljevanje z akcijo, da bi tudi borcev NOV po 9. 9. oz. 13. 10. 1943, ki živijo v materialnih težavah, čimprej izboljšali njihov socialni položaj.

4. Med pomembnimi nalogami je tudi problem nadaljnjega razvoja in vloga Doma vojaških vojni invalidov v Strunjanu, ki bi se razširila z graditvijo pokritega bazena s toplo morsko vodo. Z zgraditvijo bazena bi dom funkcionalno usposobili za poslovanje prek vsega leta. Na letni odidih in klimatično zdravljenje bi tako lahko vse leto v dom prihajali vojaški vojni invalidi pa tudi drugi udeleženci NOV.

5. Z namenom, da bi zagotovili borcev NOV in vojaškim vojnim invalidom potrebne preventivne zdravstvene preglede in pravočasno zdravljenje, je treba v okviru zdravstvene službe organizirati posebne oblike skrbi za borce in invalide ter zagotoviti potrebnim klimatsko zdravljenje.

V bolnišnicah, zdravstvenih domovih, socialnih domovih, domovih upokojenecv itd. je nujno omogočiti oskrbo in nego tistim

obolelim borcev NOV in vojaškim vojnim invalidom, katerim njihova najbližja okolica ne more učinkovito pomagati.

6. V zadnjih vojnih letih je med udeleženci NOV kot tudi med vojaškimi vojnimi invalidi prišlo do nekaterih novih pojavov, ki so posledica starosti generacije in si jih ne bo dalo reševati s predpisi, temveč bo treba najti nekatere druge oblike za urejanje teh vprašanj. Gre namreč za osamelost, za bolezen in za nekatere druge osebne zadeve borcev, vojaških vojni invalidov, vdov kot tudi staršev padlih borcev. Za bolne borce in vojaške vojne invalide brez potrebne oskrbe in nege je potrebno boljše in širše organizirati, skupno s SZDL, Rdečim križem, socialno in zdravstveno službo v občinah, zdravstveno oskrbo in nego na domu. Posebno pozornost in skrb je treba posvetiti najtežjim vojaškim vojnim invalidom, zlasti tistim, ki potrebujejo tujo pomoč.

ZZB se bo zavzemala, da bi gradili več domov za stare in onemogel, vendar take, ki bi bili materialno dostopni tudi ljudem z nižjimi osebnimi dohodki.

7. Pospešiti je treba reševanje še neresenih zahtevkov za priznanje posebne dobe. Posebej naj se uredi in pospeši uveljavljanje posebne dobe borcev prekomorskih brigad in vprašanje njihovih pravic. Posebno pozornost je treba posvetiti tudi zahtevkom ljudi, ki so preživeli zapore, taborišča itd. pri uveljavljanju dvojne dobe oziroma 30 odst. povečanja pokojnine. Posebej preučiti pravni položaj slovenskih izgnancev in »ukradenih otrok« in poiskati ustrezne rešitve. Prav tako za tiste udeležence NOV, ki so bili pred prihodom v NOV mobilizirani v nemško vojsko.

8. V sodelovanju z republiško izobraževalno skupnostjo, temeljnimi izobraževalnimi skupnostmi in zavodi za zaposlovanje, je treba urediti odprta vprašanja izobraževanja in zaposlovanja otrok po vojni umrlih borcev NOV in vojaških vojni invalidov, predvsem tistih iz socialno šibkih družin in s podeželja.

9. Ne glede na novi način in na nove razmere o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva je treba z aktivno udeležbo borcev NOV pri usmerjanju in realizaciji stanovanjske politike urediti še stanovanjske zadeve in težave preostalih borcev, vojaških vojni invalidov, vdov in staršev padlih borcev NOV.

10. V sodelovanju z občinskimi skupšči-

nami in drugimi dejavniki v občinah je treba vplivati na izboljšanje kadrovske sestave služb za varstvo vojaških vojni invalidov in borcev NOV v občinah, da bodo kos svojim nalogam.

11. Se nadalje je treba podpirati in razvijati športno dejstvovalanje vojaških vojni invalidov kot pomembnega dejavnika psihofizične rehabilitacije invalidov.

1. Zveza združenj borcev NOV bo tudi vnaprej najtesneje sodelovala s sorodnimi borčevskimi organizacijami in odporniški gibanji v svetu in podpirala borbo za mir, svobodo in neodvisnost vseh narodov. Se posebej bo tudi v prihodnje veljala naša solidarnost in pomoč narodom, ki se borijo proti imperializmu, kolonializmu in drugim oblikam zatiranja. Republiški odbor Zveze združenj borcev bo še nadalje krepil stike in sodelovanje z organizacijami bivših borcev in žrtev fašističnega nasilja sosednjih dežel Slovenije, s katerimi nas veže skupni boj iz NOB in sedanji boj proti oživljanju fašističnih in nacističnih sil.

2. Zveza združenj borcev NOV bo tudi v prihodnje podpirala boj Slovencev v zamejstvu za njihove elementarne narodnostne in človeške pravice.

Skupščina Zveze združenj borcev NOV obsoja razpihovanja protislovenske gonje in oživljanja velenemškega šovinizma na slovenskem Koroškem in od odgovornih avstrijskih oblasti odločno zahteva izpolnjevanje določil državne pogodbe o ustanovitvi neodvisne in demokratične Avstrije.

Zveza združenj borcev se obrača na najvišje predstavniške organe socialistične republike Slovenije in SFRJ v pričakovanju, da bodo uporabili vse možnosti, ki jih ima naša država, da se zagotovi spoštovanje mednarodnih pogodb in načel mednarodnega prava v zaščito našega življa v sosednjih deželah.

Predlagamo zveznemu odboru Zveze združenj borcev Jugoslavije, da o teh problemih obvešča tudi druge borčevske organizacije v Evropi in jih opozarja na nevarnosti oživljanja fašizma in nacizma ter na potrebo po odločnem boju proti tem pojavom.

3. Republiški odbor Zveze združenj borcev NOV bo sodeloval z organizacijami in institucijami v tujini, ki delujejo na ohranjanju izročila skupnega boja proti fašizmu in nacizmu.

4. Republiški odbor Zveze združenj borcev NOV bo v sodelovanju s tujimi borčevskimi organizacijami skrbel, da bodo borci tujih narodnosti, ki so se borili pod našo zastavo, dobili spominska in vojna odličja.

Tako ne bo šlo, gospod župnik!

Dne 22. januarja 1973 je bil pogreb našega člana Zupanca Stefana iz Zeleznikov. Kakor vedno, se je na čelu spreveda postavil naš praporščak s praporom ZB, ob njem pa člani naših organizacij. Pred pričetkom pogreba pa se je na čelu spreveda pojavil ministrant s križem. Ker je bilo to proti ustaljeni navadi, smo ministranta poslali nazaj, naker se je pričel pogreb s praporom na čelu. Kmalu nato pa je župnik Očepek začel med sprevedom vpiti in prišel na čelo spreveda do praporščaka. Vpil je, da je to cerkveni pogreb in da bo šel križ naprej ali pa se bo on odstranil. Na čelu spreveda je bil tudi vod gasilcev s svojim praporom. Da se izognemo incidentu, smo člani ZB od cerkve odšli s praporom naprej na pokopališče sami in počakali tam ter se po končanem cerkvenem obredu poslovlili od pokojnika.

Dne 7. maja 1973 je bil napovedan pogreb naše članice Mete Cemažar iz Ojstrege vrha. Na željo svojcev se je pogreba udeležila tudi delegacija ZB NOV s praporom. Ob napovedanem času smo se člani ZB s praporom postavili na čelo spreveda in čakali, da pride župnik Očepek in prične s pogrebim obredom. Namesto njega pa je prišel cerkvenik in članom ZB, zastopniku SZDL in praporščaku dejal: »GOSPOD ZUPNIK SO NAROCILI, DA JIH NE BO, ČE S PRAPOROM MISLITE ITI NA ČELU POGREBA PRED KRIŽEM«. Da se izognemo incidentu, smo s praporom sami odšli naprej na pokopališče in tam počakali spreved. Župnik Očepek je obred opravil oziroma prišel na mesto šele, ko so ga svojci šli iskat in mu zagotovili, da smo odšli s praporom ZB naprej. Ko je nato župnik Očepek na pokopališču opravil obred, smo se od pokojne poslovlili še zastopniki organizacije.

Dne 16. maja 1973 je bil napovedan pogreb našega člana in očeta dveh padlih borcev Jožeta Kristana iz Zeleznikov. Svojci so želeli, da se spreveda udeležijo tudi prapori ZB, ZVVI in gasilcev, katerih član je pokojni bil. Ker je župnik Očepek že pri naročilu pogreba zahteval, da bi prapori šli za križem, so svojci pokojnega dosegli tak kompromis, da župnik ne bo prišel do hiše, od koder bo šel pogreb, temveč da bo krsto s pokojnikom počakal v cerkveni loži in nato v cerkvi opravil obred. Tako se je tudi zgodilo. Pogreb je prišel do cerkve brez župnika. Na čelu so bili: dva prapora ZB, prapor ZVVI in dva gasilska prapora s častnim vodom gasilcev.

Ko je župnik v cerkvi opravil obred, je prišel iz cerkve in poslal ministranta s križem, da bi šel na čelo spreveda. Tega je zadržal reditelj, ki je pogreb vodil, in povedal župniku, da so ga svojci umrlega pokopali, da pogreb vodi tako, da bodo prapori na čelu pogreba. Župnik Očepek v to ni privolil in se takoj nato s svojim spremstvom od krste odstranil. Takoj so utihnili zvonovi, čeprav je žena pokojnega za nove zvonove dala precej lepo vsoto denarja. Pogreb se je kljub temu končal v najlepšem redu in ob izredni udeležbi občanov.

Zaradi navedenega družbeno politične organizacije Zelezniki — Češnjica pošljamo g. župniku Maksu Ocepku naslednje pismo:

USTELI STE SE, G. ZUPNIK
MAKS OCEPEK!

Pozabili ste, da danes ves svet teži k sodelovanju in miru in vse ljudstvo dela za to, da se tudi stari spori zgledajo, in to ne glede na versko prepričanje, vrsto družbene ureditve ali pa barvo kože. Tembolj bi te stvari — dejstva morali upoštevati pri nas v naši ureditvi, v teh krajih, ko vendar veste, da smo se v NOB za boljše bodočnost in svobodo borili od kraja vsi. Zato, prav zato, ker tega niste upoštevali in ste hoteli spreminjati pri nas že davno ustaljene navade, ste napravili tako napako. Škoda za to imate vsekakor vi, ne pa mi. Pozabili ste, da je SMRT tisti najtežji dogodek, ob katerem naj bi se končali vsi spori, pa tudi če ti predstavljajo boj med različnimi ideologijami. Zastonj pridigate, da imate za to vaše delovanje taka navodila, da delate to zaradi drugih itd. To so fraze, katerim danes ne naseda nihče več.

Zelo zgrešeno ste ocenjevali položaj, če ste gledali število vernikov ali pa celo mislili, da so tisti, ki hodijo k verskim obredom, že nasprotniki današnje ureditve. Ne, g. župnik Očepek! Naši ljudje niso pozabili, kako so živeli nekdaj, kako pa živijo danes v tej ureditvi, za katero so se borili in toliko žrtvovali. Če bi vas slepo sovraštvo ne zapeljalo v vso to umazanijo, ne bi pozabili, da so se v NOB borili ne samo ateisti, ampak vsi pošteni ljudje naše domovine, med katerimi ni bilo malo vernikov.

Mi borci in člani družbeno političnih organizacij in društev tega spopada z Vami nismo začeli, niti ga z najmanjšo gesto ni-

smo izzvali. Vsa ta leta smo vse svoje umrle člane na zadnji poti spremljali z našim praporom in se tako poslavljali od njih. Tako delajo tudi drugod. NIDKAR NISMO NITI POMISLILI, DA BI MED SVOJIMI ČLANI, PA NAJ SO BILI TI ATEISTI ALI PA VERNIKI, DELALI KAKSNE RAZLIKE. Vedno smo v teh gledali udeležence naše velike borbe. Hoteli ste izrabiti verska čustva ljudi in zasejati razdor in sovraštvo, toda vedite, da to vsaj pri nas do sedaj kaj posebno ni uspevalo nikomur. Če Vas danes malone od kraja obsojajo tudi verniki, ste za to krivi povsem sami. Ze davno bi lahko vedeli, da kdor seje sovraštvo, je sovraštvo tudi deležen, oziroma, da take posledice ali sad take setve mora tudi požeti. Zato vedite, da vam tega ne pišemo samo borci, ampak je to mnenje pretežnega dela vseh občanov. Proti sebi ste obrnili tudi take, za katere ne bi računali, da se bodo obrnili proti vam in vašo dejanja obsojali. Padale so take izjave, da se nam jih upira pisati. To so izjavljali tisti, ki ste jih s svojo nehumanostjo, če se blago izrazimo, tako zelo razočarali. Kako zelo ste ostali osamljeni, vam je najbolj pokazal pogreb našega člana Kristana, ko zaradi praporov na čelu obreda niste dokončali in odstopili. Zato, prav zato g. župnik Očepek, ste se usteli. Ko ste se spustili v take podvige, ste pozabili, da naši ljudje niso več narod hlapcev, ampak so narod samoupraviteljev, ki nikomur ne bo dopustil, da bi blatil to, kar je priborjeno s krujo in toliko žrtvam.

Ko ste ob zadnjem pogrebu po opravljenem obredu v cerkvi odklonili spremstvo na pokopališče in prekinili zvonjenje, povsem pokazali svoj pravi obraz. Niste hoteli za prapori ZB, ZVVI in gasilcev, ZA TEMI SIMBOLI NAŠE BORBE IN LJUDSKE SOLIDARNOSTI. Pa kakor ste videli, se je ta pogreb končal v najlepšem redu in ob zelo številni udeležbi, čeprav vi svojega poslanstva niste do konca opravili. Zato mislimo, da vam je ta pogreb med drugim povedal in pokazal dovolj, da pri nas ne bo nihče dolgo ribaril v kalnem, najmanj pa po vsem tem g. Očepek vi.

Predsednik KO SZDL Zelezniki Stane Koblar l. r., predsednik KO ZB NOV Zelezniki Marjan Smid-Drzni l. r., predsednik KO SZDL Zelezniki-Češnjica Franc Demšar l. r., predsednik KO ZB NOV Zelezniki-Češnjica Polde Markelj-Gasper l. r., predsednik krajevne skupnosti Zelezniki diplomirani ing. Lojze Zumer l. r.

Republiško prvenstvo invalidov v kegljanju

Zveza za šport in rekreacijo invalidov Slovenije je priredila republiško prvenstvo v kegljanju v Lipici. Tekmovanje je bilo pod pokroviteljstvom predsednika skupščine Sežana Rudija Kodriča.

Po štirih predhodnih območnih tekmovanjih se je v republiško tekmovanje uvrstilo 64 športnikov invalidov posameznikov in osem najboljših ekip. Rezultati posameznikov: A kategorije: BAVDEŽ Nova Gorica 433 podrtih kegljev, PRELOG Ponikve 415, TOMC Kranj 403 in SPACAL Ljubljana 400 podrtih kegljev.

B kategorija: BOLCINA Nova Gorica 433 podrtih kegljev, FLAJMIS Slovenj Gradec 419, ROMAN Trzin 405 in LESNIK Maribor 411.

C kategorija: VIDMAR Ljubljana 468 podrtih kegljev, AHACIC Trzin 454, KALUZA Postojna 450, GLINSEK Ljubljana 433 podrtih kegljev.

D kategorija: LIPOVSEK Trbovlje je 468 podrtih kegljev, MITAR Ljubljana 466, SKARABOT Nova Gorica 464, in SVETINA Koper 459.

Ekipno je republiški prvak postalo SD Invalid Nova Gorica s 1787 podrtimi keglji (poprečno 449), sledijo SDI Ljubljana 1767 (442), SDI Maribor 1675 (418), SDI Slovenj Gradec 1645 (415).

Keglači iz Nove Gorice so zmagali in postali republiški prvak za leto 1973. Uspešno in zanesljivo je tokrat zaigral njihov igralec SKARABOT, saj je vsa pricakovanja postavil na glavo.

Rezultati 23. republiškega prvenstva invalidov v kegljanju so več kot odlični. Pomembno je omeniti, da se v zadnjem času pojavlja vse več mladih telesnih invalidov, ki dopolnjujejo starejše športnike invalide. Na kegljaški stazi se je tokrat pojavil tudi naš dolgoletni kegljač MARTIN KOSTANJEVEC iz Ptuja, 100 odstotni invalid iz I. svetovne vojne, ki je že dopolnil 75. let.

Tekmovanje je organiziralo SD Invalid iz Sežane, ki je bilo pred kratkim ustanovljeno. Sama organizacija pa ni povsem uspešna. Slabi so bili predvsem sodniki, pa tudi kegljaška steza ni bila dobra.

Predsednik ZSRI Stane Lavrič je poklonil najboljšim posameznikom in ekipam pokale in diplo-

me. Zmagovalna ekipa iz Nove Gorice je prejela tudi prehodni pokal kegljaške zveze Slovenije. V. BOVCON

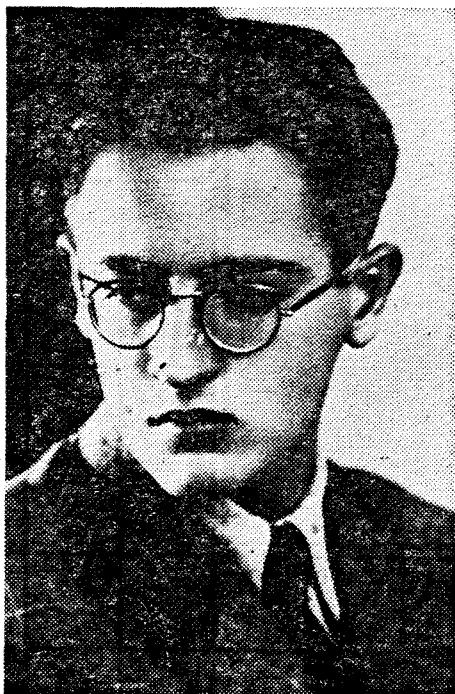
PRODAJNI SERVIS
modna hiša
LJUBLJANA

MODNA HIŠA VAM POLEG KONFEKCIJE IN METRSKEGA BLAGA NUDI TUDI VELIK ASORTIMENT POSTELJNEGA PERILA, BRISAC NAJRAZLIČNEJSIH OBLIK IN DESENOV TER VOLNENIH IN PREŠITIH ODEJ.

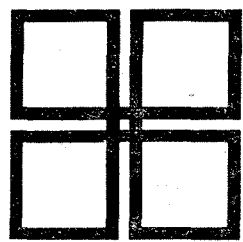
OBISK IN NAKUP NA ODDELKU PERILA ZA GOSPODINSTVO VAS NE BO RAZOČARAL

Medicinci, padli v NOB

Jože Kenda

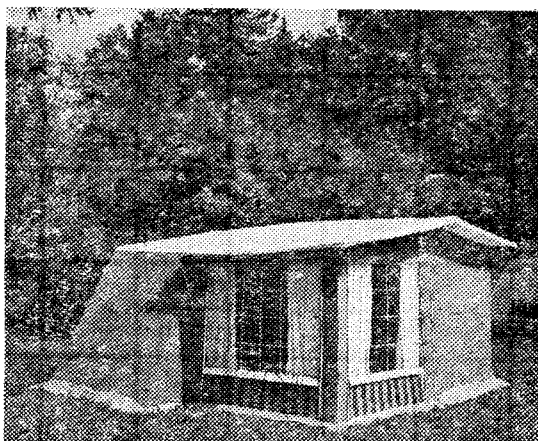

Rodil se je 15. junija 1920 na Brdu pri Lukovici, na medicino se je vpisal v Ljubljani. Že v letih 1938/1939 ga je zaradi naprednega političnega prepričanja nadzorovala policija. Ob prihodu okupatorjev je bil član SKOJ na medicinski fakulteti, kjer je deloval kot propagandist. Dne 18. avgusta 1941 so ga aretirali in poslali v konfinacijo na Trenitske otoke v južni Italiji. Od tam so ga premestili v Taranto, od koder je pobegnil k partizanom še pred kapitulacijo Italije. Najprej je bil upravnik okrevališča na Vršah pri Čepovanu, nato pa več kot 10 mesecev upravnik partizanske bolnišnice »Krtina« na Jezerskem. Dne 31. avgusta 1944 so ga iz zasede ustrelili nemški žandarji.

induplati

INDUSTRIJA PLATNIH IZDELKOV
JARJE, 8120 DOMŽALE, SLOVENIJA
TELEFON H.C. 72911
TELEX - 31315-YU-1PI

ŠOTOR PIRAN

VISINA: 215 CENTIMETROV
STRANSKA VISINA: 190 CENTIMETROV

material: bombažno platno — vodonepropustno impregnirano, dno spalnega dela — plastično, streha — plastificirana tkanina, barvne kombinacije: stene — modre, streha — bela, parapet — potiskan svetlo in temno modro nosilno ograjenje in pribor: število zavrtkov 3, teža: 54,2 kg, 2 vhoda, 1 dnevni prostor z 2 oknom, 2 spalna prostora z okenci iz mrežaste tkanine, kuhinja z oknom za zračenje, garderoba; dodatek — viseča polica za hrano

FRANCE SLOKAN:

STARA PRAVDA

Tudi Valvasor govori o veliki škodi, ker so pogoreli mnogi gradovi, razdejane so bile grajske pristave, uporniki so oplenili gradove, odgnali so živino z dominikalnih posestev itd. Plemstvo je opozarjalo tudi na to, da so kmetje postali pravzaprav največji sovražniki dežel, vse monarhije, ker so uničili obmejni, trdnjavski obrambni pas in tako odprli pot sovražniku — Turkom in Benečanom.

Namen plemstva je bil dvojen: kar najbolj očrtniti upornike in si tako zagotoviti vsa pooblastila in cesarjevo pomoč za maščevanje nad kmeti ter za nadaljnje mnogo hujše izkoriščanje podložnikov; nadalje so se sklicevali na svojo revščino, češ da so popolnoma obubožali, tako da nimajo niti živeža za najnujnejšo prehrano, in s tem dokazovali, da ne morejo prevzeti nobenih bremen, davkov za cesarstvo in vojno. Sami pa so seveda potem nalagali toliko hujša bremena svojim podložnikom.

Toda tudi ob tej priložnosti je treba poudariti, da ta kmečki upor ni bil zgolj izraz ogorčenja zatiranih, trpečih ljudi, ne le maščevanje nad kruto, nečloveško gospodo in nikakor ne le nepremišljeno divjanje, požiganje in razbijanje, uničevanje dobrin, ki si jih prilagajal sovražnik. To je bila vojna — kmečka vojna proti fevdalizmu. Ne glede na to, ali so uporniki imeli ali ne kakšne določnejše zamisli, kako bi naj strmoglavili osovraženi družbeni red, pa se je jasno pokazalo, da so hoteli odpraviti krivično oblast, tiste poglavitne zaničnosti te oblasti, ki so pomembno nenehno ter že neznosno poslabševanje položaja podložnikov. Jasna je bila težnja, da bi odvzeli plemstvu tisto oblast, ki jim je bila zaupana »od zgoraj« kot nekakš-

nim izvrševalcem oblasti in volje vladarja ter »svetih«, božjih postav; gosposka je namreč to oblast zlorabljala, bila je nepoštena ter nemoralna do podložnikov in cesarja, zato pa tudi »brezbožna«.

Uporniki so zato ne le požgali gradove, ne le pobili posamezne plemiče in druge pregnali, marveč so tudi prevzeli oblast — carinsko službo, mitnice, posvetna in cerkvena sodišča, pa tudi upravo, vodstvo posameznih plemiških posestev. Nikakor niso vsega le slepo uničevali, marveč so zaplenili grajsko orožje in smodnik, da bi oslabili sovražnika. Zato so tudi zaplenili živež in odgnali živino. Zgodovinsko je izpričano, da so uporniki bodisi zakopali ali uničili zaplenjeno orožje. Gradove so uničevali kot sovražnikove postojanke, trdnjave, kot sedeže oblasti svojih zatiralcev.

Ko je bil upor zatrt, je gospoda hotela iztisniti iz podložnikov kar največjo odškodnino za vso škodo — ne zgolj iz sovraštva, da bi se kar najbolj maščevala, marveč, ker se je dejansko čutila zelo oslABLJENO in se je bala še nadalje uporov celo tedaj, ko so nešteto upornikov pobili in pozaprl, oropali in jim marsikje tudi požgali domove. Slep pa seveda niso mogli pobiti kar po vrsti vseh svojih podložnikov, saj so potem še toliko bolj potrebovali garače, sužnje, ki bi jim naj povrnili škodo, jih hranili in jih spet bogatili.

Uporniška zmaga v Brežicah je nedvomno še utrdila samozavest kmečke vojske. Po nji se je zvrstilo še več pomembnih zmag začetek julija. Značilno je, da uporniki niso prizanašali tudi gradovom, ki so bili cesarska posest. Tako sta tedaj tudi padla cesarska gradova v Podsredi in Kunšperk. Hkrati, tiste dni, so uporniki zavzeli krški grad na Bizeljskem. Ti gradovi so v širši brežiški okolici, zato jih je verjetno zavzela kmečka vojska, ki je poprej obračunala z gospodo v Brežicah.

15

Odločilen prelom je nastal že v drugi polovici junija — plemstvo je prehajalo iz slabotne, skoraj nepomembne obrambe v napad. Toda ne brambovci po posameznih gradovih, marveč »premična« plemiška vojska deželnih stanov treh dežel. Tedaj so izvolili za poveljnika treh deželnih vojsk Jurija Herbersteina. Štajerski deželni stanovci so zbrali že maja okrog devetsto vojaških najemnikov, to se

pravi poklicnih vojakov. To vojaštvo je Herberstein prevzel junija in ga takoj začel uporabljati, ne da bi še čakal, ali bo kaj iz mobilizacije na Kranjskem.

Začetek julija 1515 se je tudi že žalostno končal upor na Koroškem. Videli smo, da je cesar koroškim deželnim stanovom obljubil pomoč — če bi bili pripravljeni plačati njegovo vojsko. Beljak je res 3. julija okreplila cesarska vojska, okrog tisoč mož. Tedaj pa je bil v mestu že tudi oddelek deželne vojske, okrog tristo pešcev. Plemiška vojska je potem šla v napad nad upornike po deželi. Uporniki so na svojih pohodih pridobivali vojake. Ko so hoteli zasesti Althofen, jih je napadla plemiška vojska, verjetno precej nepričakovano, jih razgнала in jih precej pobila. Potem je nadaljevala maščevalni pohod ter divjala nič manj kot Turki. Za seboj je pustila požgane vasi. V Rojah, kjer je bil ob cerkvi kmečki tabor, je soldateska prisilila ljudi, da so v cerkvi prisegli: odpovedati so se morali kmečki zvezi ter priseči, da je ne bodo nikoli več snovali.

Vendar boj s tem še ni bilo konec. Pri Velikovecu v Podjuni je kmečka vojska zasedla most, da bi plemiška vojska ne mogla nadaljevati pohoda čez Dravo. Natančnejšega opisa boja za ta most ni. Iz zgodovinskih pričevanj je znano le, kakšne so bile posledice. Uporniki so bili premagani in plemiška vojska se je strahovito znesla nad njimi. Ujete poveljnike in druge veljake kmečkega gibanja so pobesili po drevju. Koliko je bilo žrtev, ni znano, kakor nasploh ni ugotovljeno natančno, koliko kmetov in sploh podložniškega prebivalstva je gospoda pobila ali zmrcvarila med posameznimi upori. Vsekakor je bila ta bitka za most na Dravi usodna za upor na Koroškem. Računati je treba, da se je upor končal med 5. in 10. julijem.

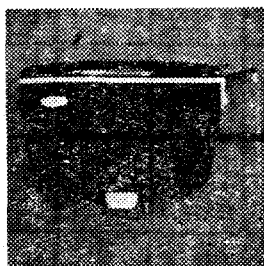
Medtem je konec junija Herberstein z vojsko štajerskih vojščakov že divjal na Štajerskem. Kaže, da je bila njegova vojska precej gibljiva. Napadal je nenadno. Tako je najprej presenetil upornike pri Gleisdorfu. S hitrim napadom jih je razpršil. Herbersteinov oddelek je potem nemudoma nadaljeval pohod proti Vuzenici. Tja je prihitel, ko so kmetje zborovali. Zmaga je bila hitra. Kaj kmalu potem je Herbersteinova vojska pregnala upornike iz gradiča v Viltušu pri Mariboru.

Nadaljevanje sledi

PROMETNO
HOTELSKO
TURISTIČNO
PODJETJE
VIATOR
LJUBLJANA

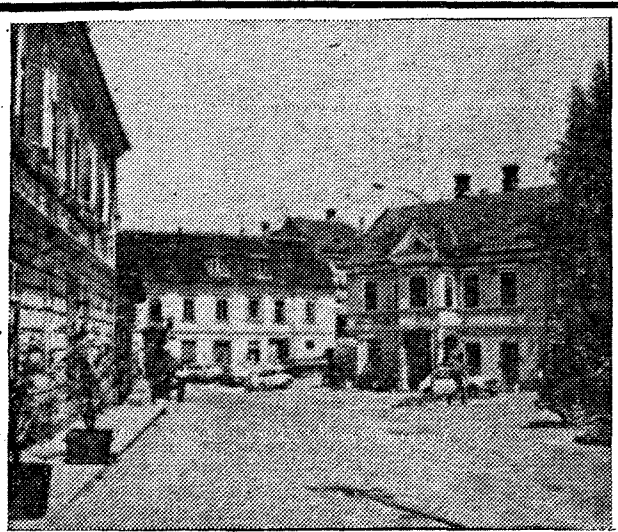
TURISTIČNA DEJAVNOST: v turistični agenciji VIATOR in poslovalnicah v Ljubljani, v Kranjski gori, na Jesenicah, na Bledu, na Vrhniki, v Kamniku, v Ravnan, v Slovenj Gradcu, v Ljutomeru in v Zagrebu.

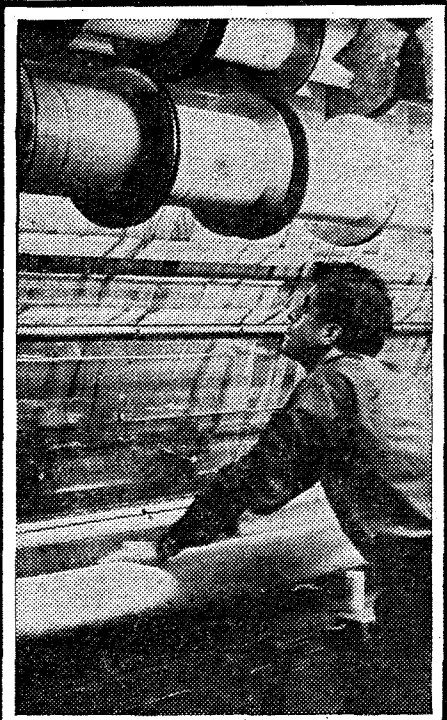
Plastični sanitarni kotlički FONTANA za WC (se ne rosijo — brezšumni) v beli in črni ter še treh pastelnih barvah (roza, zelena, modra) z nerjavečo plastično vložno armaturo izdeluje

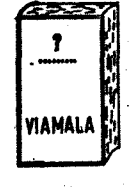

Nagradna križanka BETI št. 64

SESTAVIL: KOPRIVSEK	NAŠ FILMSKI REŽISER	SNOV V KORENJU	LETOPIŠ	TUJI FILMSKI REŽISER	NAČRT POTOVANJA	PRIZNANJE VELJAV- NOSTI	NIELSEN
VELIKA SKALA							
POOSEBLJE SMRT							
ŠTUDENT IRANSKEGA JEZIKA							
JEDACA IZ ZDROBA IZPLAKO- VALNIK							
▷				ERBIJ VINSKI CVET			SPLIT

RISAL: J.K.	INDIJSKI DROBIŽ	DELAVEC V LIVARNI	SREDNJE- DOLGA OBLEKA	BOGINJA PREPIRA	GOSTA TKANINA ŽIDOVSKO Z.IME	PRIPIS EDO MINEVC	RIMSKA 2	PREBIVALEC SKANDI- NAVJE	ZMIKAVT
ALUMINIJ PASTIRICA KRAV			BIVSI ANG. POLITIK RDEČKASTA ZEMLJA						
▷					IND. ŽENSKO OBLAČILO MESTO V ŠPANIJI				

„DIOLEN LOFT“	FRANCOSKI KOMPONIST ODSLUŽEN VOJAK	CANKAR	SRBOHRVAT. M.IME 1	KELTOLOG	NOVI SVET REKA V ŠPANIJI	TORINO LUTECIJ	ASTATIN OBJAVE	VZKLIK
IT. KIPAR IN SLIKAR								
ELDA VILER	MLINSKI ŽLEB NAMERA		PREBIVALEC GALIJ CRN PTIC					

INDONEZIJSKI ŠANIST	ŽERAVICA BOTRA	100 M ² OCE	KRAJ BLIZU LJUBLJANE DOLENSKA REKA	HIPPOLYTE TAINE	VELIKO ŠTEVILO ORANJE	SVETOVNA VELESILA LUKA V ALŽIRIJI	NATANČNO MERILO POLIC ZORAN	SESTAVINA KRUHA
MUZA LJUBEZEN PESNIŠTVA								
POSILANA MENICA			PODELJENA PRAVICA					

SOL OCETNE KISLINE	KRAJ OB NAŠI OBALI ()	POGAN	„BETI“ METLIKA	GODALO	PREVOZNO SREDSTVO SOL SOLITR. KISLINE	POKRAJINA V VIETNAMU	EVA SRŠEN	VRŠINA NOGOMETNI KLUB	ZORAVILO
ZOLAJEV ROMAN									

MODROSTNI ZOB	MEDMET	TUJE M.IME	JUŽNI SADEŽ	DEŽELA NA JUGU AZIJE	NOVI SAD	ANA KARIČ	SARAJEVO	OBRADOVIČ

Nagradni kupon 64

Priimek in ime _____

poklic _____

Točen naslov in pošta _____

Razpis nagradne križanke

Belokranjska trikotna industrija »Beti« iz Metlike vas bo nekajkrat zaposlila z reševanjem križank. Upamo si trditi, da ga ni med vami, ki ne bi poznal njihovega proizvodnega programa. Kadar nakupujete, ne pozabite povprašati po izdelkih »Beti«, predvsem velja to za ženski svet.

Križanka, ki vam ne bo delala preglavic, naj bo do 11. junija 1973 na naši upravi. Se isti dan bomo pregledali vse pravilne rešitve in opravili žrebanje,

ki bo izžrebancem prineslo knjižne nagrade založbe »Borec«. Tudi tokrat boste prejeli tri knjige (»Sveti Urh«, »Prvi bataljon« in »Varšavski uporniki«) po vsebini zanimive in pretresljive hkrati.

Želimo vam trenutek razvedrila in kanček sreče pri žrebanju.

Lepo pozdravljeni.

Uredništvo in uprava

DORE KLEMENČIČ-MAJ:

Izgubljeni zapiski

Založba Partizanska knjiga v Ljubljani je izdala zanimivo avtobiografsko pričevanje znanega slovenskega slikarja, udeleženca osvobodilnega boja Doreta Klemenčiča-Maja. Knjiga z njegovo pripovedjo o lastnih doživljajih v prvih letih vojne je izšla pod naslovom IZGUBLJENI ZAPISKI. To pa zaradi tega, ker je avtor tudi med vojno kot že prej pisal svoj dnevnik, pa so mu bili ti zapiski uničeni in je po osvoboditvi pričevanja o lastnih doživljajih obnovil po spominu. Tako je torej obnovil del svojega vojnega dnevnika, ki zajema čas od leta 1938 do spomladi leta 1943, torej od tedaj, ko je prišel kot profesor risanja na gimnazijo v Banjaluki, do dne, ko se je kot partizan spet vrnil v Slovenijo. To Klemenčičevo pričevanje imamo torej v zajetni knjigi velikega formata, lepo opremljeni in bogato ilustrirani, na knjižnem trgu — kot izpoved slovenskega kulturnega delavca o vojnem času in osvobodilnem boju.

Dore Klemenčič pripoveduje, kako je malo pred vojno prišel v Banjaluko, in nam riše razmere, ki so vladale v Bosanski krajini neposredno pred vojno. S propadom stare Jugoslavije so se razmere seveda bistveno spremenile. Toda Klemenčiča so Nemci kot jugoslovanskega rezervnega oficirja ujeli in odpeljali v taborišče. O taboriščnem življenju podrobno pripoveduje, potem pa prikaže svojo vrnitev in življenje v razmere Nezavisne države Hrvatske ter svoja doživljanja vojaka domobranske vojske. Bil je na pohodih proti četnikom in partizanom, obenem pa je kot napreden intelektualac pripadal skupini, ki je organizirala partizanom pomoč. Zaradi tega so ga ustaši zaprl in ga nameravali usmrtiti. Na koncu pa je hotelo, da ga niso dokončno razkrili kot pomagača partizanov, in da so ga zato na procesu proti podpornikom

partizanov oprostili. Klemenčič se je takoj iz previdnosti umaknil iz Banjaluke in se pridružil četnikom, ki so takrat v letu 1942 obvladali vse področje okrog Banjaluke. Tudi ti niso imeli vanj pravega zaupanja, vendar se mu je le posrečilo, da se je slednjič prebil k partizanom v Bosni in od tam prek Hrvaške v Slovenijo.

Klemenčičevo pripovedovanje o vseh teh razgibanih doživljajih jugoslovanskega oficirja, nemškega ujetnika, domobranskega oficirja, četnika in bosanskega partizana, je, čeprav napisano po spominu, precej podrobno. Seveda je tudi izredno zanimivo, saj nam avtor osvetljuje razmere v Bosenski krajini, ki jih pri nas slabo poznamo, pa tudi razmere v taborišču, ki so prikazali le redki. Potem ko preberemo njegovo knjigo, laže razumemo odnose med enimi in drugimi skupinami v Bosni, spoznamo razmere ter vse tragične posledice različnosti ver in narodnosti, ki so prav to rodile toliko zlega. Klemenčičeva pripoved je tudi napisana tako, da bralca pritegne. Malce kritična je, rahlo prežeta s humorjem in ironijo, pa tudi vseskozi odkrita, taka, da v njej avtor ne prizanaša ne drugim, ne sebi. Pripoved prepletajo tudi avtorjeva razmišljanja, ki jih pač sprejemmo tako ali drugače, dejansko pa so izpoved človeka, ki je marsikaj videl in doživel in ki je svoje napredno prepričanje tudi izprizil ča dejanja.

Čeprav je celotna pripoved morda le preveč obrnjena v osebnost avtorja samega, čeprav so razmišljanja sprejemljiva ali pa tudi ne, čeprav nas avtor vedno tudi ne prepriča, pomenijo njegovi spomini dragoceno pričevanje o vojnih razmerah.

SLAVKO RUPEL

RAZSTAVA LIKOVNIH IN LITERARNIH DEL NA TEMO NOB

Že drugič z osnovnošolci

Mnogokrat poudarjamo, da je treba skrbeti za naš mladi rod ga usmerjati in voditi. Toda zgodi se, da ostanemo le pri besedah in da malokdaj pripravimo konkretno nalogo, ki bi nas zbližala z mladino.

Mnogi borci in aktivisti srčno želimo, da bi lahko vsaj delček naših idej, revolucionarnega duha in vztrajnosti vcepili v mlade ljudi. Prav zato iščemo razne oblike, da bi se z njimi lahko zbližali in da bi drug drugega razumeli.

Tako je komisija za obujanje revolucionarnih tradicij NOB pri občinskem odboru ZZB NOV Ljubljana-Siška tudi letos razpisala natečaj za najboljša likovna in literarna dela na temo narodnoosvobodilnega boja. Na razpis se je odzvalo vseh enajst osnovnih šol v občini. Prispevki, risbe, slike, grafike, pesmi in literarni opisi so polnili mape v pisarni občinskega odbora ZZB NOV Ljubljana-Siška. Komisija, ki je gradivo pregledovala in odobrila, je imela res težavno delo. Najboljša dela je razsta-

vila v spodnjih prostorih občinske stavbe. Vsi, ki so prihajali tja, so si razstavo lahko ogledali, saj je bila odprta do 19. maja.

Člani komisije so menili:

»Kdor ima rad svojo deželo, se mora spoznati tudi z vso njeno preteklostjo, z njeno zgodovino. Le tako jo bo znal ceniti in spoštovati, ker bo vedel za vsa njena prizadevanja, žrtvovanja in boje.«

In res!

Mladi šolarji v naših osemletkah so s svojimi deli dokazali, da se znajo zvesti v težavna leta vojne, da razumejo, kakšno gorje in uničenje prinaša sovraštvo, in marsikdo od otrok je pripisal tudi: »Mi nočemo vojne! Mi želimo mir in prijateljstvo!«

To pa nam je že zagotovilo in hkrati usmeritev, kako moramo vzgajati naš najmlajši rod: za prihodnji svet brez sovraštva in razlikovanja.

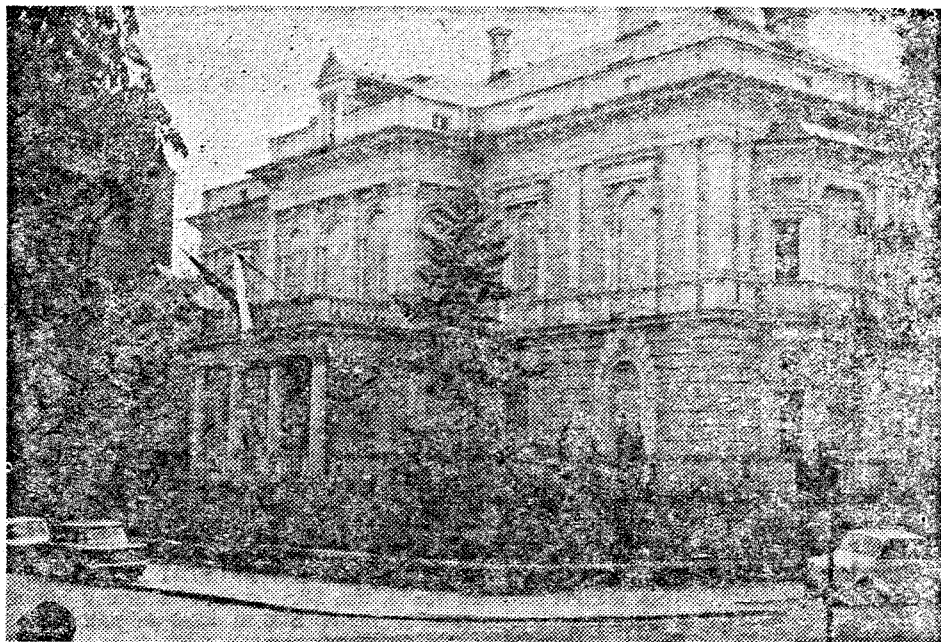
Sodelujoči učenci so bili gostje predsednika borčevske organizacije Igorja Peternele, pozdravil pa jih je tudi predsednik občinske skupščine Ljubljana-Siška prof. Danilo Zbrisač.

Po odkritju razstave otroških del so šolarji odšli v hotel Ilirija na zakusko. Tam so spremljali krajsi kulturni program najmlajših iz osnovne šole Zvonka Runka. Potem so vsi prejeli lepe knjižne nagrade, ki jih je skrbno izbrala pobudnica te akcije tovarišica Marija Humar.

Komisiji je nudila denarno pomoč tovarna Lek iz Ljubljane. Prav zato se še enkrat tudi na tem mestu zahvalimo celotnemu delavskemu svetu te tovarne, ki je pokazal polno razumevanje za naše delo z mladino. Z njihovo pomočjo smo lahko nagradili vsakega sodelujočega učenca z lepo knjigo. Ta pa mu bo v trajen spomin na tisto leto, ko je sodeloval pri razpisu natečaja za najboljša likovna in literarna dela na temo narodnoosvobodilnega boja.

Močno upamo, da bomo lahko še kdaj v tako velikem številu pritegnili naše mlade ljudi k podobnim nalogam. Toda za take vrste dela moramo najti mnogo dobre volje predvsem mi starejši.

Za Komisijo za obujanje revolucionarnih tradicij NOB občine Ljubljana-Siška: JOŽICA ZOROJA

OB 15-LETNICI MUZEJA NARODNE OSVOBODITVE MARIBOR

Razstava o Lackovem odredu

Muzej narodne osvoboditve Maribor je ob petnajstletnici ustanovitve in v počastitev občinskega praznika Maribor pripravil razstavo o Lackovem odredu in o osvobodilnem gibanju severno od Drave. — Postavitve razstave, ki jo je oblikovno uredil diplomirani inženir arhitekt Rudi Zupan, sta omogočili kulturna skupnost Slovenije in kulturna skupnost Maribor. Obe instituciji sta omogočili tudi izdajo kataloga, v katerem je objavljen oris zgodovine Lackovega odreda izpod peresa Milana Zevarta. Ob otvoritvi se je v avli muzeja zbralo veliko ljudi, med njimi precej nekdanjih borcev Lackovega odreda in drugih aktivistov.

Po besedah ravnatelja muzeja Milana Zevarta, sodi razstava o Lackovem odredu v vrsto tematskih razstav, ki so jih že ali pa jih bodo še priredili in s katerimi skušajo predstaviti najpomembnejša poglavja iz najnovejše zgodovine na mariborskem področju. Pri zbiranju gradiva za razstavo jim je veliko pomagal tudi odbor Lackovega odreda, je povedal Milan Zevart.

Razstava je zelo temeljita in oblikovno tako pripravljena, da se lahko dodobra seznanimo z dejavnostjo Lackovega odreda, ki je deloval na tako izpostavljenih predelih, kot je bilo območje severno od Drave. Borci te enote so izvedli vrsto pomembnih akcij, na primer rušenje komunikacij in uničenje drugih pomembnih naprav ne le v bližini Maribora in njegovi okolici, ampak tudi v zgornjem delu Stajerske, ki je že od leta 1938 dalje spadala pod hitlerjev-

sko oblast. Poleg tega so med obmejnimi prebivalstvom krepili zavest o osvobodilnem gibanju. Vloga te enote je torej za območje severno od Drave zelo pomembna, o čemer zgovorno pričča tudi razstava v mariborskem muzeju narodne osvoboditve.

Pa ne samo to!

Razstava je plod skladnega delovanja z Institutom delavskega gibanja v Ljubljani, Celju in v Slovenjem Gradcu — in kot taka tudi obsežnejša ter poglobljena predstavitev ne le zgodovine Lackovega odreda, ampak tudi osvobodilnega gibanja severno od Drave nasploh.

Na razstavi, ki jo je odprl predsednik občine Stojan Požar, je v imenu nekdanjih borcev Lackovega odreda spregovoril komisar odreda Jože Duh-Silvester.

Petnajsti obletnici muzeja narodne osvoboditve Maribor je namenil nekaj besed s čestitko ob pomembnem jubileju dr. Tone Ferenc, ravnatelj instituta za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani. Poudaril je, da so bile razstave, ki jih je doslej pripravil muzej — in teh ni bilo malo — likovno bogato, vsebinsko pa preudarno zasnovane. »Delavci muzeja narodne osvoboditve v Mariboru so pridno, složno in globoko zaorali v še neobdelana polja novejših zgodovine v severovzhodni Sloveniji,« je dejal dr. Tone Ferenc.

Vse to pa velja tudi za najnovejšo razstavo, posvečeno partizanskemu Lackovemu odredu!

DRAGO MIKLAVEC

beležke

Richard Burton in Elizabeth Taylor na Sutjeski julija lani

BURTONU »POSODIL« GLAS

Ljuba Tadić in Peter Baničević sta odpotovala v London, kjer bosta naknadno sinhronizirala dve vlogi iz filma »Sutjeska«: Tadić svojo, legendarnega Savo Kovačevića, Baničević pa Richarda Burtona v vlogi Tita. Baničevićeva naloga je dokaj zahtevna, saj je besedila dosti, poleg tega ga je tudi nekaj v angleščini, ki jo je vrhovni komandant uporabil v pogovorih s člani tujih misij. Zanimivo je, da bo Baničeviću, ki igra v filmu vlogo šefa angleške misije, za to vlogo »posodil« glas neki angleški igralec.

PIONIRJI-LIKOVNIKI V ŠKOFJI LOKI

Odbor Male Groharjeve slikarske kolonije v Škofji Loki sporoča, da bo v dneh od 1. do 8. junija 1973 v Škofji Loki Mala Groharjeva sli-

karska kolonija. Na razpis se je že prijavilo 360 pionirjev-likovnikov iz vseh jugoslovanskih republik pa tudi iz Italije. Imenovana kolonija sodi med najpomembnejše pionirske prireditve, posvečene tisočletnici praznovanja Škofje Loke — in akcije letošnjih Jugoslovanskih pionirskih iger »Lepota v ustvarjanju — radost v odkrivanju«.

MARKSISTIČNA LITERATURA V ČILU

Kaže, da je Čile tista država Južne Amerike, ki je prav v zadnjem času natisnila največ marksistične literature. Gre za klasično in nova marksistična dela. Hkrati pa je opazen močan porast tiskanja zgodovinskih del, ki vsebinsko temeljijo na narodnem prebujanju in osvoboditvi, na revolucionarnih dejavnih preteklosti.

»BITKE« IZ JUGOSLAVIJE

V iskanju novega dokumentarnega gradiva se je v Beogradu pred kratkim zadrževal eden od režiserjev francoske televizijske serije »Velike bitke«, ki jo predvaja tudi ljubljanska televizija. Pogovarjal se je z direktorjem Jugoslovanske kinoteke Vladimirom Pogačičem in pregledal gradivo, s katerim razpolaga ta naša ustanova v svoji zgradbi na Košutnjaku. Posebno se je zanimal za predvojno dokumentarno gradivo. Jugoslovanska kinoteka uživa ugled ene izmed najbolj bogatih tovrstnih ustanov v Evropi in na svetu.

DAMSKA MODNA KONFEKCIJA

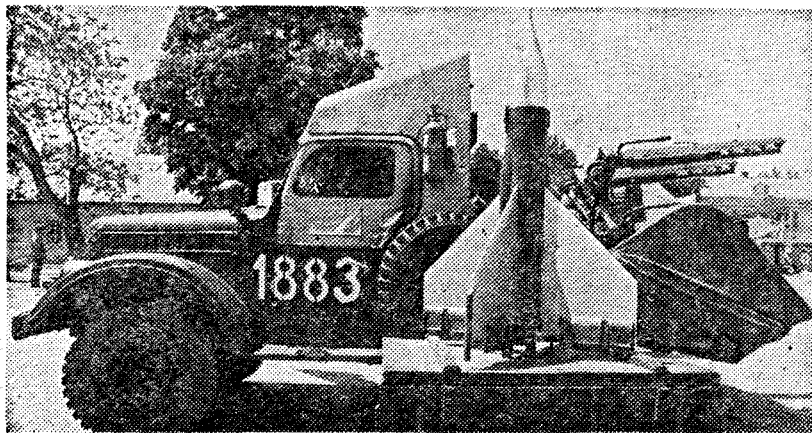

NOVA GORICA, Ulica 25. junij 22

model EP

Z RAZSTAVE OROŽJA IN OPREME V LJUBLJANI

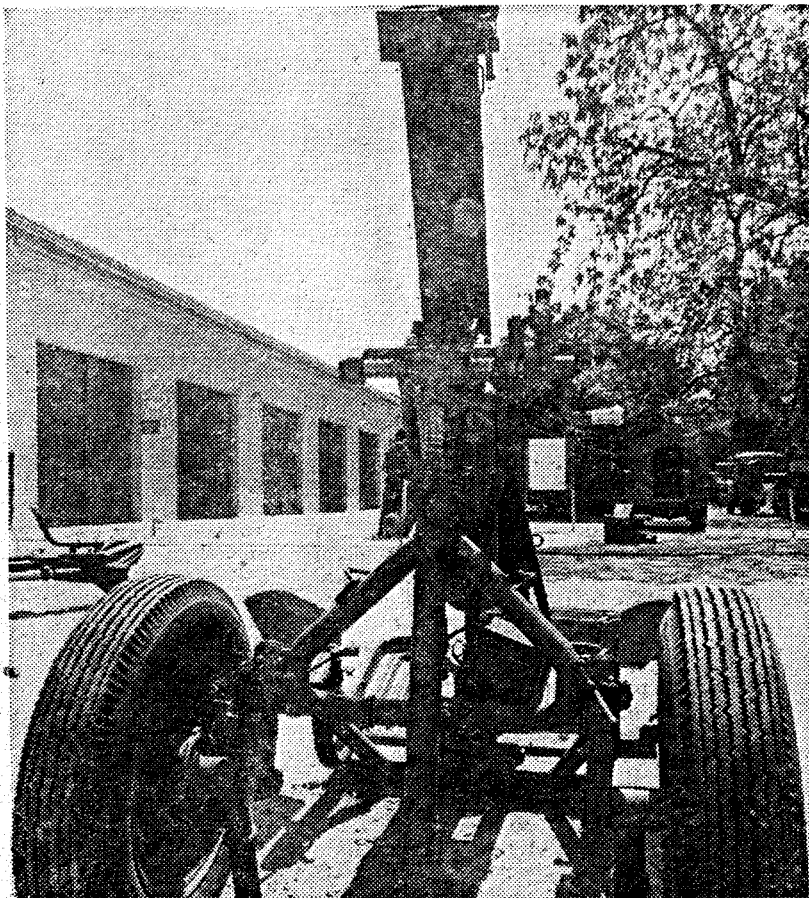
LANSIRNO OROŽJE 2P26 Z IZŠTELKOM 3M6: Orožje, ki je pritrjeno na manjše terensko vozilo, ima štiri lansirne tirnice. V minuti lahko izstrelí po 2 izstrelka, in sicer največ do 2000 m daleč ter najmanj 600 m daleč. Merilni daljnogled poveča osemkrat, njegovo vidno polje zajema 11 stopinj in 30 minut. Lansirno orožje je težko okoli 2400 kg, v pohodnem položaju je dolgo 3,85 m, široko 1,97 m in visoko 2,11 m. Akcijski radij je odvisen od porabe goriva, vendar je običajno okoli 400 km.

Izstrelak 3M6 med vodenim poletom doseže največji domet okoli 2000 m, ob eksploziji pa učinkuje v krogu s premerom 600 m. Leti s povprečno hitrostjo okoli 110 metrov na sekundo. Ob udarcu v tank pod kotom 90 stopinj, prebije 30 cm debel oklep, pod kotom 30 stopinj pa 15 cm debelega. Izstrelak je težak 24 kg, ima kaliber 136 mm, dolg je 1,15 m, razpon krilc pa ima 75 cm. Vodi jo ga ročno, po žici in z metodo treh točk.

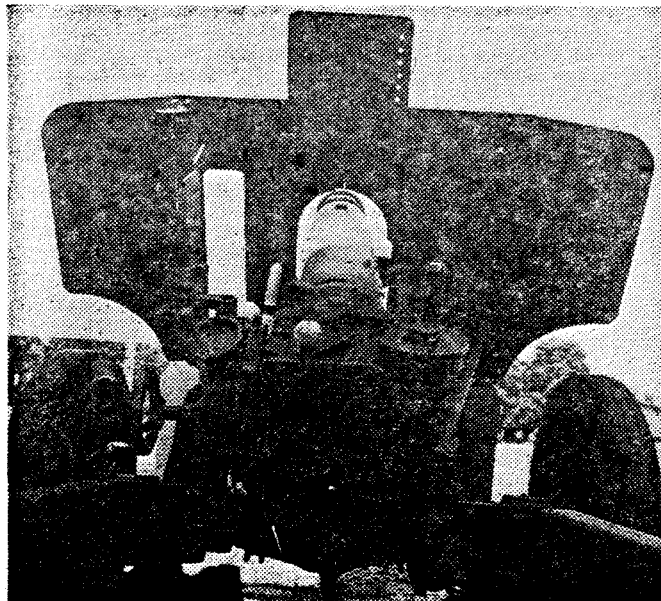
ARTILERIJA JLA

Ze v prejšnji številki smo zapisali, da je bila v ljubljanski vojašnici Ljube Šercerja v drugi polovici maja velika razstava orožja in opreme Jugoslovanske ljudske armade, namenjena mladini in rezervnim vojaškim starešinam. Predvsem mladina naj bi spoznala moč naše armade in se ob sodobnem orožju in opremlitvi tudi navdušila za vojaški poklic. Koliko fantov se bo po tej razstavi odločilo, da gredo za poklicne vojake, seveda ni moč reči, dejstvo pa je, da si je razstavo ogledalo nad 20.000 učencev, dijakov in študentov in je organizator — poveljstvo ljubljanske armade — zabeležil uspeh nad vsemi pričakovanji. Mi pa, kot smo obljubili, nadaljujemo s prikazom razstavljenega orožja za tiste, ki na razstavi niso bili, ter za one, ki so sicer bili, a bi si prav radi osvežili spomin ali celo shranili v zasebni arhiv osnovne podatke o najzanimivejšem orožju in opremlitvi.

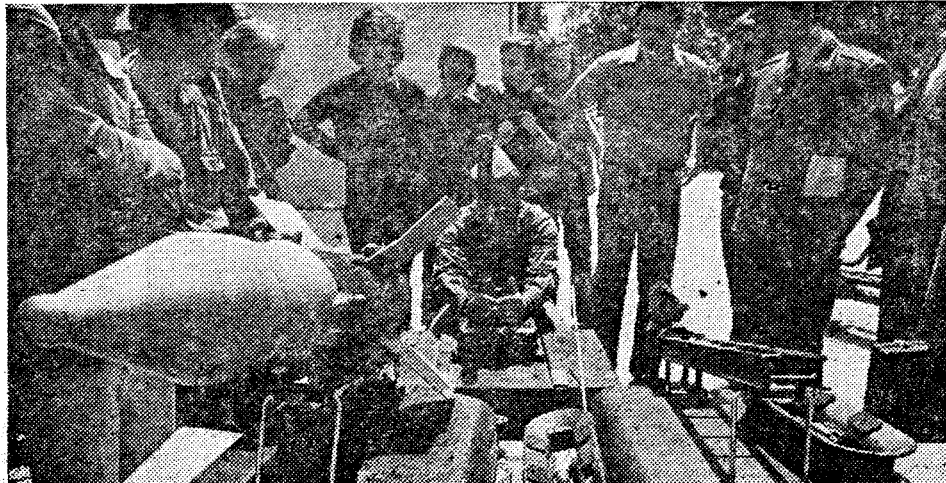
Besedilo: MIROSLAV ULČAR
Fotografije: MARJAN GARBAJS

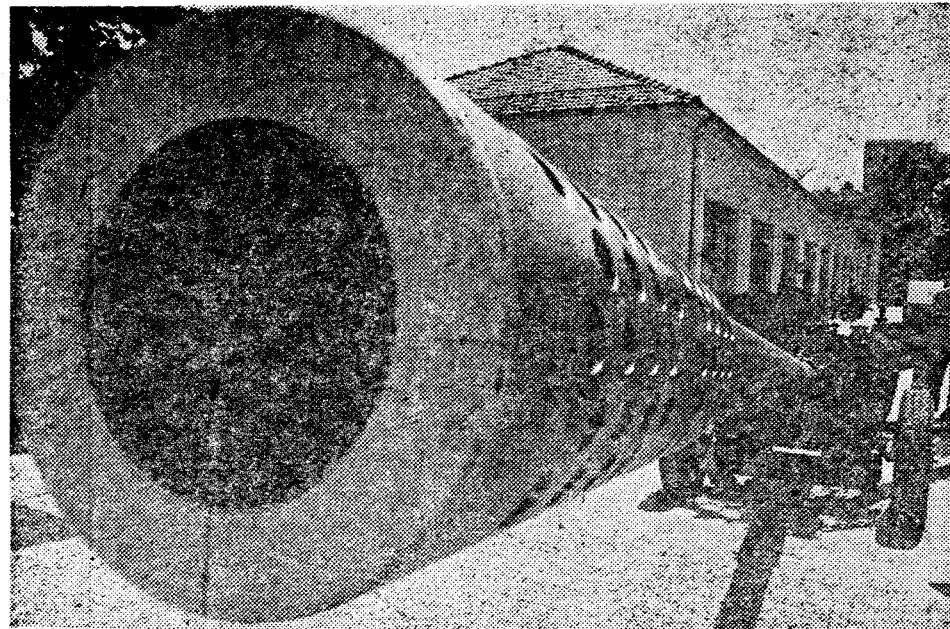
MINOMET UDM52A4 kal. 120 mm: Namenjen je za uničevanje sovražne vojske in bojnih sredstev, predvsem pa na zelo členovitem in gorskem zemljišču, ko so zakloni daleč na zadnjem nagibu, se pravi na drugi strani hriba. Uporabljajo ga tudi za odpiranje prehodov čez minska polja in skozi žične ovire, za rušenje lahkih utrjenih objektov in za odstranjevanje raznih drugih ovir. Minomet strelja zelo hitro in natančno, je lahek in gibljiv, na bojnem položaju zavzame le malo prostora in ga zato lahko nameste tudi v globoke zaklone, iz katerih lahko strelja zaradi značilne visoke krivulje, po kateri lete mine. Vleče ga motorno vozilo z največ 60 km na uro, lahko ga prenaša 5 tovornih živali, v snegu in v gorah pa ga prevažajo razstavljenega s sanmi. Cev ima kaliber 120 mm; minomet je težak 420 kg; z lahko mino doseže domet 6300 m, s težko pa 4700 m, medtem ko je najmanjši domet 4000 m oziroma 387 m. Streže mu 5 vojakov. Strelja s trenutno-fugasnimi, lahкими minami, trenutno-fugasnimi-težkimi minami, s svetilnimi minami in z dimnimi minami.

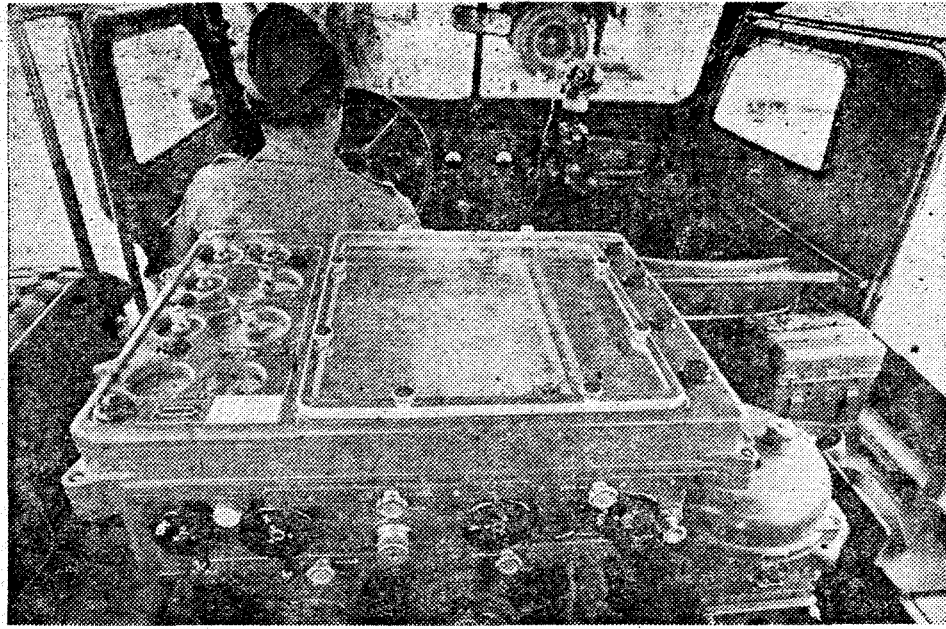
GORSKI TOP BIÁ2 kal. 76,2 mm: Namenjen je za uničevanje in nevtraliziranje sovražnikove vojske, za rušenje utrjenih objektov, odpiranje prehodov čez minska polja, za nevtraliziranje sovražne artilerije, uničevanje tankov in oklepnih vozil. Vlečejo ga tovrstne živali ali motorna vozila. To je orožje lahke kopenske artilerije in je namenjeno izključno za gorske predele. Top je težak 705 kg, kaliber ima 76,2 mm. V cevi je 24 žlebov in 24 polj. Na bojnem položaju je top dolg 3,7 m. Strelja neposredno in posredno. Cev vzdrži 12.000 strelcev. Pri elevaciji 0 stopinj je dovoljen trzaj 830 mm, pri elevaciji 45 stopinj pa 550 mm. Top je domače izdelave.

PROTITANKOVSKI RAKETNI SISTEM 9M 14M: S tem sistemom lahko izstreljujejo rakete s tal ali z vozila; streljajo na razdaljo od 400 do 3000 m. Raketa je skupaj z opremo za lansiranje in lanserjem težka okoli 10 kg. Vozilo, na katerem je lahko sistem montiran, je težko približno 10 ton. Raketo strelec vodi s pomočjo signalov po žici. Izstrelak prebije oklep vseh danes znanih najsodobnejših tankov.

PROTITANKOVSKI TOP T-12 kal. 100 mm: To ni kako novo, nenavadno orožje, temveč to, kar smo napisali (posnetek je bil posnet s širokokotnim objektivom 24 mm). Zdaj pa podatki o topu: Strelja neposredno, po potrebi pa tudi posredno. Brisani domet ima okoli 2000 m, posredno strelja do 6000 m daleč. Na razdalji do 2000 metrov prebije oklep vsakega znanega srednjega tanka, na razdalji 1200 metrov pa tudi oklep vseh težkih tankov. Top je težak kakih 2500 kg. Ima tudi merilno napravo za streljanje na tanke in druge cilje ponoči. Vleče ga vozilo TAM ali lahki vlačilec. Strelja s kumulativnimi in pancirnimi granatami.

ARTILERIJSKI TOPOVEZEC GAZ-69 TMG: To je vozilo na kolesih, na katerega je montirana navigacijska naprava in pribor za povezavo elementov bojne razporeditve artilerijskih enot, za grobo kontrolo topografskih opravil, izvršenih z drugimi instrumenti, za vodenje kolon ponoči, ob slabi vidljivosti in na zemljišču, kjer je malo kontrolnih točk. Lahko ga uporabljamo še za preverjanje orientacije artilerijskega orožja in instrumentov v osnovno smer ter za soudeležbo pri izvidništvu poti. Za delovanje je nared v 15 minutah, posadka pa šteje 5 vojakov. Pod ploščo, ki jo vidite na sliki v ospredju, je topografska karta.

Pripravljeni tudi na presenečenja

TRETJA VELIKA VAJA CIVILNE ZAŠČITE PRI KS HINKO SMREKAR

Utrudljivo ravna železniška proga je za trepetala pod težo jeklenih koles. Na oni strani bežečih vagonov so bile krpe vrtičkov z lesenimi utami. Mož in žena sta ogledovala zelenjavo. Med pogovorom sta z rokami risala nerazumljive podobe.

Ob robu gredic so se gredili zidovi tovarne TIKI in le nekaj deset metrov dalje, nazobčane strehe LIOSTROJA. Cesta ob železniški progi pa je bila kakor izumrla. Se pred dnevi so po njej poskakovali avtomobili, tako kot že toliko let. Zgodilo se je; končno jo bodo asfaltirali.

Potem je tišino prerezalo brnenje letal, ki so se pognala nad šišenske strehe. Štiri minute čez pet je bilo, dan kot toliko dnevorov pred tem. Med železniškimi pragovi je usekalo in letala se niso umirila. To je pravi letalski napad. Nekaj bomb je zgrešilo cilj. Poškodovana je tovarna Tiki in tudi Dom železniških šol. Proti nebu se vali gost, črn dim. Prebivalce krajevne skupnosti Hinka Smrekarja bi moral predramiti glasen alarm, ki ga pa tudi potem, ko so letala utonila v majski daljavi, ni bilo od nikoder. Toda kljub temu je na terenu završalo. V nekaj minutah je začela delovati celotna terenska civilna zaščita. V domu železniških šol so se porušile stopnice. Reševanje ranjenec je bilo mogoče samo skozi okna. Pred poslopjem se je ustavil gasilski avto. Može so poskakali na prosto kakor dobro navite vzmeti. Cesto so prepredle gasilske cevi. V prvo nadstropje je šinila lestev. Pri tekli so taborniki, ki so v nekaj sekundah postavili dva šotora, kjer je bilo prvo previjališče. Tudi enote prve pomoči, kurirji, oddelek reda in varnosti in seveda štab krajevne civilne zaščite so bili na svojih položajih.

xxx

Vse skupaj seveda ni bilo tako zelo resno ali vsaj ne nevarno; toda, če hočeš živeti v miru, se pripravi na morebitno vojno. Izkušnje nas učijo, da moramo biti pripravljeni na presenečenja. V trenutkih elementarnih nesreč ali pa vojni odločajo minute, tudi sekunde in seveda organiziranost ter opremljenost ljudi. Vse to pa je mogoče preveriti najbolj v vajah, ki zahtevajo splošno mobilizacijo prebivalstva.

Akcija, ki jo je 21. maja organizirala krajevna skupnost Hinka Smrekarja, je bila tretja v tej občini, odkar je začela delovati na terenu civilna zaščita. V trenutkih takih preizkušenj se še posebno pokažejo sposobnosti tistih, ki so opravili tečajne splošne civilne zaščite. Njihovo delo ocenjuje posebna strokovna komisija. Vsi tisti, ki so bili »figurant« za prikaz ranjenec, so imeli na sebi pripet listek z opisom ranjenosti. Ekipe prve pomoči so imele odgovorno delo. Brez dvoma pa tudi reševanje ranjenec po lestvi ni enostavno. Tokrat so to ugotavljali številni navzoči, ki jih niti krajša nevihta ni od-

gnala s prizorišča markiranega letalskega napada. Da dela vaja mojstra, se je pokazalo tudi tokrat. Potrebni bi bilo več podobnih vaj. Sicer pa, naj spregovorijo drugi!

xxx

JOZE JAKOPIČ, vodja tretje vaje civilne zaščite: »Tudi v letu dni se da na področju civilne zaščite precej narediti. O tem smo se prepirali že v pripravah na današnji dan. Na našem terenu je do tega trenutka opravilo 580 občanov tečaje iz prve pomoči, gasilsko tehničnih spretnosti, reda in varnosti... Sedem komisij civilne zaščite je zelo aktivnih. Razveseljivo je, da so tudi mladi polni volje za sodelovanje v takih akcijah, žal pogrešamo pri njih množičnost.«

STANKO JUVAN, organizator vaje: »Za organizacijo vaje sta bila potrebna dva meseca. Vse organizacijske oblike vaje smo razčlenili in jih kar najbolj obdelali. V štabu smo si razdelili naloge.

V današnjo akcijo je vključenih več kakor 400 občanov. Iz krajevne civilne zaščite sodeluje približno 300 ljudi. Razveseljiva je udeležba tabornikov, med katerimi velja posebej omeniti odred Rožnik in odred Dobre volje. Imeli smo 34 tečajev prve pomoči, na katerih smo usposobili 1230 ljudi. Pred dvema leti smo dobili na tekmovanju na Taboru pokal, letos pa smo med 19 ekipami dosegli četrto mesto.

Namen takih vaj ni samo v tem, da usposobimo in utrdimo naše enote civilne zaščite v konkretnem delu, pač pa tudi to, da preverimo opremo in dokažemo našo pripravljenost. Naj bo kakršnakoli nevarnost, mi smo pripravljeni. Prav ta vaja pa bo pokazala, kaj in kje moramo našo pripravljenost še utrditi.«

Tov. MIŽIGOJ, višji medicinski tehnik: »Danes smo izročili svojemu namenu

ZDRAVSTVENO POSTAJO, ki je sposobna za dajanje osnovne prve pomoči. Oskrbljena je z osnovnimi kompleti instrumentov za diagnosticiranje poškodb in tudi za manjše kirurške intervencije. Prav tako ima potrebne instrumente za sodobno ranimacijo, infuzije ter transfuzije. Seveda pa so v teh kompletih tudi najnunejša zdravila, spravljena v zelo praktičnih zabojih. Prenašajo se lahko z rokami, s sodobnimi sredstvi ali z živino.

Izročitev tega objekta svojemu namenu je izjemne važnosti. Mislim, da je to prva zdravstvena postaja v Sloveniji s tako opremljenostjo. Na tej postaji bosta delala eden ali dva zdravnika z nekaj sestrami.«

xxx

Kjer delajo na terenu vse družbenopolitične organizacije strnjeno, brez nekakšnih »konkurenčnih bolezni«, z idejo splošnih koristi pred seboj, se nujno pokažejo tudi uspehi dela. Zelo krivično bi bilo v tem trenutku omenjati samo krajevne skupnosti Hinka Smrekarja ali morda Dravljje, kjer imajo že tudi delno formirano zdravstveno postajo. Povedati gre, da so v večini primerov zelo veliko pripomogli k razvoju civilne zaščite na terenih prav člani Rdečega križa. Cilj vseh pa brez dvoma je: poskrbeti, da bi bila v primeru naravne nesreče ali morebitne vojne kar najmanjša gospodarska škoda in seveda kar je največnejše; najmanj človeških žrtev. Sama nazornost tečajev ni dovolj; potrebne so tudi praktične vaje.

DANILO SBRIZAJ, predsednik skupščine občine Ljubljana-Siška: »Uspeh je odvisen od aktivnosti ljudi, ki delajo neposredno na področju civilne zaščite, od njihove zavzetosti in strokovnega znanja. Predvsem pa

Tehnično-gasilska ekipa iz Dravlj je reševala ranjence iz Doma železniških šol.

mora vse voditi visoka zavest: koristiti skupnemu cilju in uspeh ne more izostati.

Ne morem trditi, da so naši občani na področju civilne zaščite že dovolj pripravljeni; pripravljajo se — eni bolj, drugi manj. Razveseljivo je, da v teh pripravah sodeluje tudi mladina. Tarnanje s tem v zvezi je odveč. Potrebna je le dobra organizacija... in skupen cilj, ki ga seveda imamo: ohraniti pridobitve naše revolucije!

Fotografija in tekst: SILVO TERSEK

V BAZI 20 SO MLADI ODPRLI STALNO RAZSTAVO

Mladost in AVNOJ

Poudarjamo, da se zgodovina ne ponavlja, in pri tem pogostoma pozabljamo, da naša preteklost živi in se nadaljuje, naša revolucija pa je tudi danes navzoča povsod. Akcija, ki teče v naši družbi, ni samo boj za resnično enakopravnost skupnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti; ta akcija je več: uresničitev naših skupnih interesov, ki nam jih zagotavlja in ponuja naša samoupravna družba.

Mimo aktualnih dogodkov in dogajanj v deželi ne morejo tudi mladi Slovenije. Odločno podpirajo sedanji družbeni razvoj, vključujejo se vanj ali so pripravljeni vključiti se. To zlasti velja za tisti del mladih, ki je aktiven in organiziran v Zvezi mladine in je danes v žarišču politične ofenzive za uresničitev nalog iz pisma tovariša Tita.

Med mnogimi nalogami so se mladi Slovenije lotili tudi negovanja in nadaljevanja revolucionarnih tradicij, kar so že dokazali z nešteti pohodi po poteh partizanskih enot ter z množičnimi obiski krajev, znanih iz našega narodnoosvobodilnega boja. Posebej pa to velja za slovensko mladinsko brigado, ki je že dvakrat prehodila pot slovenskih delegatov na drugo zasedanje AVNOJ v Jajcu.

In ker se zgodovina ne ponavlja, so mladi

naše republike vnovič dokazali, da zgodovina živi v njih samih. Ob zaključku letošnjega meseca mladosti, na Titov rojstni dan, so v legendarni Bazi 20 odprli prvo in stalno razstavo MLADOST IN AVNOJ. Na ta način se je na zgodovinski november 1943, ko je bila rojena nova, današnja Jugoslavija, navezal še mladi slovenski rod. Tako je naša slavna preteklost te dni postala bogatejša in je hkrati priča o predanosti mladih ljudi naši revoluciji, ki je za mlade velika šola poguma.

»Slovenska mladina je bila tista, ki je v pretekli vojni dala najboljše jedro partizanske vojske,« je med drugim dejal TONE FAJFAR, ko je ob dnevu mladosti pozdravil na tisoče mladih, ki so se zbrali na Rogu, v nepremagljivi trdnjavi — Bazi 20.

Mladi naše republike so še enkrat dokazali, da so neveljavna mnenja posameznikov o tako imenovani nezainteresiranosti mladine za revolucionarne tradicije. Nasprotno, Zveza mladine Slovenije je v preteklem obdobju naredila veliko na področju oživljanja naše preteklosti, v čemer je tudi uspela.

»Neposreden stik z revolucijo,« je poudaril ZDENKO MALI, sekretar RK ZMS, »nas mlade gradi, nas uči in nam daje po-

»Neposreden stik z revolucijo nas mlade gradi, nas uči in nam daje poguma,« je v svojem govoru v Bazi 20 poudaril Zdenko Mali, sekretar RK ZMS.

guma. Naš kontakt z revolucionarji pomeni dvojno graditev: prva je ta, ki oblikuje nas, v drugi pa mi gradimo svojo okolico, svoje odnose, skratka svoje življenje. Tako dobimo enotno veliko stavbo naše preteklosti, ki je temelj naše sedanjosti, naši razigrani mladosti in jutrišnjemu resnemu delu...«

Slovesnosti na Rogu so se poleg mladih udeležili tudi številni borci NOV, med njimi pa tudi nekaj delegatov, ki so leta 1943, skupaj z drugimi, postavili temelje naši današnji domovini. Navzoče je pozdravil tudi Franc Leskošek-Luka, ki je na željo mladih odprl razstavo MLADOST IN AVNOJ v baraki nekdanjega agitpropa. Ta svojevrstna razstava mladih je pravzaprav nov prispevek naši zgodovini in je hkrati neomajna priča o predanosti mladega rodu, o njegovi navezanosti na preteklost prednikov, o upanju v jutrišnji dan.

Z otvoritve so udeleženci Baze 20 poslali pozdravno pismo tovarišu Titu. Zaželeli so mu obilo zdravja in ga seznanili z otvoritvijo stalne razstave MLADOST IN AVNOJ.

Naj omenimo še to, da je pri ureditvi barake nesebično pomagal mladinski aktiv »Novolesa« iz Novega mesta. Mladi delavci so v prostem času organizirali nekaj delovnih akcij ter obnovili staro barako in jo tako vsaj začasno rešili pred zobom časa. Hvale je vredna tudi pomoč znanega slikarja in delegata Avnoja Božidarja Jakca, ki je s svojimi originalnimi grafikami popestril in obogatil razstavo slovenske mladine. In ne nazadnje, veliko zaslug ima tudi Muzej revolucije, ki je razstavo uredil.

Tako so mladi Slovenije počastili mesec mladosti in rojstni dan tovariša Tita. Hkrati pa so se pripravili za novo nalogo, za letošnji jubilejni pohod v Jajce, ko proslavimo trideseto obletnico naše nove domovine.

Besedilo in sliki: B. JAKOVLJEVIČ

REŠITEV KRIŽANKE ŠT. 63

VODORAVNO: Putika, okoren, Valente, vezano, maska, OAS, raz, Bakar, snaga, krt, okarina, karavana, varile, av, epiteton, Aleksa, Ufa, pra, RL, atek, žival, Tan, zaselek, Saar, si, iva, strelovod, KI, KA, IV, ra, anabazis, Nazarje, seno, Ota, GLIN, Ema, tabular, Amintore, rala, tancar, espada, tj, Ava, Atoll, oje, les, nadav, Tamar, no, iverka, Ken, uvoz, Aca, seja.

Knjižne nagrade prejmejo: »Sveti Urh« Franc SUMAK, Hardek 3, p. 62270 Ormož, »Prvi bataljona Jana FIRM, Groharjeva 23, p. 64240 Radovljica in knjigo »Varšavski uporniki« Martina GORJUP, Kampoln 88/K, p. 66320 Portorož.

Knjižne nagrade bomo razpisali po pošti.

Uprava »TV-15«

Stalno razstavo Mladost in Avnoj je na željo mladih odprl prvi komandant slovenske partizanske vojske Franc Leskošek-Luka.

telegrami

VELENJE — Rezervni vojaški starešine so že opravili orientacijsko-taktični pohod, ki so ga imeli v precej slabem vremenu po težkem terenu. Na startu je ljubljansko založniško podjetje Partizanska knjiga tudi organiziralo prodajo topografskih priročnikov in kart. V celotni organizaciji pohoda je sodelovalo nad 30 rezervnih starešin, aktivni major iz celjske garnizije ter občinski strelski odbor Velenje. Pohoda se je udeležilo 73 odst. rezervnih starešin, medtem ko bodo preostali morali opravljati izpite po starem.

KRSKO — Osnovna organizacija ZRVS Videm, ki je največja v občini, je za svoje člane organizirala tehnični zbor — ogled pehotnega orožja, katerega taktično-tehnične lastnosti so rezervnim starešinam pojasnjevali strokovno usposobljeni instruktorji. Z vsemi člani je tudi izvedla streljanje z vojaško puško.

LJUBLJANA-SIŠKA

SLOVESNA PROSLAVA SLOVESNEGA DNE

Slavnostna proslava dneva osvoboditve Ljubljane v soboto, 12. maja 1973 v Šercerjevem domu v Šiški je bila izjemno lepo doživetje. Za to so poskrbeli predvsem gostje iz Koroške, ki so se odzvali povabilu krajevnega odbora in SZDL krajevnih skupnosti Milan Majcen in Hinko Smrekar. Mešani pevski zbor Danica in instrumentalni trio Korotan iz St. Vida v Podjuni, ki ju vodi Hanzi Kežar, in moški pevski zbor Trta iz Zitare vasi, ki ga vodi Jože Starc, so s svojim petjem in igranjem navdušili več kot 300 udeležencev te prireditve. Svoj delež so prispevali tudi učenici in učence osnovne šole Zvonka Runka iz Šiške, ki jih je za to priložnost pripravila Jožica Zoroja.

Tovariš Jože Gabrovšek je uvodoma poudaril vlogo Ljubljane mesta-heroja v II. svetovni vojni, zbrani gostje in poslušalci pa so z enominutnim molkom počastili spomin na padle borce. Sedmim od njih so istega dne odkrili novo, že peto spominsko obeležje na Domu narodnega heroja Ljuba Šercerja.

Med gosti so bili tudi vodilni predstavniki občinskih družbeno političnih organizacij in predsednik skupščine tov. Danilo Sbrizaj, pokrovitelj te prireditve.

Poslušalci, ki so napolnili veliko telovadnico doma, so navdušeno pozdravljali vsako točko gostujočih in domačih izvajalcev in s tem hkrati neposredno izražali svojo privrženost zamejskim bratom, ki morajo v zadnjih dneh ponovno izpričevati svoj pogum s potrjevanjem pripadnosti našemu narodu, od katerega jih Karavanke niso nikdar ločile.

Ob tej manifestaciji tradicij NOB, slovenske besede in povezanosti s Slovenci v avstrijski Koroški gre vse priznanje tudi organizatorjem proslave.

SLAVKO KRUSNIK

OBVESTILO

Obveščamo vse tovarišice, ki so bile med NOB internirane v taborišču »Siemens« v Ravensbrücku, da bo v soboto, 2. junija 1973, srečanje vseh nas ob 5. uri popoldne pri »Urški, Privoz 11. (Prule), Ljubljana.

Ker nimamo naslovov vseh, prosimo, da obvestite vse tovarišice, za katere veste, da so bile tam in jih pripeljite s seboj. Na svidenje!

Pripravljalni odbor za srečanje tovarišic iz taborišča »Siemens« — Ravensbrück

METLIKA

PRIPRAVE NA 30-LETNICO 15. BRIGADE

Prejšnjo soboto se je v Metliki sestel odbor 15. brigade, da bi se dogovoril glede praznovanja tridesetletnice brigade. Ta je bila ustanovljena 28. septembra 1943 v Metliki iz Vzhodno-dolenjskega odreda, ukinjena pa konec maja 1945 v Kamniku.

Letošnja proslava bo zaradi zaokroženega števila let, ki so pretekla od ustanovitve, še posebno slovesna. Načelno je odbor sklenil, da bi praznovali obletnico 9. septembra v Metliki s priložnostnim govorom in zborom preživelih borcev. Obenem bodo vsem, ki še niso prejeli knjige o 15. brigadi, brezplačno podelili po en izvod. Do tedaj bo tudi že narejen odsek bodoče modernizirane ceste od Metlike do Drašičev. Ta cesta naj bi dobila ime »Cesta 15. brigade«.

Cez poletje pa bo odbor skupaj z drugimi dejavniki organiziral vrsto športnih prireditev v Beli krajini, prireditve, ki so postale že tradicionalne. Tudi šolska mladina se bo udeležila praznovanja že prej, učenci višjih razredov bodo pisali šolske naloge o 15. brigadi, udeležili se bodo pohoda po poteh brigade, razen tega pa tudi razmišljajo o tekmovanju iz znanja o njej.

MP

CELJE

PRED SREČANJEM AKTIVISTOV

V Celju so pred meseci ustanovili pripravljalni odbor nekdanjih aktivistov celjskega in savinjskega okrožja. Pobudo je dala občinska konferenca SZDL Celje. Na čelu odbora je Peter Sprajc. Med dosedanjimi pripravami so si predvsem prizadevali, da bi popisali nekdanje aktiviste in okrajne odbore OF, AFŽ, mladinskih organizacij in terevske kurije. Na podlagi dokumentacije pri združenjih borcev NOV in občinskih odborov ZZZ NOV, kakor tudi pričevanj še živečih aktivistov bodo v tem mesecu sestavili sezname, ki jih bodo v prihodnje še izpopolnjevali. Aktivisti, ki jih bodo seznamili že zajeli, se bodo letos 21. julija zbrali v Smartnem v Rožni dolini pri Celju. Občinska skupščina je to srečanje zajela v okvir praznovanja celjskega občinskega praznika, da bi bila prireditev kar najbolj slovesna; temu bo dala poudarek še podelitev domilne listine organizaciji aktivistov.

Na Ljubelju, kjer so v letih 1943 do 1945 pri prebijanju predora trpeli in umirali politični interniranci iz Francije, Poljske, Sovjetske zveze, Češke, Belgije, Luxemburga, Italije in Jugoslavije, je bilo 19. maja živahnejše kot običajno. Pred spomenikom žrtv Ljubelja se je na ta dan zbralo več kot dvesto mladih z Iga pri Ljubljani, iz Polhovega Gradca, Velikih Lašč in Skofljice. V imenu komisije za bivše politične zapornike, internirance in izgnance pri ZZZ NOV Ljubljana-Vič-Rudnik je zbrane pozdravil njen predsednik Ljubo Tiplič in se še posebno toplo zahvalil vodstvom šol za pomoč in razumevanje pri organiziranju te že tradicionalne spominske slovesnosti v počastitev žrtv Ljubelja. Mladi so izvedli krajši kulturni program, prisluhnili besedam nekdanjega taboriščnika tovariša Kravčerja in se z željo, da bi se kaj takega nikoli več ne ponovilo, poslovili od Ljubelja — podružnice nekdanjega zloglasnega nemškega koncentracijskega taborišča Mauthausen.

Pripravljalni odbor ob tej priložnosti prosi aktiviste, ki so se odselili oziroma preselili, in tovarišice, ki so spremenile priimke, naj mu sporočijo svoje naslove in sedanjne priimke hkrati s podatki o svoji dejavnosti kot aktivistov na področju celjskega in savinjskega okrožja. Obrnejo se lahko neposredno na pripravljalni odbor pri občinski konferenci SZDL Celje, Gledališka ulica 11/I. nadst., ali na občinski odbor ZZZ NOV Celje (oziroma občinski odbor na območju, kjer so delovali).

KOPRIVNICA

MEDOBČINSKO TEKMOVANJE REZ. VOJAŠKIH STAREŠIN

V soboto, dne 19. maja 1973, je bilo v okolici Koprivnice organizirano in uspešno izvedeno že tradicionalno, četrto po vrsti, tekmovanje rezervnih vojaških starešin iz bratskih in prijateljskih občin Čakovec, Krapina, Varaždin (iz SRH), Ormož, Ptuj in Slovenska Bistrica (iz SR Slovenije).

Petčlanske ekipe rezervnih vojaških starešin so se med seboj pomerile v testih, streljanju z vojaško pištolo, reševanju inženirske naloge in orientacijskem pohodu. Tekmovanje je bilo organizirano hkrati za posameznike in za ekipe. Posamezniki so tekmovali v reševanju testov in streljanju z vojaško pištolo, ekipe v drugih disciplinah (taktična naloga in orientacijski pohod), pri končni oceni in vrstnem redu ekip pa so upoštevali tudi rezultate, ki so jih člani ekip dosegli na tekmovanju kot posamezniki.

Tekmovalci so morali najprej pisмено odgovoriti na 15 vprašanj, za kar je bilo možno dobiti največ 25 točk. Građivo, iz katerega so se morali pripraviti za testiranje, pa ni bilo tako lahko, saj je zajelo kar 80 strani priročnika za splošni del strokovnega izobraževanja rezervnih vojaških starešin, ki ga je izdal republiški odbor zvez rezervnih vojaških starešin SRH in ki je namenjen za individualni študij rezervnih vojaških starešin v tej republiki.

Po opravljenem testiranju so ekipe nadaljevale z reševanjem preostalih nalog. Orientacijski pohod po neznanem zemljišču s pomočjo karte in azimuta očitno za nobeno ekipo ni predstavljal večjih problemov in so za ta del tekmovanja vse ekipe dobiele maksimalno število točk — 20. V nasprotju z orientacijskim pohodom pa je inženirska naloga, ki so jo morali reševati na terenu, predstavljala za večino ekip trd

oreh, tudi za tiste, ki so v svojih vrstah imele inženirce. Samo dve ekipi sta popolnoma pravilno rešili inženirsko nalogo in za to prejeli maksimalno število točk, in sicer 30, druge pa so se morale zadovoljiti z manjšim številom točk.

Po končanem tekmovanju so se tekmovalci in gostje zbrali v znanem gostišču »Šoderica« nedaleč od Koprivnice, kjer so imeli skupno kosilo in kjer so razglasili rezultate ter razdelili pokale, diplome in praktične nagrade.

Prvo mesto v tekmovanju je osvojila ekipa rezervnih vojaških starešin iz Ormoža z 254 točkami, drugo ekipa iz Varaždina z 253 točkami, tretje ekipa iz Ptuja z 229 točkami, četrto ekipa iz Čakovca z 222 točkami, peto in šesto mesto ekipi iz Krapine in Slovenske Bistrice z 217 točkami in sedmo mesto ekipa iz Koprivnice z 206 točkami.

Med posamezniki je osvojil prvo mesto Branko Kralj iz Varaždina z 59 točkami, drugo Asim Mašinović, prav tako iz Varaždina, s 57 točkami in tretje Maks Antolič iz Ormoža s 55 točkami. Sledijo: 4. Petar Kamenički — 51 točk, 5.—6. Vinko Goddec iz Slovenske Bistrice in Marjan Vnuk iz Ormoža — 50 točk, 7. Ljubo Begović iz Čakovca — 49 točk, 8. Jože Perko iz Ptuja — 46 točk in 9.—11. Mirko Novak in Boris Verbančič iz Ormoža ter Štefan Vidovič iz Ptuja — 41 točk.

Organizator in gostitelj tekmovanja je bila občinska organizacija ZRVS Koprivnica, ki zasluži vso pohvalo in priznanje za odlično organizacijo tekmovanja ter prisrčen in prijateljski sprejem, ki bo ostal v lepem spominu vsem tekmovalcem.

BOŠKO BORJAN

POZIV BORCEM KOKRŠKEGA ODREDA

Odbor Kokrškega odreda vabi vse borce in aktiviste prve in druge sestave Kokrškega odreda, Gorenjskega odreda in vse borce ter aktiviste z levega brega Save, da se v nedeljo 3. junija 1973 udeležijo zbora gorenjskih aktivistov v Podlublju.

Zbrali se bomo ob 9.30 ob Zagi nasproti prireditvenega prostora.

Pridite na tovariško srečanje!

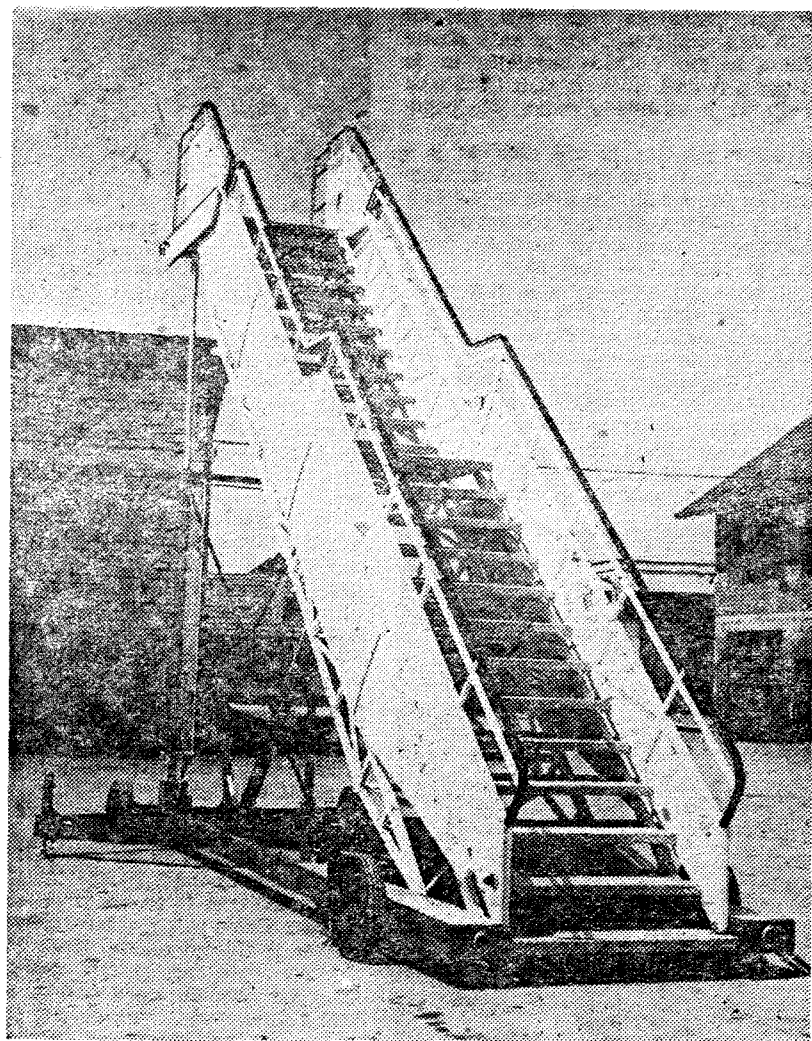
Predsednik odbora:
PREZELJ JANKO-STANE

ZAHVALA

Za desetletnico, ki jo je 1. I. t. l. praznoval naš časnik »TV-15«, nam je delovni kolektiv tovarne celuloze in papirja »Djuro Salaj« iz Krškega odobril 1 tona roto papirja.

Ker je te dni prišlo do realizacije sklepa njihovega poslovnega odbora, se kolektivu najlepše zahvaljujemo in mu želimo kar največ delovnih uspehov.

Uredništvo in uprava »TV 15«

RIKO

RIBNIŠKA KOVINSKA INDUSTRIJA RIBNICA

izdeluje opremo za letališča

VABILO

Vabimo vse borce 3. bat. 1. brigade VDV na tovariško srečanje v nedeljo, 10. junija 1973, v počastitev krajevnega praznika Mirna na Dolenjskem.

Borci bataljona se bomo sestali ob 11. uri pred restavracijo »Dana« na Mirni, da se dogovorimo o doseganju in bodočem delu.

Ob 13.30 bo skupen odhod na slavnostni prostor pod gradom.

Ob 14.00 bo slavnostni govor s kulturnim programom.

Krajevni odbor ZB Mirna in odbor 3. bat. 1. brigade VDV

imeli smo ljudi

Ivan Abram

Ivana Abrama smo 24. aprila spremili na zadnji poti na pokopališču v Palčju pri Pivki. Rodil se je leta 1905 v kmečki družini v Palčju. Bil je zaveden Slovenec, navezan na domačo zemljo, ki jo je bil zmeraj pripravljen braniti. Med narodno-osvobodilno vojno je kot član terenskega odbora OF oskrboval partizane v bližnjih gozdovih. Po vojni je deloval v vaški skupnosti in družbenopolitičnih organizacijah. Trdo življenje mu je prežgodaj zrahtljalo zdravje. Ohranili ga bomo v trajnem spominu.

Stanko Opara

Od Stanka Opare iz Slop smo se za vedno poslovili marca na brezoviškem pokopališču. — Rodil se je leta 1908 v Slopah pri Hrpetljah. Kot zavednega Slovenca so fašistični oblastniki večkrat zapirali. Med drugo vojno pa so ga vpoklicali v kazenski bataljon in ga poslali na Sicilijo. Po italijanski kapitulaciji se je pridružil osvobodilnemu gibanju in prišel v domovino s III. prekomorsko brigado ter se bojeval do osvoboditve. Prejel je odlikovanje za hrabrost in za zasluge za narod. — Ob odprtem grobu se je poslovil od Opare kot svojega soborca v prekomorski brigadi upok. polkovnik Anton Počkaj.

Matija Pavlič

Združenje borcev NOV Fram in druge družbenopolitične organizacije so se 2. maja na framskem pokopališču poslovile od svojega delavnega člana Matije Pavliča. Rodil se je leta 1909 v Cečah nad Trbovljami v družini malega kmeta. Mladost je preživel v zasavskih rudarskih revirjih

in se razvil v značajnega revolucionarnega delavca. V Framu je bil med prvimi, ki so se med okupacijo pridružili osvobodilnemu gibanju. Leta 1942 se je povezal z ruško četo in ji dajal zbrano orožje in življenjske potrebnosti. Pozneje se je pridružil partizanom na Pohorju, bojno pot pa je prehodil tudi po Kozjanskem in Dolenjskem. Poslali so ga v oficirsko šolo in ko jo je končal, je bil intendant bataljona na 2. letalski bazi v Metliki. Prejel je več vojaških odlikovanj. Po osvoboditvi je vneto sodeloval v družbenopolitičnih organizacijah v Framu.

Vincenc Ličer

Vincenca Ličerja z Lazne smo 27. aprila spremili v velikem številu na njegovi zadnji poti na pokopališču v Lokvah. Bilo mu je 81 let. Bil je dober oče petih otrok, ki jih je vzgajal kot napredne in zavedne Slovence. Sinova Edmund in Franc sta bila boreca med narodnoosvobodilno vojno. Tudi hčeri Valerija in Danica sta vsestransko podpirali osvobodilno gibanje in naše borece. Vincenc je od leta 1942 sodeloval v terenskem odboru OF na Lazni. Po vojni je bil dober član SZDL in borčevske organizacije.

Angela Jelerčič

Angelo Jelerčič iz Medloga pri Celju smo marca pokopali na celjskem pokopališču. Bilo ji je 81 let. — Rodila se je v Velikem polju pri Sežani. Kakor nešteti naši rojaki na Primorskem pod fašistično oblastjo je tudi njena družina mnogo pretrpela. Preskusila je tudi strahote fašističnih zaporov. Ko se je po italijanski okupaciji vrnila domov, je našla dom v razvalinah. Vendar ni obupala in je nadalje vneto podpirala osvobodilni boj. Po osvoboditvi, leta 1946, se je družina preselila v Arjo vas pri Celju.

Anton Hribar

Antona Hribarja smo konec aprila pokopali v Motniku. — Rodil se je leta 1905. Njegovo življenje je bilo od mladosti do konca trdo. Služil si je kruh kot pastir, goštni delavec, cestar itd. Leta 1942 se je pridružil osvobodilnemu gibanju in opravljal naloge obveščevalca, pozneje pa na komandi mesta Tuhinj. Za svoje delo je prejel dve odlikovanji. Po vojni je sodeloval v borčevski organizaciji.

Ana Doltar

Rodila se je 14. avgusta 1891 v Vranovcih pri Crnomlju. Od leta 1911 je z možem in družino živel v Semiču. Svojih osem otrok je vzgajala v naprednem duhu. Sinova Lojze in Ivan sta bila že v stari Jugoslaviji simpatizerja KP. Zato so orožniki večkrat delali hišne preiskave. Konec leta 1941 so sina Lojzeta tudi zaprli, vendar so ga ob pomoči pogumne matere izpustili. Aprila 1942 so odšli k partizanom trije sinovi: Dane, Lojze in Ivan. Zaradi tega in zaradi aktivnega sodelovanja vse družine v narodnoosvobodilnem gibanju so jo skupaj z možem in hčerkami Hedo, Anico, Katarino in Dragico aretirali in odpeljali najprej na Rab in pozneje v Gonars. Strahotno trpljenje je ni strlo. Njen dom, čeprav opustošen, je bil kot prej gostoljubno odprt slehernemu partizanu. Če sama ni imela kosčka kruha, ga je šla prosit k sosedom... Po vrnitvi iz taborišča je zvedela za smrt sina Lojzeta, ki so ga belogardisti ujeli novembra 1942 in ubili na domačem pokopališču. Avgusta 1943 je padel na Lučarjevem kalu kot borec Cankarjeve brigade sin Ivan. Vedeli so, kakšne so njene žrtve, zato ni čudno, da je bila mati Ana izvoljena za delegatko prvega kongresa AFŽ v Dobrniču.

Janko Banovec

Od dobre partizanske matere, katere sedem otrok je sodelovalo v narodno-osvobodilnem boju, so se za vedno poslovili 13. maja 1973 v Semiču.

Od Janka Banovca, bivšega borca, vojne invalida iz NOV, uglednega družbenopolitičnega delavca, smo se za vedno poslovili 8. maja na pokopališču v Izoli. Rodil se je v Košani v Slovenskem primorju. Delil je usodo zatiranih naših rojakov pod fašistično oblastjo. Med narodnoosvobodilno vojno se je takoj uvrstil v osvobodilno gibanje. Bil je borec Vojkove brigade in prehodil z njo težavno ter slavno bojno pot. Po vojni je kot starešina JLA opravljal odgovorne dolžnosti v organih za notranje zadeve po Sloveniji. Ves čas je bil vnet družbenopolitični delavec, tudi ko se je preselil v Ljubljano. Ohranili ga bomo v trajnem spominu!

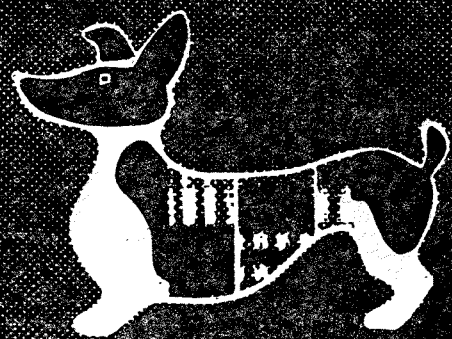

Štefan Klemenčič

Štefan Klemenčič, član ZB NOV Sebelje pri Cerknem, je umrl aprila. Rodil se je leta 1913 v Sebeljah v kmečki družini. Pod italijansko fašistično oblastjo so ga preganjali zaradi njegove narodne zavesti ter ga zapirali. Novembra 1942 je bila na njegovem domu razširjena seja OF za Sebelje in Sebeljski vrh, novembra naslednjega leta pa množični sestanek. Marca 1943 so Klemenčiča zaprli. Zaprt je bil tudi v zloglasnem tržaškem zaporu Coroneo. Po italijanski kapitulaciji pa so ga prijeli Nemci in ga odgnali v Mauthausen. Iz taborišča se je vrnil bolan. Bil je dober član borčevske organizacije. Med ljudmi je užival velik ugled, kar se je pokazalo tudi na pogrebu.

20-LETNICA GORENJA

ZVESTOBA ZA ZVESTOBO

1+1=3

GORENJE SLAVI LETOS 20-LETNICO OBSTOJA

To je 20 let naporov, odrekanja, vztrajanja in hotenja, pričanja, da je izbrana prava pot.

GORENJE je danes nepogrešljiv sestavni del vašega doma, je pomemben del prostega časa, je nagrada moža ženi, staršev otrokom, je vaš spremenjen odnos do okolja in družbe in vaša nova vloga v njej.

GORENJE je vaš prijatelj, ki ste mu poklonili zvestobo v trenutku, ko ste kupili prvi, drugi, tretji ali več aparatov z vedno enakim znakom GORENJE. V jubilejnim letu GORENJE nagraduje vašo ZVESTOBO. Vsak kupec, ki ima vsaj enega od večjih aparatov GORENJA in bo v času od 1. maja do 31. julija 1973 kupil kateregakoli od 10 standardnih proizvodov GORENJE, dobi lepo darilo iz serije malih gospodinskih aparatov in pripomočkov.

Enostavno povedano, če od danes pa do 31. julija 1973 kupite pralni stroj, zmrzovalnik, štedilnik, kuhinjo ali drug večji aparat GORENJE in ob nakupu zahtevate od prodajalca kupon (vpišite ime in priimek ter ostale podatke), prejmete darilo GORENJA: havbo ali 3-miks, sobno anteno, 3-mlin (električni stroj za mletje), kuhinjski element, tehniko ali mixal.

Tako GORENJE dvakrat nagraduje ZVESTOBO — s kvaliteto proizvodov in z lepimi nagradami.

gorenje®

Mati z otroki pri partizanih

Vse to trpljenje: uši, srbečica, glad in mraz, ki smo ga morale prestati v tem taborišču matere z otroki, bo razumel samo tisti, ki je tudi sam kaj prestal. To so neizbrisna doživetja in pričevanja v hrepenjenju po pravičnejšem življenju. Nekega dne je prišla vest, da so Italijani in belogardisti ujeli Toneta Mlakarja na Babni polici. Slišali smo, da so ga zvezanega na dolgi vrvi vlačili okrog, ga zasmehovali, nato mučili in ustrelili. To je nekdo povedal tudi Mlakarjevi mami, ki je živela v naši bajti. Kako je ta žena jokala! Jokali smo z njo vred vsi. Kako kruta je bila njena velika bolečina ob izgubi sina, že tretjega otroka, ki so ji ga umorili Italijani in belogardisti. Preden je šla v gozd, so ji umorili dve hčeri na viševskih njivah. Ti pobesneli vagabundi so ju strahotno mučili in onečastili. Po nekaj dneh Mlakarjeva mama ni mogla več jokati. Nemo je zrla predse, v njej je glodala huda duševna bol. Vsem se je ta žena zelo smilila.

V taborišče so prihajale tudi vesti o umrlih v internaciji. Raznesla se je vest, da je umrl brat Marjetke Bavec, dalje, da je umrl v internaciji tudi moj oče, kar pa se je pozneje izkazalo za neresnično. Bilo pa je res, da je moj oče v internaciji hudo zbolel in da so ga odpeljali nekam v bolnišnico, a po kapitulaciji Italije se je vrnil domov. Nekako ta čas je bila rekvizicija v Kočavasi. Na tej rekviziciji je bilo tudi nekaj naših tovarišev in tovarišic. Prinesli so nekaj hrane in obleke.

V marcu mesecu, ko je skopnel sneg, smo hodili pol ure ali kaj več daleč po vodi. Prišli smo na lepo belo cesto. Do ceste so bili z vrh hriba napeljeni leseni žlebovi, pri cesti pa je bilo leseno korito, kamor se je počasi stekala voda. Kak kilometer dalje je stala lepa bela hišica. Hišica brez oken, brez vrat in brez življenja. Bila je kakor pravljična. Najbrž so tu pred vojno prebivali graničarji. Na desni strani ceste se je širil obsežen gozd. Dva hriba sta bila tako visoka, da je bilo v znožju popolnoma tema.

Marca meseca je bil nekajkrat dež in grmenje. Tu je še bolj strašno gmelno kot v prejšnjih taboriščih. Slišati je bilo, kot bi se velikanske skale rušile in hrumele z največjo naglico v dolino. Ta skrivnostna sila narave, ki že tisočletja besni po teh črnih gozdovih, se počasi pomiri. Zopet se pokaže sonce in živa sinjina neba se nasmehe lepim smrekam in jelkam. V marcu, ko so bili dnevi daljši in sonce toplejše, sem včasih zvečer pogledala po taborišču. Ogleđovala sem si zemljanke in kočice partizanov. V vsaki koči sta po navadi ždela dva partizana. Gozdna vasica v Jarmovcih, sem pomislila. Pred kočicami so goreli ogenjčki. Med šumenjem lahnega vetra so bili ti ogenjčki lepi kot sen. Kako čudovit in romantičen prizor! Čudovita idila! Bilo bi kar lepo, ko ne bi bili lačni in preganjani...

Približal se je mesec april. Na jutranjem zboru je komendant Baraga dejal, da je pridobivanje hrane za civilni logor vsak dan težje. Rekel je: »Prizadevamo si že dalj časa in premišljujemo kako naprej. Vzdrževanje civilnega logorja do druge letine v gozdu ne bo več mogoče. Prišli smo do zaključka, da je treba civilni logor čimprej razformirati...«

Pot na Kočevsko

Čez nekaj dni je prišel moj mož, ki je bil premeščen na Kočevsko za terenca na rajon Mozelj. Z njim sem šla tudi jaz z otroki in nekaterimi samskimi tovariši iz civilnega logorja. Krenili smo 4. aprila 1943. Za tisti dan, ko smo se poslovili od civilnega logorja, ni imela naša kuharica Nežka Bavec prav nobene hrane več za kuhanje dnevnega obroka.

V mislih sem se poslavljala od teh družin, s katerimi sem skupaj živela v tem skritem kotičku snežniškega podgorja. Mislila sem: »Poslavljam se od vas, drage matere, otroci, mladina in tovariši. Poslavljam se od ljudi, s katerimi sem delila skupno gorje in trpljenje sedem mesecev. Skupaj smo verovali v našo veliko stvar in v našo sveto idejo. Bili smo velik kolektiv, bili smo trdno povezani. Bili smo velika družina pri enem kotlu. Sedaj se razhajamo. Sedaj gredo naše poti narazen. Kdo ve, kaj nas čaka v prihodnosti...«

Vodja skupine nas je najprej povedel do odreda. Tam so nas čakali primorski partizani, ki so prišli na Notranjsko in Dolenjsko, da bi se vključili med borce prvih štirih brigad. Skupaj z njimi smo odšli proti Beli krajini. Blizu odreda so živeli Vrhničani, skupina aktivistov in njihovih družin, ki so najprej živeli za Rarno goro. V tej skupini so bili: Janežičeva mama, Francka Krašovec, njen mož Viktor in še nekaj drugih. Kuhali so meso od jelena, ki ga je bil prejšnji dan ustrelil Viktor Krašovec. Dali so tudi nam mesa in juhe za kosilo. Ko sem

Malka Baraga, Levčkova mama iz Igavasi, ena izmed herojskih mater iz civilnega logorja, ki so za svobodo žrtvoval vse

Janeževi mami omenila, da kuharica v civilnem logorju nima za ta dan prav nobene hrane, je rekla, da bodo nekaj mesa poslali tudi v civilni logor.

Popoldne smo s tovariši s Primorskega odšli proti Kočevski. Večkrat sem se ozrla nazaj. Jemala sem slovo od lepega snežniškega podgorja, ki nam je dalo zavetje pred fašističnimi zmaji in njihovimi hlapci. Sonce je bilo kot velika žareča krogla in počasi se je pomikalo za vrhove onkraj Snežnika. Mi pa smo hodili po gozdnih poteh in prelazih v dolgi koloni. Ko smo prešli babnopoljske njive, je bil mrak. Šli smo čez cesto, ki drži na Prezid. V Prezidu je bila velika italijanska postojanka. Hodili smo hitro in tiho ter s ceste krenili v gozd nad Prezidom. Medtem se je naredila temna noč, zaradi hude teme so vodilci zgrešili smer. Morali smo se ustaviti. Četudi je bilo podnevi že toplo, pa je bila ta aprilaska noč zelo mrzla. Pogrnili smo po tleh odejo in se zavili vanjo, kolikor smo sploh mogli. Otroci so takoj zaspali. Proti jutru smo nadaljevali pot. Prišli smo v vasi Drago in Podpresko. Blagroveale smo vasiščane, ki so bili tako srečni, da so še bili lahko doma. V teh dveh vasicah smo dobili nekaj krompirja. Nato smo nadaljevali pot proti Medvedjaku. Od tod se je videlo snežniško podgorje le še v daljavi, gledali smo in ugotavljali, v katerem predelu je civilni logor. Skuhali smo si tudi krompir in ko smo pojedli ter se malo odpočili, smo nadaljevali potovanje. Noge so nas hudo bolele in zelo smo bili utrujeni. Počivali smo še večkrat.

Pred nočjo smo dospeli v gozd Medvedjak. Hitro smo nabrali suhih vej in si zakurili ogenj. Šli smo iskat sneg po senčnih legah in si ga nabrali v menazke. Nabrali smo tudi robidovih listov in si na vodi iz snega skuhali čaj, ki nam je potušil žejo. Otroci so bili lačni in bili smo tako zelo utrujeni. Najmlajši sin Stane me je spraševal: »Mama, ali bomo še kdaj jedli kruh?« Odgovorila sem mu: »Stane, vsega bomo še imeli, samo malo še potrpi...« A otrok me sprašuje dalje: »Kako dolgo še, mama?« »Ne več dolgo, kmalu bo konec vojne in takrat bomo zopet imeli kruh...«

(Dalje prihodnjič)

VARNOST

**LJUBLJANA
KREKOV TRG 10-1**

**podjetje za čuvanje
družbenega premoženja**

telefon 311-579

sklepa s podjetji pogodbe o zavarovanju družbenega premoženja z vratarji in čuvaji, o zavarovanju blagajne, o spremstvu oseb, ki nosijo gotovino od banke do podjetja, o nujenju uslug gasilske preventive, serviranju gasilskih aparatov in obhodnega čuvanja objektov.

»Varnost« Ljubljana se priporoča vsem zainteresiranim delovnim organizacijam, ki žele urediti vratarsko-čuvaljsko ali gasilsko preventivno službo ali ki žele redno vzdrževanje gasilskih aparatov.

Cenjene ponudbe lahko podate pisмено ali ustno po telefonu (štev. 311-579 h. c., 311-186 izpostava Ljubljana).

OD 21. DO 31. MAJA 1973

V
BLAGOVNICI

nama

Škofja Loka

**razstava in prodaja
šotorov
in opreme za taborjenje**

Za ljubitelje taborjenja
nudi tudi letos spet

BLAGOVNICA

nama

Škofja Loka

možnost ugodnega nakupa
popolnega asortimenta
opreme za taborjenje,
na enem mestu.

**novi stanovanjski pohištveni uni program
v novo odprtem salonu stol interier na duplici pri kamniku**

Na partizanskem Ključu

»V partizanskem Ključu bomo zgradili partizanski dom,« so tisto nedeljo v začetku maja sklenili narodni heroj Rudolf Hribnik-Svarun, republiški poslanec in predsednik Zveze borcev Ljubljana-Vič-Rudnik Stane Vrhovec, predsednik krajevne skupno-

Na Njivcah sredi gozdov Malega Ključa so se sešli nekdanji borci: na levi narodni heroj Rudolf Hribnik-Svarun

sti Dobrova Zvone Tušak, sektorski poveljnik gasilcev — domačin iz Brezij, Izidor Kogovšek in še drugi domačini kot tudi nekdanji borci dolomitskega odreda — so se ob velikem slavu v Ključu — Brezje na Njivcah Malega Ključa, kjer je bil 7. maja 1942 prvi večji spopad med partizani in Italijani na področju Dolomitov.

Pravzaprav sta Brezje in Dobrova že več tednov živela v pripravah na krajevni praznik. Voditi je bilo treba kulturni spored, okraštati vas, postaviti mlaje (vseh skupaj je bilo 12), postaviti oder, organizirati taborjenje v Ključu kot tudi postrežbo za goste. Neutruden organizator in vodja del je bil Izidor Kogovšek. Res pa je, da se za delo prišli prav vsi domačini — in prispevali vsak svoj delež. Le tako je bilo v vasi, ki šteje vsega 264 ljudi, mogoče pripraviti tako prisočno in uspešno slavo. Seveda je sodelovala Dobrova — posebej je treba omeniti šolo, ravnatelj Malovrha in druge prosvetne delavce — tako pri organizaciji taborjenja na Ključu kot pri kulturnem programu: deklamacije, pevske točke in nastop folklorne skupine. Iz Horjula so prišli pevci pod vodstvom glasbenika Albina Weingerla.

Na predvečer slavnostnega dneva so na Njivcah pri Ključu zakurili visok kres in s smreke je že teden dni plapolala slovenska zastava — z iste smreke, kot je vihrala pred 31 leti. »Tisti 7. maj je bil lep dan, a začel se je s strelji že ob pol petih jutraj. Dva strela v smeri Hruševca sta bila znak, da se bliža nevarnost. Nekaj tovarišev se je v naglici umaknilo, 28 pa nas je čakalo pripravljenih na sprejem Italijanov,« tako je v svojem govoru v Ključu zbranim ljudem (kakšnih 300 jih je bilo vseh) pripovedoval udeleženec bitke Stane Vrhovec. Partizani so bili pripravljeni in so trikrat odbili napad Italijanov (napadlo jih je več tisoč). Ko je padel mrak, so se umikali po polhograjski cesti proti Dobrovi. Toda pri Žirovnikovem grabnu je Lahe napadla še vaška zaščita — po dosedanjih pričevanjih 37 ljudi — jih krepko razredčila in poglala v beg.

Naslednjega dne so se trume Italijanov valile proti Ključu. A partizani so se že umaknili čez Proško na Koreno. Edinega ranjenca — Brecljinovega Frančka — so nekaj časa nosili s seboj, potem so bili prepričani, da je mrtev, saj ga je mina strašno zdelala — in so ga položili v eno od številnih grap v Ključu ter pokrili z vejčjem. Čez štiri dni, ko so hajke prenehale, je Sojerjev Lovrenček — danes najvišji kmet na breznjski strani Ključa — šel, da ga zakoplje. Pa je bil ranjenec še živ in živi še danes.

»Trdi časi, a polni volje do dela in ljubezni do domovine so bili to,« je na srečanju v govoru dejal Franc Serše-Zeno, eden od prvih treh komandirjev Dolomitskega

odreda, kasneje pa njegov orožar. »Mokro municijo ali delno pokvarjeno so prinesli sem od Ljubljance — bilo je treba veliko potrpljenja in previdnosti, da smo jo napravili uporabno.« Da je bilo potrebno tudi znanje, Zeno v svoji skromnosti ni povedal.

kot tudi že sobotne razširjene seje krajevne skupnosti Dobrova.

Zaslужni člani krajevne skupnosti so prejeli knjižne nagrade za delo v minulemu letu — z željo, da bodo v prihodnje še več naredili za gospodarski in kulturni napredek Dobrova, kot tudi Brezja (k temu sodi tudi partizanski dom na Ključu, kjer naj bi se krepili in odpočivali delovni ljudje, ki prečesto v službi porešajo zelenja in svežega zraka. Na proslavi krajevnega praznika v nedeljo dopoldne pa je predsednik krajevne skupnosti izročil spomenice vsem tistim udeležencem (ali svojcem pokojnih) bitke v Žirovnikovem grabnu, ki jih lani zaradi površne proučitve stanja niso dobili. Udeležencev proslave je bilo nad tisoč.

V nedeljo popoldne pa so se ljudje naveselili: vreme je bilo lepo, mirno in toplo. Ob zbitih mizah na bregu sredi Brezja so posedli vojni tovariši, ljudje, ki so se morali po dolgem času srečati na slavu krajevnega praznika. Spominjali so se leta 1942 — od bitke meseca maja do začetka oktobra, ko so Italijani požgali celotno vas in odpeljali živino. Moške so pobrali že prej — kdor je sploh še bil doma — in jih odveli v taborišča. »Tisto leto so pred zimo ženske in otroci za silo prekrivali hleve — pa Maticov Janez iz Komane je prišel na pomoč. Kasneje so ga Italijani ubili. Ja, zidane hleve je bilo lažje popraviti za zimo kot hiše. Zdaj je pa tako lepa vas! Kdo bi si takrat predstavljaj!« Tako so govorili ljudje. Res je pogledal na strnjeno naselje Brezja prijeten: dosti je novih hiš — delavskih; vmes pa so tudi še prostorne kmečke hiše, mnoge že tako obnovljene, da so kar imenitne. (Za slavo so jih seveda še posebej pripravili). Ni ga doma (razen tam, kjer žive le stari ljudje), kjer ne bi nihče hodil

Organizator slavlja, sektorski poveljnik, domačin Izidor Kogovšek

v službo; prav tako pa ima večina gospodinjstev nekaj zemlje, vsaj vrt, če več ne. Sredi vasi je lepa enorazredna šola in pa — še skoraj nov gasilski dom, kjer je tudi dvorana za slovesnosti, proslave, seje in zabave. Tudi trgovina je v njem. Prebivalci Brezja so podjetni in pa — tovariši pri skupnem delu. To so pokazali tudi ob krajevnem prazniku: za poživitev slavlja so pripevali svoje še člani civilne zaščite in gasilci, ki so izvedli vaje, pa tudi lovci in — ne bo odveč, če omenim še gospodinje (tako dekleta kot žene), ki so pripravile pogostitev za soboto zvečer, kot tudi partizanski golaž v nedeljo.

— Krajevna skupnost je temeljna delovna skupnost, katere dejavnost izhaja iz neposrednih interesov občanov — približno tako utemeljuje to življenjsko celico nova ustava. Krajevna skupnost Dobrova si prizadeva, da bi to bila in skupna prizadevanja rodijo uspehe.

NEZA MAURER

Nepozaben izlet

V soboto je bil čudovit dan. Invalidi občine Ljubljana-Center si boljše niso mogli izbrati za svoj izlet v Cerkno, Tolmin in Brda.

Na pot sta krenila dva velika avtobusa invalidskih upravičencev, največ mater in vdov po padlih borcih. Malo pred deveto so se ustavili pred novo šolo-spomenikom NOB v Cerknem. Z zanimanjem in odobravanjem so si jo ogledali. Mladina iz idrijske občine je prav ta dan priredila pohod po partizanskem Cerknem, zato invalidi mladih iz Cerkna niso našli pri pouku. Pričakala in pozdravila jih je le ena pionirka. Vodja izleta Franc Golob ji je za šolo izročil fotoaparat »Praktica«.

V spremstvu tovarišice Cankarjeve so si invalidi ogledali še grobnico 731 partizanov, talcev in žrtev nasilja, 89 garibaldincev in 176 borcev neznanega imena s spomenikom, spomenik padlim tečajnikom partijske šole in osrednji spomenik padlim borcem v Cerknem. Škoda, da je zmanjkalo časa za ogled partizanske bolnišnice Franja, ki je nenadkriljiv spomenik našemu osvobodilnemu boju in ljudski revoluciji.

Delno so bili poplačani z ogledom tolminskih Korit, ki so po svoji naravni lepoti res nekaj edinstvenega in so kot turistična zanimivost dosti premalo znani. Doživeti posebne vrste je bil tudi ogled Tolminskega muzeja, kjer so se invalidi seznanili z deželico upornih Tolmincev, ki so se enako odločno upirali avstrijski kot tudi fašistični vladavini. Hvaležni so bili tudi za pozornost, ki so jim jo izkazali tolminski borci v osebi Silva Gianfrateja. Ta je poskrbel, da bodo udeleženci izleta Tolmin ohranili v najlepšem spominu.

Zadnji del izleta je bil namenjen Goriškemu brdom. Vabile so česnje in vinska

Del udeležencev invalidskega izleta pred osrednjim spomenikom padlim borcem v Cerknem, ki sta ga izdelala pok. akademski kipar Stane Keržič in akademski kipar Marijan Keršič.

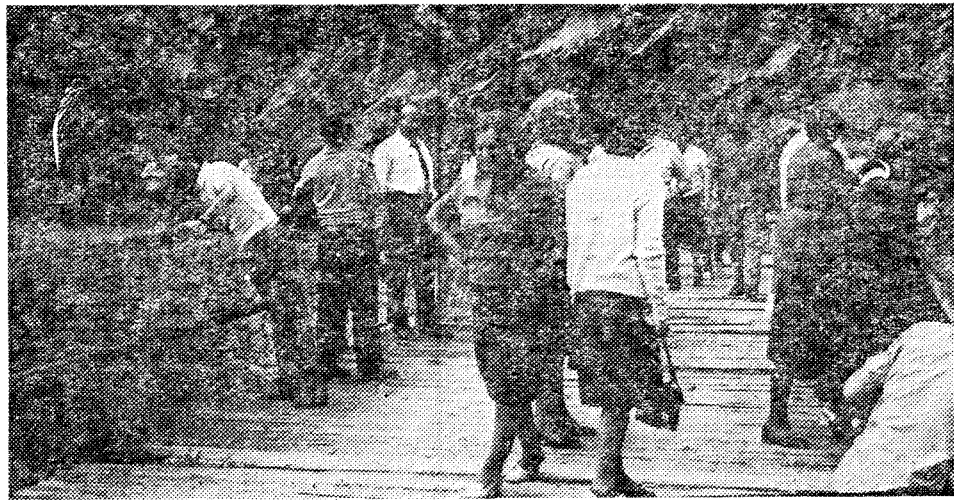
klet. Tu jih je čakalo majhno razočaranje. Češenj namreč ni bilo naprodaj in tudi vina ne. Močan vtis pa je nanje naredila velika vinska klet, največja v Sloveniji. Tudi pogled na Brda iz razglednega stolpa — spomenika NOB v Gonjačih je bil čudovit.

Vrnili so se zadovoljni. Pomen izleta je tudi v tem, da so ga invalidi skušali izrabit za aktivno negovanje revolucionarnih tradicij. S tem namenom so odšli na šolo v Cerknem. Četudi so bili učenci zadržani, pozornost, ki so jim jo izkazali invalidi, nikakor ne bo ostala brez odziva. S. F.

PRAZNOVERJE JE DANDANES KAR PRESENETLJIVO RAZŠIRJE. NO, a ne le med prostimi ljudmi. Tako je kar nezaslišano, kar so leta v Parizu ugotovili na znanstvenem simpoziju z naslovom, »Zakaj oživlja astrologija v dvajsetem stoletju; med drugim so omenili kot izreden primer praznoverja, da se je celo slovita ameriška organizacija za vesoljska raziskovanja, NASA, organizacija, ki je z armado znanstvenikov, učenjakov na najvišji ravni pripravila ter omogočila polete na Luno — pred odpravo vesoljcev na Luno obrnila za mnenje na astrologe! Znano je, da je astrologija dandanes popolnoma dokazano zgolj praznoverje, popolna sleparija in največje nasprotje vse znanosti, ki je omogočila med drugim vesoljske polete. Toda vera v skrivnostno odkrivanje »usode«, prihodnosti na podlagi »računov« astrologov, o vplivu zvezd na človekovo usodo tiči še zmeraj čisto tako globoko v izobražencih. To utegne biti res usodno — kot blodnja, ki je ne le sramota za kulturnega človeka, marveč bolezen, slepilo, nevarno za jasno, znanstveno presojanje. Zato je dandanes prav tako sramotno, nazadnjaški napad na znanost, objavljanje horoskopov ter utrjevanje praznoverja z njimi med ljudmi. Tudi pri nas!

dobro je, če veste

ALI BO MOGOČE IZDELOVATI DOVOLJ INSULINA za vse diabetike (bolnike, ki trpijo zaradi sladkorne bolezni) na svetu? To je dandanes prav resno vprašanje. Insulina namreč zelo primanjkuje v nekaterih deželah v razvoju. Kanadski učenjak Charles West opozarja, da umira na tisoče ljudi za sladkorno boleznijo, ker ni povsod dovolj insulina, ki je sicer zelo učinkovito, po svoji učinkovitosti edino zdravilo za to bolezen. Iznašili so ga pred petdesetimi leti. Pridobivajo ga iz drobovine, prebavnih žlez zaklanih domačih živali. Teh surovin za pridobivanje insulina ni dovolj za velike potrebe, ki še nenehno naraščajo. Kemiki so sicer že dosegli pomembne uspehe pri prizadevanjih, da bi izdelovali sintetični (iz kemikalij pridobljeni) insulin, vendar izdelovanje zdaj še ni tako izpopolnjeno, da bi ga lahko prevzela farmacevtska industrija.

Največje doživetje je bil ogled tolminskih Korit. Udeležence izleta vidimo po prihodu iz tunela na Hudičevem mostu.

Drobci Tomažkove vojne poti

Pravega partizana spoznaš po očeh. Morda tudi po telesni držbi in utripu glasu. Že med vojno smo se spoznavali tako. Vodil nas je nekakšen sedmi čut in nikdar se nismo zmotili. Tako sem spoznal tudi Tomažka.

Prišel je iz Kranja, da bi mi sporočil važen podatek. Nikoli prej se še nisva videla. V uredništvu me je iskal zaman, ker je bila sredi in sem imel delo v tiskarni. Napotili so ga tja, jaz pa sem med tem od tam že odšel in sva se zgrešila. Rekli so mi, da me je nekdo iskal. Nisem vedel ne imena ne priimka, še obraza in postave mi niso znali opisati. Bilo mi je hudo, ker sem slutil, da mi prinaša nekaj važnega. Pa nisem mogel nič drugega kot čakati, da me vnovič poišče. Ker pa je opravkov vedno čez glavo in jih ne kaže odlagati, sem se napotil na RTV. Pred »Figovcem« sva se srečala. Stopil sem k njemu.

»Ali me vi iščete? Jaz sem Strle...«
»Da,« je dejal. »Iskal sem vas v tiskarni...«

Predstavil se mi je za Tomažka in za obveščevalca Šlandrove brigade, ki se je 14. in 15. maja 1945 znašla na mostovih čez Dravo pri Lipici na Koroškem in zaprla prehode umikajoči se kvistinski golazni, ustašem in četnikom. Tomažek je bil tedaj skupaj s Tarzanom poslan, da zavaruje komandanta 14. udarne divizije Ivana Kovačiča-Efenko, ki se je šel pogajati z ustaškim poveljstvom o brezpogojni vdaji. Bilo je, kakor da so padli med volkove, ki prihuljeno čakajo samo še na primeren trenutek, da znova zagrizajo v kri. Tomažkovi prsti pa so bili večji železja in petelina. Razum mu je deloval bliskovito, o vsem so odločali le trenutki in instinkti. Toda tistega dne, 15. maja 1945, Tomažku ni bilo treba uporabiti orožja. Sovražnike je premagal premišljeni in hladnokrvni nastop legendarnega komandanta Efenke. Položili so orožje in odšli v ujetništvo, mnogi tudi pred sodišče, kjer jih je čakal obračun za storjene zločine.

Tomažek je tako skupaj z Efenko in še nekaterimi odigral zadnji prizor velike vojne drame v Evropi. Tomažek pa ni bil morda vojak, ki bi se slučajno znašel na zaključnem vojnem prizorišču. Vseskozi se je bojeval v prvih bojnih vrstah. Štajerski, gorenjski in koroški partizani ga poznajo kot neustrašnega vosovca, obveščevalca in pripadnika jugoslovanskega vojnega letalstva.

Njegovo pravo ime je Janez Burja. Rodil se je 17. decembra 1923 v vasi Njive v Tuhinjski dolini. Tam je odrasel in se izučil za kmečka dela. Znal je obdelovati polje, napravljati seno in drva, znal je govoriti s konji, da so ga ubogali na vsak glas. In tako so ga potem konji nekega večera tudi opozorili na nevarnost. Na sledi so mu bili nemški žandarji, ki so ga hoteli prijeti, ker so vedeli, da skriva, varuje in prevaža organizatorje upora.

Janez tedaj še ni bil star osemnajst let. Sovražil je tujce, ki so se šopirili po slovenskih vaseh. Zajela ga je upornost, ki si je pletla vezi od srca do srca, od poštenjaka do poštenjaka. Sprva je prebiral in prenašal uporniški tisk, potem je zbiral hrano in orožje. Takrat so se v okolici Kamnika že pripravljali na vstajo.

»Izdala me je sestrčna moje mater,« pripoveduje. »8. avgusta 1941 je bi-

Vosovec Janez Burja-Tomažek leta 1944

la nedelja in ženske so šle na božjo pot k Novi Štifti. Jaz pa sem ravno tisto nedeljo dobil dve puški pri Podstudenški, tretjo sem si oprtal nekje drugje. Dal sem jih lepo na ramo, v rokah pa sem imel pleteni cekar, poln žganja in kruha, pa hajdi proti domu kar podnevi. Nameraval sem stopiti v gozd k Matiji Blejcu in Mirku Jermanu. Ko sem stopil z goščave na pot, sem se znašel pred tremi ženskami. Nisem se imel kam umakniti, ker bi jim bilo to še bolj sumljivo. Lepo sem jih pozdravil in odšel svojo pot. Potem pa je materina sestrčna to povedala doma možu, mož pa hitro v Šmartno k žandarjem. V ponedeljek zjutraj sem kosil rdečo deteljo. Prišla sta pome gestapovec Alfonz Saks in neki bivši jugoslovanski žandar. Jaz v kratkih hlačah, majici in bos...

»Šli boste z nami v Šmartno!« sta rekla.

»A mi dovolita, da se oblečem in obujem?«

In sta me spustila v hišo. Ko sem se obuval in oblačil, sem škilil v ogledalo. Videl sem gestapovca Saks, kako se igra s pištolo ob vhodnih vratih, žandar pa je stal zraven mene. Zavezujem si čevlje pa vprašam žandarja: »Dobro je, zakaj me pa tukaj ne zaslišite, če je kaj treba?«

»Boš šel kar lepo z nama v Šmartno! Boš tam povedal, kam si orožje nesel...«

Jaz pa, ko sem si zavezal čevlje, s komolcem žandarja v trebuh, da mu je pištola padla iz rok, nato pa skozi odprto okno za debelo česnjo proti gozdu, ki je bil takoj za hišo... Potem sem zgoraj čakal, da je minilo streljanje. Nastala je popolna tišina. Poldrugo uro kasneje sem se povzpел na vrh hriba, zastavil dlani k ustom in zavpil: »Živela svoboda!« Nato prideta Metod in stric Nace. Tako sem postal partizan.

To se je zgodilo 9. avgusta 1941. Sprva sem se moral še skrivati, potem pa sem stopil v karniško četo, katere komandir je bil Matija Blejc. Najhujšo bitko sem doživel 10. maja 1942 v Osnovičah. Druga taka bitka je bila na Kostavski planini. Takrat so zraven mene padli: Osovnikov Tine, Matevž, to je Matija Blejc, pa Vid. Tisti Nemec, ki me je tule v ramo zadell, je tudi mene v glavo meril. Ker ga nisem mogel dobiti na muho z desne strani, sem poskusil pomeriti z levim očesom — in to me je rešilo. Ko sem že prestavil puško na levo stran drevesa, me je speklo v desno ramo.

In potlej smo se prebili. Jaz sem bil ranjen, pa sem peljal gor v Črno obe sestrice Franca Podstudenška-Roka in še tri druge iz Kostavske planine pa vse do Gojzda. Šele potlej me je obvezal Jože Pirš-Luka, ko sem prišel iz Gojzda nazaj v Palovče. Tam mi je šele izvlekel iz rane nitke od bluze in druge tuje delce ter me povil...

»Kako pa to, da si si za partizansko ime izbral Tomažka?«

»Sprva so me poznali pod partizanskim imenom Tomaž. Ko pa je na Kravavec prišla 2. grupa određen in z njo Dušan Kveder-Tomaž, sva bila dva Tomaža. Jaz sem bil majhen in mlad, še malo otročji, pa me je Kveder poklical in mi dejal: »Ti si mlad in majhen, bodi Tomažek, jaz pa ostanem Tomaž, da ne bo pomote!«

In tako je ostalo. Vsi štajerski partizani, vse tam po Savinjski dolini in v Šlandrovi brigadi me poznajo kot Tomažka...

Tiste čase je Tomažek deloval pri VOS. Bil je odločen, nagel in bojevit. Nobena naloga ni bila tako težavna, da je ne bi izvršil. Dodelili so ga tudi v patroljo, ki je pohitela naproti 14. diviziji na Kozjansko. Razen njega sta bila v patrolji še Silas in Platin. Potem so se z divizijo skupaj prebijali do Paškega Kozjaka, tam pa so jo zapustili in pohiteli v štab 4. operativne cone.

Pri VOS na Štajerskem ni bilo vse prav. Silas je bil zaradi hudih nepravilnosti obsojen na smrt, mnogi drugi so bili razrešeni. Nekaj te žalostne usode se je prijelo tudi Tomažka. Niso mu več popolnoma zaupali, kar ga je zelo bolelo. Postal je spet navaden borec, borec obveščevalnega voda Šlandrove brigade. V tej enoti je pričakal konec vojne. Pravi mož nikoli ne kloni. Edino, kar takega pravega partizana pokoplje, je bolezen, zato Tomažku zaželimo zdravlja!

FRANCI STRLE

Vida Brest:

Spet je v polje in gorice vedra sinila pomlad

Ne vem več, odkod sem prišla, in ne vem več, kam me je vodila pot. Vem samo, da je bilo spomladi leta 1944... Pred semiško šolo sem sedela med invalidi skupaj s tovarišem Pahorjem. Vem tudi, da je tovariš Pahor ustvarjal invalidski pevski zbor, da je bila na koncu vrta prijetna senca in smo v senci kramljali bogve o čem.

Ob vrtni ograji se je sredi dopoldneva pojavila nenavadna delegacija. (Da je bila delegacija, smo zvedeli trenutek kasneje!) Bilo je nekaj otrok, ki so se začeli z nami pogovarjati kar skozi ograjo.

»A je tukaj tisti, ki sklada pesmice?« so vprašali.

»Ja, tukaj je,« je odgovoril Karol Pahor.

»A je tukaj tudi tista Vida, ki piše pesmice?«

»Ja, res je tukaj,« je spet odgovoril Karol Pahor.

Ta mala skupina je šla potem ob žičnati ograji do vhoda, vstopila na vrt in prišla k nam.

»Zdravo!« so pozdravili.

»Zdravo!« smo odgovorili.

»Smrt fašizmu!« so rekli otroci.

»Svoboda narodu!« smo v zboru odzdravili.

»Veste, Italijani so iz naše vasi odpeljali neko družino v internacijo. Ni se še vrnila in domačija je ostala v pušči.«

»To je velika škoda,« smo rekli.

»No, pa ni več v pušči. Pionirji obdelujemo zemljo. Zdaj smo posadili krompir.«

»Zelo zelo lepo!« je rekel Pahor.

»Ja, vsako jutro gre na njivo delat ves pionirski odred.«

»Res, zelo lepo!« smo jih pohvalili.

»Ampak mi na njivi prideluje mo krompir za partizane!«

»Sijajno! Dobri pionirji ste,« smo rekli.

»Imamo odred,« so prišli s pravo besedo na dan. »Kadar pride k nam kak odred ali brigada, pojó korakno in korakajo. Tudi mi bi radi na delo gredé peli in korakali. Napišite nam pesem, za nas!«

»Ti, Vida,« je rekel Pahor. »Tale bova pa že naredila, kaj?«

»No, kdaj boste prišli po pesem?« sem pristavil.

»Kdaj? Zdaj smo prišli po pesem! Počakali bomo.«

»Ti, tole pa je ukaz in pol!« se je zasmel Pahor. »Poizkusiva lahko.«

Pionirji so ostali med invalidi, midva pa sva šla v šolsko sobo, kjer je stal razmajan klavir. Pahor je sedel za klavir, nekajkrat preigral kratek motiv in dejal:

»Poizkusi, če bo šlo.«

Ker je sijalo sonce, ker je bila pomlad, ker so bili pionirji iz nekega kraja Bele krajine tako imenitni, nam je pesem uspela. Kako se glasijo moji verzi, vam lahko povem, kako pa Pahorjeva melodija, ne morem, ker ne znam pisati not in tudi za petje nisem posebno nadarjena.

Prisluhnite:

Spet je v polja in gorice vedra sinila pomlad, sonce kliče nas in vabi ven, na travnike igrat.

Toda, mi smo pionirji, žoga dolgo za pečko zaprašena že počiva, ker ne maramo za njo.

Grablje, vile in motike so igrače naše zdaj, k igri res zaman nas kličeš, sonce, samo se igraj!

Zdaj ni časa za igranje, ker je dela čez glavo, cela naša mlada četa prekopavat gre zemljo.

Žito bomo posejali in pridelali krompir, partizanom pomagali, da bo prej napočil mir.

No, pionirji so bili zadovoljni. Pesem se jim je zdela pravišna. Oba avtorja sva jima hotela seči v roke in se posloviti. Pa ni bilo s tem nič.

»Zdaj nas še naučite, kako se poje,« so rekli. »Mi pa bomo naučili še druge.«

Kaj je hotel ubogi Pahor? Moral jih je naučiti peti njihovo pesem in mislim, da so jo kasneje mnogokrat prepevali, pa tudi njihovi vrstniki.

o mladih in za mlade

ANICA IN TITO

Na Trebčah stanuje Titova sestrična Ana. Hišo, v kateri je stanovala njena mati, so podrli zaradi nove ceste; tisto, v kateri je do nedavna stanovala, pa so preuredili v muzej. Tako je dobila nov dom in ondan smo jo obiskali. Prijazna tetka nas je povabila v hišo in začela obujati spomine na mater pa na njeno varovanko Anico in na tovariša Tita.

»Veste, moja mama je imela zelo rada otroke. Tako je vzgojila štiriintri-deset rejencev in rejenk, takih, ki so jih starši zapustili ali pa so jim umrli. Tudi mamin mož, moj oče, jih je imel rad, kot bi bili njegovi. Zato ni čudno, da so takoj, ko so eni odrasli in zapustili hišo, prišli drugi.

Tako sta leta 1934 vzela k sebi čisto majhno punčko Anico, ki jo je bila njena mama prinesla na občino. Pozneje je Anica postala kar se da prikupno dekletce. Takrat je bil pri nas tudi bolehen deček, ki mu je umrla mati in ga je oče prinesel k nam. Z Anico sta se posebno dobro razumela. Najraje je sta se igrala ob potoku. Vsakogar, ki je prišel k nam, sta z radovednostjo ogledovala. Tako je nekoč prišel Brozov Joža iz Kumrovc. V naši hiši se je sestajal s tovariši iz CK KPJ. Otrokom je nosil bonbone, ki so bili takrat prava redkost. Ko nas je nekoč spet obiskal, je odvil zavoj in prikazalo se je lepo, pikčasto rdečo blago. »To je zate, Anka, nova oblečka!« Bila je zelo vesela in hotela je vedeti, kdo je ta dobri striček. Rekel je, da morata s fantkom — če jih bodo vprašali, kdo je pri njih — reči, da je mesar iz Zagreba, ki prihaja kupovat teličke. Otro-

ka sta si to dobro zapomnila in res sta vsakomur povedala, kot jima je bilo naročeno.

Kmalu zatem je v deželo privihrala vojna. Nemci so iz Sempetra (danes Bistrice) pregnali skoraj vse ljudi v Nemčijo. Tudi midve z mamami bi bili morali zapustiti dom, da se nisva pravočasno umaknili čez potok Bistrice, kjer smo imeli hramec in senik — tisti, na katerem je Tito tolikokrat prespal in od koder je nekoč zbežal pred kačo. Tam sva se skrivali dve leti. Anico pa je na začetku vojne odpeljala prava mama v Leskovec. Zvedeli smo, da so tudi od tam pregnali ljudi Nemci in da je vzela Anico neka ženska iz Celja.

Po končani vojni se je Anica spomnila, da je pred vojno leto dni hodila v šolo v Podsredo, in tudi naše mame se je spomnila. Vrnila se je k nam. Tedaj je bil Brozov Joža iz Kumrovc že v Beogradu, pa je mamino in Anico povabil k sebi. »Ali se še spomniš tistega mesarja, ki ti je kupil rdečo oblečko z belimi pikami?« jo je vprašal. »Le kako bi to pozabila!« je odgovorila Anica. Čeprav je bilo v Beogradu lepo, se jima je kmalu stozilo po domu in vrnili sta se.

Od takrat je minilo že veliko dni. Mama je umrla, Anica se je poročila. Večkrat pride iz Zagreba k meni in mi pomaga. Jaz sem že stara in boleha. Morala bi k zdravniku, a kaj ko sem pod temi visokimi bregovi in zaradi srca težko hodim navkreber... Z Anico pa se res dobro razumeva, zato bom to novo hišo zapustila njej.

JANA KUNST

MNOGOBOJ

Pod pokroviteljstvom Mestne zveze tabornikov Ljubljane je partizanski odred Bičkova skala priredil nad Dobom pri Ljubljani področni mnogoboj za medvedke in čebelice.

Več kot dvesto tabornikov iz sedmih taborniških odredov je bilo razdeljenih na štiri skupine: mlajše medvedke in čebelice ter starejše medvedke in čebelice. Pri mlajših medvedkih je zmagal Savski odred, drugi je bil Bičkova skala in tretji odred Dobre volje, pri mlajših čebelah pa odred Dobre volje pred od-

redom Brinovega griča in odredom Srebrnih krtov iz Idrije; pri starejših čebelah je zmagal odred Bičkove skale pred odredom Rožnik in odredom Dobre volje, pri starejših medvedkih pa zopet odred Bičkove skale pred odredoma Srebrnih krtov in Savskim odredom.

Štiri zmagovalne ekipe so se uvrstile v republiški mnogoboj, ki bo med šolskimi počitnicami v Tolminu.

GORAZD MASLO

MOJA BABICA

Moja babica je doma z Griča pri Podturnu. Ko se je začela druga svetovna vojna, je bila stara devetintrideset let in je imela pet otrok. Eden izmed njih je padel... Zastavila sem ji nekaj vprašanj, odgovore pa zapisala.

»Ali bi mi lahko povedali kakšen godek iz vojnih dni?«

— Bilo je leta 1943. Aretirali so me in odvedli v zapor, skupaj s hčerko Julko in sinom Francetom. Loviti so moje ga sina Toneta, tvojega očeta. Mislili so, da bodo kaj zvedeli od nas, a jim nismo odgovarjali na vprašanja. Ker nam niso

mogli ničesar dokazati, so nas izpustili.

»Kako se spominjate sinove smrti?« — Na to vprašanje je težko odgovoriti. Kadar se spominjam Janeza, mi vedno zadrhti srce. Ko sem zvedela, da je padel, mi je bilo strašno hudo.

»Kje je pokopan moj stric Janez?«

— Med vojno so ga pokopali v Rogu, kjer je padel. Po vojni so njegove posmrtno ostanke prenesli na domače pokopališče. Vedno, kadar cvetice ovenijo, prinesem tja svežih. Tako ni poslednji domek mojega Janeza nikoli osamljen.

ZVONKA AVGUSTIN

kramljanje

Spoštovana urednica!

Najbrž si mislite: oh, tista Zorka je na nas čisto pozabila, pa toliko je obljubljala! Res je, da bi lahko kaj napisala, a nisem. Ampak, da bi na vas pozabila — kje neki! Takojo ko poštar prinese »TV 15«, ga vzameme v roke in najprej pregledam mladinsko stran, šele nato se lotim drugih sestavkov.

Veste, na vsem lepem me je prevzela želja, da bi začela pisati. Pomagajte mi tudi vi in upajte z menoj, da me bo toplo pomladansko sonce zbudilo iz dolgotrajnega spanja.

Danes sem prosila očka, naj mi pove, kako je preživel praznovanje prvega maja v gozdovih. Veste, moj očka je bil v Tomšičevi brigadi kuhar, kurir in borec. Navadno so se na ta dan, če le niso bili v borbi, veselili. Tako bi bilo tudi 1. maja 1944 na Racni gori,

če ne bi očka tako nesrečno padel — s polnim loncem masti, ki jo je bil dobil, je hitel k tovarišem — in si hudo poškodoval roko. Lahko torej zapišem, da je bilo to praznovanje prvega maja za mojega očka prej žalostno kot veselo.

Napisati tudi mislim, kako je moj očka odšel k partizanom in zakaj, pa o tisti bitki pod našo vasjo... No, vidite, da imam marsikaj povedati.

Lepo vas pozdravlja!

Zorka Stegovč
Erzelj 34
65271 Vipava

Draga Zorka!

Sonček je naredil svoje, jaz sem ti priskočila na pomoč z objavo pisemca, pa tudi očka že nestrpnost čaka. Hitro vzemi pero v roke in kot bi trenil bosta v našem uredništvu dva sestavka s podpisom Stegovčeve deklce iz Erzelja.

Lepo pozdravljena!

MILENA

Takole so deklice iz osnovne šole Ljubljana-Polje v skrbno izbranem kulturnem programu proslavile petindvajseti maj — rojstni dan tovariša Tita.

OBISK V MUZEJU

Ste že bili v Škofji Loki? Verjetno vas je že precej obiskalo ta kraj. Tudi jaz sem ga pred nedavnim. In povem vam, da mi je zelo všeč. Poseben vtis je name naredil škofjeloški grad in muzej v njem. Veste, to ni vsakdanji muzej. V njem je več sob, v katerih pričajo razstavni predmeti o zgodovini tega kraja. Posebno skrbno in z ljubeznijo, vsaj tako se je zdelo meni, je

V spominu mi je ostala tudi originalna hišna tablica s številko: RETETSCHE 43. Ali so Nemci mislili, da bo z tujo besedo v prebivalstvu zaživel nemški duh? Če so to mislili, so se pošteno zmotili, v teh hišah so ne glede na napis zmeraj živeli Slovenci.

Se se vrstijo napisi: GORENJSKO VOJNO PODROČJE, VPAD V ŠKOFJELOSKE ZAPORE, DECEMBRSKA VSTAJA, IZGUBE LETA 1942, DRAŽGOSE, PRESERNOVA BRIGADA, INTERNIRANCI, PREGNANCI, ZAPORNIKI IN UJETNIKI... Zadnjega se najbolj živo spominjam. Ta mi je segel najgloblje v srce in me je tudi globoko pretresel. Pod napisom je namreč v vitrini razstavljena ujetniška obleka: hlače, bluza, težki črni čevlji in čepica. Srajca, če jo sploh lahko tako imenujem, ima na desnem žepu našito številko. Hlače so ohlapne. Vse skupaj spominja na izrabljeno progasto pižamo. Predstavljala sem si človeka v tej obleki. Sama kost in koža. Oči globoko vdrti, ličnici štrli navzven. Roke ohlapno visijo ob telesu. Noge so obute v težke cikle. Pogled je usmerjen proti nebu. To ni le moja predstava, to je bila nekoč resničnost. Takih trpinov je bilo na tisoče in tisoče. O vsem tem pričajo tudi fotografije v vitrinah škofjeloškega muzeja. Najbolj žalosten je pogled na dvojčka — stara sta bila komaj leto dni — ko so ju umorili v taborišču. Pa ne samo to! V omarici je razstavljen še veliko predmetov, ki spominjajo na tiste strahotne dni. Interniranci so razne stvari skrivali izdeležvali. Tu so lepo izvezeni robčki, poslovilna pisma in podobno. V spominu mi je ostal robček, obrobljen z belo, plavo in rdečo barvo, na vogalu pa ima izvezene besede: spomin na Ravensbrück.

Tudi na pionirje in mladince niso pozabili. O tem pripovedujejo naslovi: PIONIRJI MED VOJNO, ZVEZA SLOVENSKE MLADINE, KURIRJI — VEZNI ČLEN, POVOJNA IZGRADNJA. Pod temi naslovi so članki, kjer je lepo opisano delo mladih med narodnoosvobodilnim bojem, pa tudi prva leta po vojni.

Opisanih je tudi nekaj organizacij, ki so delovale in povezovale naše ljudi med narodnoosvobodilnim bojem: KP MED VOJNO, VARNOSTNO-OBVEŠČEVALNA SLUŽBA IN NARODNA ZASČITA, PROTIFASISTIČNA ŽENSKA ZVEZA.

Tik pred koncem sem zagledala še sliko s podpisom: HIŠA V VOLAKI V POLJANSKI DOLINI, KJER SO ZGORELI STARŠI IN PET OTROK V ZADNJI OFENZIVI. Na pragu svobode je ugasnilo sedem življenj, med njimi pet otroških. Potem sem opazila samo še dva napisa: ZADNJA OFENZIVA, ZAVEZNIKI in končno: KONEC VOJNE-SVOBODA.

To je le nekaj skromnih besed o tistem delu škofjeloškega muzeja, ki je posvečen vojnim dnevom. Zato pojdite v Škofjo Loko in oglejte si ga. Ne bo vam žal! Tako zgovoren in prepričljiv je, da se boste z mislimi preselili četrte in še več stoletja nazaj. Pa bogatejši boste za marsikatero spoznanje in še bolj boste vzljubili domovino.

IRMA MEZNARIČ

